

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΝΙΜΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ
ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Δημόσια Συζήτηση 1ης Ιουλίου 1980

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α

ΑΘΗΝΑ 1980

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

**ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΝΙΜΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ
ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Δημόσια Συζήτηση 1ης Ιουλίου 1980

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α

ΑΘΗΝΑ 1980

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ, Ίστορικός Πρόεδρος

Λ. ΜΠΟΥΡΑ, Αρχιτέκτων Γεν. Γραμματεύς

Μ. ΣΚΟΥΛΛΟΣ, Χημικός Είδικός Γραμματεύς

Α. ΔΗΜΑΡΑΣ, Έκπαιδευτικός Ταμίας

Α. ΜΑΝΟΥΗΛΙΔΟΥ, Γεωπόνος

Π. ΝΕΛΛΑΣ, Έκπαιδευτικός

Ν. ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΥ, Διακοσμήτρια

ΝΤ. ΓΟΝΤΙΚΑ Έκτελεστική Γραμματεύς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	3
Είσαγωγή	5
Είσηγήσεις	10
Συζήτηση	39
Συμπεράσματα	65
Παράρτημα I	69
Παράρτημα II	70
Παράρτημα III	71

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τήν 1η 'Ιουλίου 1980 ἡ 'Ελληνική 'Εταιρεία ὀργάνωσε Δημόσια Συζήτηση στό 'Εθνικό 'Ιδρυμα 'Ερευνῶν μέ θέμα: "Προοπτικές γιά τή μόνιμη διεξαγωγή τῶν 'Ολυμπιακῶν 'Αγώνων στήν 'Ελλάδα". 'Αφορμή γιά τή συζήτηση αὐτή ἔδωσε ἡ ἐπιστολή τοῦ τότε Πρωθυπουργοῦ τῆς χώρας κ. Κ. Καραμανλή (28.1.80) πρός τόν Πρόεδρο τῆς ΔΟΕ λόρδο Κιλλάνιν, ὁ συσχετισμός τῆς πρότασης αὐτῆς μέ τήν εὐρύτερη περιοχή τῆς 'Ολυμπίας στόν ἡμερήσιο τύπο καί ἡ ἔλλειψη ὑπεύθυνης πληροφόρησης τοῦ κοινοῦ ἀπό κυβερνητικῆς πλευρᾶς πάνω στό σοβαρό αὐτό θέμα.

Τό Διοικητικό Συμβούλιο τῆς 'Ελληνικῆς 'Εταιρείας ἀπευθύνει τίς μιᾶς εὐχαριστίες εὐχαριστίες του στόν ἀρχιτέκτονα-πολεοδόμο κ. Α. Συμεῶν πού διηύθυνε τή συζήτηση καί στούς πέντε εἰσηγητές πού ἀνέλαβαν νά διερευνήσουν ἀπό διαφορετικές σκοπιές τό θέμα: τόν κ. Ι. Λεονγάλλιν, καθηγητὴ Χωροταξίας τοῦ ΕΜΠ· τόν κ. Α. Κυριακόπουλο, τεχνικό σύμβουλο τοῦ Πρωθυπουργοῦ· τόν κ. Γ. Ναρῖνο, διευθυντὴ τοῦ Οἰκονομικοῦ Ταχυοδρόμου· τήν κα Μ. Χαϊδοπούλου-Ἀνταμς, ἀρχιτέκτονα τοπίου καί τόν κ. Α. Χωρέμη, διευθυντὴ Κλασσικῶν Ἀρχαιοτήτων ΥΠΠΕ.

Θερμές εὐχαριστίες ὁφείλονται ἐπίσης στό κοινό πού τίμησε μέ τήν παρουσία του τή συζήτηση καί συνέβαλε ἀποτελεσματικά στή διερεύνηση τοῦ θέματος μέ τή ζωηρή συμμετοχή του· στόν κ. Α. Κονταράτο, διευθυντὴ τοῦ ΕΙΕ γιά τήν παραχώρηση τῆς αἴθουσας· στόν κ. Ν. Γραμματικόπουλο γιά τή μικρὴ ταινία τῆς περιοχῆς τῆς 'Ολυμπίας πού μᾶς διέθεσε· στόν κ. Κ. Ποδηματῆ πού ἀνέλαβε τήν εὐθύνη γιά τόν μηχανολογικό ἔξοπλισμό· στόν κ. Κ. Μανώλη πού κάλυψε φωτογραφικά τήν ἐκδήλωση· στήν "Ἦχος-Γραφή" πού ἀπομαγνητοφώνησε τή συζήτηση καί στήν δίδα Σ. Κιάσα πού προσφέρθηκε νά ἐκτυλογραφῶσιν τό κείμενο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΣΥΜΦΕΡΟΝ: Κυρίες και Κύριοι, είναι κοινή διαπίστωση, πού έχει γίνει εδώ και αρκετά χρόνια από πολλούς, ότι ο θεσμός των "Ολυμπιακών Αγώνων περνάει μια βαθιά κρίση.

Η κρίση αυτή όφειλεται κατά κύριο λόγο, στο ότι στον "Ολυμπιακό χώρο έχουν παρεισφρίσει πολλοί παράγοντες και συμφέροντα πού είναι άσχετα με τον σκοπό πού καλείται να εξυπηρετήσει ο θεσμός, δηλαδή την προώθηση του άθλητισμού και τη συναδέλφωση ανάμεσα στους λαούς.

Οι παράγοντες αυτοί είναι γνωστοί και ποικίλλοι αρχίζοντας από την έπιθυμία προβολής και επίδειξης των χωρών εκείνων πού φιλοξενούν τους αγώνες μέχρι τον σωβινιστικό ανταγωνισμό των χωρών πού συμμετέχουν και τον επαγγελματισμό πού διέπει πολλούς από τους άθλητές πού σπεύδουν να εξαργυρώσουν τα "Ολυμπιακά-τους μετάλλια με λογαριασμούς διασημύσεων" ακόμα είναι τό υπερβάμα πού προσφέρεται από τά μέσα μαζικής ενημέρωσης, είναι ή υπερεπιχειρήση πού γίνεται με τον μαζικό τουρισμό, ή διαφήμιση κάθε είδους κ.λ.π.

Συνέπεια όλων αυτών είναι και τό φαινόμενο του γιγαντισμού πού έχουν παρουσιάσει οι "Ολυμπιακοί" Αγώνες και πού συνεχώς έπιτείνεται. Και πάλι συνέπεια αυτού του τελευταίου είναι τό γεγονός ότι δημιουργείται μία μεγάλη άνισότητα ανάμεσα στις χώρες εκείνες πού είναι σε θέση να φιλοξενήσουν "Ολυμπιακούς" Αγώνες και σε εκείνες πού δέν μπορούν.

Βεκινώντας, πιστεύω, απ'αυτές τις διαπιστώσεις ο τότε Έλληνας Πρωθυπουργός και σημερινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας, τό 1976, κατά την διάρκεια των "Ολυμπιακών" Αγώνων του Μοντρεάλ, με έπιστολή προς τον πρόεδρο της Διεθνούς "Ολυμπιακής" Επιτροπής, Λόρδο Κιλάνιν έκανε την πρόταση στο μέλλον οι "Ολυμπιακοί" Αγώνες να τελούνται μόνιμα στην Ελλάδα. Τό νόημα της πρότασης ήταν ότι, απαλλάσσοντας με αυτό τον τρόπο τον "Ολυμπιακό" θεσμό από

πολλά από τὰ στοιχεῖα πού ἀνέφερα στήν ἀρχή, θά ἦταν δυνατό νά γίνει μία ἐξυγίανση τοῦ θεσμοῦ ὥστε αὐτός νά ξαναγυρίσει πιό κοντά τόσο στοῦ ἀρχικοῦ Ὀλυμπιακοῦ πνεύμα, ὅσο καί στούν χαρακτήρα πού εἶχαν οἱ ἀρχαῖοι Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες. Βέβαια, αὐτό τόν χαρακτήρα τῶν ἀρχαίων Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων, τόν λέω λιγάκι ἐντός εἰσαγωγικῶν, γιατί πιστεύω ὅτι ὅταν φανταζόμαστε αὐτόν τόν χαρακτήρα, πολλοί ἴσως ἐπηρεαζόμαστε ἀπό τήν εἰκόνα πού μᾶς ἔχει μεταδώσει ὁ 19ος αἰώνας. Μάλιστα θά ἤθελα νά ὑποβάλλω καί στούς ὁμιλητές τήν ἰδέα ὅτι καλό θά ἦταν στίς εἰσηγήσεις τους, νά ἀναμνησθῶν ἴσως στοῦ τί ἀκριβῶς ἦταν ὁ χαρακτήρας τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων στήν ἀρχαία ἐποχή.

Ἡ πρόταση τοῦ Ἑλληνα Πρωθυπουργοῦ, ὅταν ἐγίνε, μέ τὰ γεγονότα τοῦ Ἀφγανιστάν καί τό μποϋκοτάρισμα τῶν Ὀλυμπιακῶν τῆς Μόσχας πού ἀκολούθησε ἀπό τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καί ἀπό ἄλλες χῶρες, μπροστά δηλαδή στήν βαθιά κρίση πού ἐμφανίζει ὁ θεσμός τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων, ἡ πρόταση ἀρχισε νά βρίσκει διαρκῶς μεγαλύτερη ἀπήχηση. Ἔτσι διορίστηκε μία ὑποεπιτροπή πού σκοπὸ ἔχει νά ἐξετάσει αὐτή τήν πρόταση καί τό 1981, στήν γενική σύνοδο τῆς Διεθνούς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς πού θά γίνει στοῦ Μπάντεν-Μπάντεν -ἂν δέν κἀνω λάθος τόν Ὀκτώβριο τοῦ '81- νά κάνει προτάσεις προκειμένου νά ληφθεῖ ὁριστική ἀπόφαση πάνω στήν Ἑλληνική πρόταση.

Ἀπό τήν στιγμή πού ἡ προοπτική αὐτή ἀρχισε νά γίνεται πολύ πιθανή, δύο πράγματα ἀρχισαν νά παρουσιάζονται: ἀπό τήν μία μεριά πῆρε φτερά ἡ φαντασία πολλῶν Ἑλλήνων καί φλογίστηκαν πολλές Ἑλληνικές καρδιές νοιώθοντας μεγάλη περηφάνεια πού ὁ τόπος τοῦτος θά μπορούσε καί πάλι νά παραχωρήσει μόνιμη στέγη σέ ἓνα πανάρχαιο Ἑλληνικό θεομὸ ὁποῖος, ἐξυγιασμένος, θά ἐρχόταν μόνιμα πιά νά ἐγκατασταθεῖ στόν τόπο μας. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἡ προοπτική αὐτή, ἀρχισε νά δημιουργεῖ σοβαρότατες ἀνησυχίες καί ἐρωτηματικά, ἐρωτηματικά πού διατυπώνονται τόσο στόν τόπο μας, ὅσο καί στό ἐξωτερικό. Μὲ λίγα λόγια οἱ ἀνησυχίες αὐτές θά μπορούσαν νά ἐντοπιστοῦν στά ἐπόμενα σημεῖα:

Ποιές θά εἶναι οἱ γενικότερες ἐπιπτώσεις, πού θά μπορούσε νά ἔχει στή χώρα μας ἡ μόνιμη τέλεση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων στήν Ἑλλάδα, στοῦ ἐθνικοῦ ἐπίπεδο, πολιτικά, οἰκονομικά ἢ ἀπὸ ἄλλες ἀπόψεις.

Εἰδικότερα, τί ἐπίπτωση θά μπορούσε νά ἔχει στοῦ περιφερειακοῦ ἐπίπεδο καί στοῦ τοπικοῦ ἐπίπεδο, δηλαδή στοῦ ἐπίπεδο τοῦ νομοῦ

‘Ηλείας’ τί σημαίνει γιά τήν δημογραφία τής περιοχής, γιά τήν οίκονομία της, γιά τήν κοινωνική της δομή, γιά τήν άπασχόληση τών κατοίκων της κ.λ.π. Ποιό θά είναι τό ύψος τών επενδύσεων πού θά πραγματοποιηθοῦν καί άπό ποιά ή άπό ποιές πηγές μπορούμε νά χρηματοδοτήσουμε επενδύσεις αύτοῦ τοῦ ύψους.

Ποιό θά είναι τό μέγεθος τής οργανωτικής προσπάθειας πού θά απαιτηθεῖ καί άν ή χώρα μας μπορεί νά αναλάβει μιá τόσο κο-λοσσιαία οργανωτική προσπάθεια. Ποιές θά είναι οί έπιπτώσεις πού θά έχει ή τέλεση τών ‘Ολυμπιακῶν ‘Αγώνων πάνω στό τοπίο τής εύρύτερης περιοχής τής ‘Ολυμπίας καί, άκόμα ειδικότερα καί σημαντικότερα, ποιές έπιπτώσεις μπορεί νά έχει πάνω στόν άρχαι-ολογικό χῶρο τής ‘Ολυμπίας.

Καί τέλος, ειδικά γιά τήν περίπτωση αύτή, πού οί άγῶνες δέν θά φιλοξενηθοῦν σέ ἕνα μεγάλο μητροπολιτικό κέντρο αλλά σέ μιá περιοχή ὅπως ὁ χῶρος τής Δυτικῆς Πελοποννήσου, τί γίνεται μέ έγκαταστάσεις οί ὁποῖες θά κατασκευασθοῦν καί θά χρησιμο-ποιοῦνται κάθε 4 χρόνια, αλλά θά ἔχουν ἕνα σοβαρότατο πρόβλημα συντήρησης καί χρησιμοποίησης στίς χίλιες τετρακόσιες τόσες μέ-ρες πού μεσολαβοῦν ανάμεσα σέ δυό διαδοχικές ‘Ολυμπιάδες.

‘Όπως ξέρουμε, ἕνα άπό τά βασικότερα κίνητρα τών πόλεων πού ἔ-χουν μέχρι σήμερα φιλοξενήσει ‘Ολυμπιακοῦς ‘Αγῶνες, ἔκτός βέ-βαια άπό τήν έπιθυμία τής προβολῆς, είναι μέ τήν εύκαιρία τών άγώνων νά άποκτήσουν κάποιες σύγχρονες έγκαταστάσεις άθλητικές, γιά ἔθνικούς ή δημοτικούς τους σκοπούς, νά άποκτήσουν κάποια πρότυπη κατοικία -στήν ὁποία μετατρέπεται μετά τοῦς άγῶνες τό ‘Ολυμπιακό χωριό- καί άκόμα νά ανανεώσουν τίς ὑποδομές τής πό-λης τους. Τίποτε άπό αύτά δέν ισχύει στήν περίπτωση μιᾶς ‘Ολυ-μπιάδας πού θά γινόταν στόν χῶρο τής Δυτικῆς Πελοποννήσου, δη-λαδή ἔξω άπό μεγάλα μητροπολιτικά κέντρα. Καί επομένως, ὑπάρχει τό πρόβλημα τοῦ πῶς θά άπασχοληθοῦν αὐτές οί έγκαταστάσεις. ‘Αν γίνει μιá ειδική προσπάθεια γιά νά άπασχοληθοῦν οί έγκαταστάσεις, ἰδιαίτερα στόν τομέα τοῦ τουρισμοῦ, τότε ὑπάρχει καί ὁ φόβος νά ἔχουμε μιá στρέβλωση τής χωροταξικῆς κατανομῆς τοῦ τουρισμοῦ μας, μόνο καί μόνο γιά νά ἔξυπηρετηθεῖ αὐτός ὁ σκοπός.

Αὐτά τά ἐρωτηματικά καί αὐτές οί άνησυχίες, πρέπει νά ποῦμε ὅτι ἐπιτείνονται περισσότερο άπό τό γεγονός ὅτι ὡς τώρα δέν έχει ὑπάρξει καμμία ὑπεύθυνη ανακοίνωση άπό τήν Κυβέρνηση γύρω άπό αὐτά τά ἐρωτήματα.

Είναι γεγονός ότι έχει γραστεί πώς μία ειδική υποεπιτροπή που έχει συσταθεί από την Έλληνική Ολυμπιακή Επιτροπή προετοιμάζει κάποια εισήγηση γύρω από το θέμα. Βέβαια, έδω θά είχε τως κανείς να διατυπώσει δυο ερωτηματικά: Τό πρώτο είναι για τίνος λογαριασμό εργάζεται αυτή η υποεπιτροπή, δηλαδή προετοιμάζει ένα φάκελλο στοιχείων για την Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή ή ετοιμάζει μία μελέτη για τό Έλληνικό δημόσιο, για την Έλληνική Πολιτεία. "Αν είναι τό τελευταίο, τότε βέβαια τίθεται τό ερώτημα πώς έχει οριοθετηθεί ό χώρος μέσα στον όποιο θά κινηθεί αυτή η μελέτη, πώς έχουν καθοριστεί τά κριτήρια μέ τά όποια θά γίνουν οι βασικές επιλογές που θά προκύψουν από μία τέτοια μελέτη. Γιατί, μή γελιομαστε, οι στόχοι και τά κριτήρια μέ τά όποια θά πρέπει νά θεωρηθεί τό πρόβλημα από την Έλληνική πλευρά, δέν συμπίπτουν κατ'ανάγκη μέ εκείνα μέ τά όποια θά θεωρηθεί από την πλευρά της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής. "Αν ή Έλληνική πρόταση γίνει καταρχήν αποδεκτή, κάποια στιγμή θά πρέπει νά κάτσουμε σέ ένα τραπέζι διαπραγματεύσεων, και τότε άσφαλώς ή έλληνική θέση θά πρέπει νά διέπεται από τους στόχους που έξυπηρετούν τά δικά μας συμφέροντα και όχι κατ'ανάγκη εκείνα της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής.

Τό δεύτερο ερώτημα σχετικά μέ αυτή την διαδικασία είναι κατά πόσο μία τέτοια επιτροπή, όσο και αν άποτελείται από έγκυρες προσωπικότητες, είναι ό κατάλληλότερος φορέας για νά κάνει μία τέτοια μελέτη σέ βάθος και κατά πόσο δέν θά ήταν σκοπιμότερο, αυτή νά είχε άναληφθεί από άλλους ειδικότερους φορείς, όπως είναι ή Γραμματεία Χωροταξίας και Περιβάλλοντος, τό Υπουργείο Χωροταξίας Οίκισμου και Περιβάλλοντος, τά Πανεπιστήμια, τό Πολυτεχνείο, τό ΤΕΕ κ.λ.π.

Και ένώ καμιά τέτοια μελέτη σέ βάθος δέν φαίνεται νά έχει άναληφθεί μέχρι σήμερα, από την άλλη μεριά άκούμε ότι έχει γίνει μία πρώτη προεπιλογή θέσεων... Και μάλιστα ότι οι θέσεις αυτές υποδείχθηκαν στον κ. Γκιρνοντού ό όποιος σάν εκπρόσωπος της υποεπιτροπής της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής επισκέφθηκε για αυτό τον σκοπό τή χώρα μας. Και άναρωτιέται κανείς μήπως ό Δίας, σέ κάποια σύγχρονη μεταμόρφωσή του -και βέβαια όλοι ξέρουμε τό πόσο άρεσε στον άρχαίο θεό νά μεταμορφώνεται- έριξε πάλι τον κεραυνό του για νά υποδείξει τίς θέσεις που θά πρέπει νά διαλεχθούν για τίς Ολυμπιακές έγκαταστάσεις.... "Η, για νά είμαστε πιο σοφοί, μήπως σπεύδουμε νά παίρνουμε άποφάσεις, νά δημιουργή-

γοϋμε δεσμεύσεις, χωρίς νά έχει γίνει ή διερεύνηση σέ βάθος πού ή σοβαρότητα του προβλήματος θά έπρεπε νά μās κάνει νά θεωρούμε άναρρίτητη;

Αύτές τίς άνησυχίες, πού διατυπώνονται από πολλές πλευρές δοκιμάζει καί ή 'Ελληνική 'Εταιρεία, πού άποφάσισε νά διοργανώσει αυτή τήν συζήτηση καί νά σās καλέσει άπόψε για νά ανταλλάξουμε άπόψεις πάνω σέ αυτό τό θέμα. Τί έλπίζουμε νά πετύχουμε από μιá τέτοια συζήτηση; 'Εγώ θά περίμενα 1ον κάποια άπάντηση στο βασικό έρώτημα αν είναι σκόπιμη ή μόνη διεξαγωγή των 'Ολυμπιακών 'Αγώνων στην 'Ελλάδα καί κάτω από ποιές προϋποθέσεις. 2ον θά πρέπει νά κάνουμε μιá προσπάθεια νά καθορίσουμε ποιá είναι τά προβλήματα τά όποια συνδέονται μέ αυτή τήν τέλεση καί ποιá είναι ή κλίμακα, ποιό είναι τό μέγεθος αύτων των προβλημάτων. 3ον νά κάνουμε μιá προσπάθεια νά διερευνήσουμε -έστω στο έπίπεδο των ίδεών- ποιές έναλλακτικές λύσεις υπάρχουν για τήν αντιμετώπιση αύτων των προβλημάτων.

'Ακόμα, νά κουβεντιάσουμε τίς διαδικασίες μέ τίς όποιες θά ήταν σκόπιμο νά προχωρήσει ή διερεύνηση ενός τέτοιου θέματος καί ό χειρισμός του, προκειμένου οι άπαντήσεις πού θά δοθούν νά έξασφαλίζουν τήν μεγίστη δυνατή άποδοχή καί οι άποφάσεις νά είναι όσο τό δυνατόν έγκυρότερες.

Τέλος, ένα από τά πιό σημαντικά θέματα πού θά πρέπει νά μās άπασχολήσουν είναι, έπιτέλους, τί 'Ολυμπιακούς 'Αγώνες φιλοδοξούμε νά φιλοξενήσουμε στην 'Ελλάδα. Γιατί νομίζω ότι έτσι μονάχα άποδίδουμε δικαιοσύνη καί στην πρόταση του 'Ελληνια Προέδρου τής Λημοκρατίας ό όποιος, πιστεύω ότι συνδέει τήν τέλεση στην 'Ελλάδα μέ ένα είδικά άνανεωμένο χαρακτήρα, πού δέν είναι κατ'ανάγκη εκείνος πού οι 'Ολυμπιακοί 'Αγώνες έχουν παρουσιάσει στις τελευταίες 'Ολυμπιάδες.

'Ετσι θά άνοίξουμε τώρα τήν συζήτηση. Καταρχήν νά παρουσιάσω τους πέντε είσηγητές τής σημερινής συζήτησης τους όποιους θέλω νά εύχαριστήσω καί από μέρους τής 'Ελληνικής 'Εταιρείας καί από μέρους σας. 'Αρχίζοντας από δεξιά μου, στην άκρη δεξιά είναι ή Μαρίνα Χαϊδοπούλου-Άνταμς, άρχιτέκτων τοπίου, ό κ. Γιάννης Μαρίνος, διευθυντής του "Οίκονομικού Ταχυδρόμου", ό κ. Λουκάς Κυριακόπουλος, τεχνικός σύμβουλος του Πρωθυπουργού. 'Αριστερά μου ό κ. 'Ιγκορ Δεργκάλιν, καθη-

γής της Χωροταξίας του Ε.Μ. Πολυτεχνείου και ο κ. "Αγγελος Χωρέμης, διευθυντής Κλασικών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού. Το διάγραμμα που προτείνω να ακολουθήσουμε είναι το επόμενο: θα ζητήσω πρώτα από την Κα "Ανταμς και από τον κ. Κυριακόπουλο να μας δώσουν μερικές βασικές πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την συζήτησή μας· η Κα "Ανταμς σχετικά με τα μεγέθη που συνδέονται με το "Ολυμπιακό γεγονός, δηλαδή ποιά είναι τα μεγέθη των εγκαταστάσεων, οι αριθμοί των ανθρώπων που παίρνουν μέρος κ.λ.π. Και ο κ. Κυριακόπουλος να μας πει με δυο λόγια για το τί είναι εκείνο που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα από άποψη ελληνικής προετοιμασίας.

Στήν συνέχεια θα δώσω τον λόγο στον καθένα από τους είση-γητές, που θα μας κάνει μία σύντομη αρχικά εισήγηση. Μετά από αυτό θα ακολουθήσει η συζήτηση, πρώτα ανάμεσα στα μέλη της ομάδας και, εν συνεχεία, με συμμετοχή και του ακροατηρίου.

Πρωτού να κλείσω, θέλω να απευθύνω ακόμα από μέρους της "Ελληνικής "Εταιρείας θερμές ευχαριστίες προς το "Ιδρυμα "Ερευνών και ιδιαίτερα στον γενικό διευθυντή κ. "Αντώνη Κονταράτο, που μας διέθεσαν αυτή την αίθουσα, στον κ. Γραμματικόπουλο που διέ-θεσε ορισμένα σκάιντς και μία μικρή ταινία που θα δούμε και τον κ. Ποδηματᾶ, που είναι ο τεχνικός μας που χειρίζεται όλα αυτά τα θαυματοουργά μηχανήματα.

ΑΝΤΑΜΣ: Νομίζω ότι θα ήταν χρήσιμο να σας δώσω μερικά στοιχεία που αφορούν τους "Ολυμπιακούς "Αγώνες. Καταρχήν ο αριθμός των αθλοπαιδιών είναι μεταξύ 15 και 21. Στις τελευταίες "Ολυμπιάδες ήταν γύρω στα 21 αθλήματα.

"Ο Λήμος του Λονδίνου, με την προοπτική της διεξαγωγής των "Ολυμπιακών "Αγώνων στην "Αγγλία τό 1988, έτοιμασε μιάν οικονο-μοτεχνική μελέτη για τις εγκαταστάσεις και την υποδομή που θα έπρεπε να προβλεφθούν για την εξυπηρέτηση αθλητών και επίσκεπτων. Μετά τη διεξαγωγή της μελέτης, ο Λήμος του Λονδίνου απέσυρε την αίτησή του πριν από τρεις μήνες.

Σας αναφέρω στοιχεία από την μελέτη αυτή γιατί είναι τα πιο ένημερωμένα.

Για τους "Ολυμπιακούς του 1988 προβλέποντο 21 αθλοπαιδιές, 4.600 επίσημοι και οργανωτές, 13.500 αθλητές και προπονητές - ανάλογα 2 αθλητές προς 1 προπονητή. "Ο αριθμός ανταποκριτών έφημερίδων, τεχνικών τηλεοράσεως κ.λ.π. υπολογίζεται γύρω στις

10.000. Ο αριθμός των επισκεπτών θα μπορούσε να είναι γύρω στις 500.000 ημερησίως στους διάφορους χώρους, και ειδικά στον ένα συγκεκριμένο χώρο γύρω στις 180.000. Η απασχόληση που θα δημιουργούσε για μία ορισμένη περίοδο περίπου τριών μηνών το γεγονός των αγώνων, θα ήταν γύρω στα 30.000 άτομα.

Βλέπετε ότι είναι αρκετά σημαντικά μεγέθη. Ποιές είναι οι ανάγκες από απόψεως χώρων και εγκαταστάσεων; Το Λονδίνο είναι μία πόλη η οποία είναι πολύ καλά εξοπλισμένη για να φιλοξενήσει Ολυμπιακούς Αγώνες, γιατί έχει πολλές αθλητικές εγκαταστάσεις διασπαρτες, σε διάφορα σημεία. Γι' αυτό και η λύση που πρότειναν, ήταν να χρησιμοποιηθούν αυτές οι εγκαταστάσεις τις οποίες θα βελτιώναν και ακόμα να γινόταν μία κεντρική εγκατάσταση, σε μία έκταση περίπου 850 στρεμμάτων όπου θα υπήρχε το βασικό μεγάλο στάδιο για 70.000 άτομα και διάφορα άλλα μικρότερα και το Ολυμπιακό χωριό, το οποίο θα στέγαζε γύρω στους 12.000 ανθρώπους. Το μέγεθος της δαπάνης γι' αυτές τις εγκαταστάσεις των 850 στρεμμάτων θα ήταν γύρω στις 75.000.000.000 δρχ.

Αυτό δεν συμπεριλαμβάνει κανένα κόστος υποδομής, δηλαδή δρόμους, συγκοινωνίες κ.λ.π. Για να καλυτερεύσουν τα ήδη υπάρχοντα δίκτυά τους, δηλαδή υπόγειο σιδηρόδρομο και δρόμους, για να φτάνουν γρήγορα οι άνθρωποι σε αυτή την περιοχή, θα δαπανούσαν άλλες 45.200.000.000 δρχ.

Η σκέψη της Ελληνικής Κυβερνήσεως και της Ολυμπιακής Επιτροπής να διαθέσει μία περιοχή γύρω στα 5.000 στρέμματα μοιάζει λογική δεδομένου ότι στην περίπτωση του Λονδίνου οι εγκαταστάσεις είναι διεσπαρμένες, ενώ έδω, όλα τα γήπεδα, τα στάδια και οι εγκαταστάσεις θα έπρεπε να είναι συγκεντρωμένες σε ένα χώρο.

Νομίζω ότι αυτά είναι τα κύρια στοιχεία που χρειάζεται να έχετε υπόψη σας.

ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Τα τελευταία χρόνια διαπιστώνεται ολοένα και περισσότερο ότι η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων κάθε φορά σε άλλη χώρα, προκαλεί τόσο μεγάλα έξοδα, υψηλό κόστος λειτουργίας και σημαντικές δαπάνες για την κάλυψη μιας ζητήσεως αίχμης, ώστε η χώρα και η πόλη που την διοργανώνουν επιζητούν την δικαίωση των δαπανών με σκληρή εκμετάλλευση, ή την ικανοποίηση πολιτικών φιλοδοξιών και γενικά στόχων εξωαθλητικών ή έξω από το Ολυμπιακό πνεύμα. Έτσι καταντούν οι αγώνες ένα πεδίο επαγγελματικών αντα-

γωνισμῶν καὶ ιδεολογικῶν ἀντιθέσεων. Σὰν συνέπεια ἡ ἀνάλυση τῆς διοργανώσεως τῶν γίνεται προνόμιο τῶν μεγάλων καὶ οἰκονομικῶν ἰσχυρῶν κρατῶν.

Οἱ ἀντιθέσεις αὐτές ἐνετάθησαν μέ τῖς πρόσφατες πολιτικές ἐξελίξεις καὶ ἐδικαιώθησαν οἱ ἀνησυχίες γιὰ τό μέλλον τοῦ θεσμοῦ. Τά προβλήματα ὁδήγησαν παράλληλα τῖς ἀθλητικές ἀρχές σέ διάφορες συζητήσεις σχετικά μέ τό πρόγραμμα τῶν ἀγῶνων καὶ εἰδικά μέ τήν δυνατότητα καλύτερης διαρθρώσεως τοῦ προγράμματος ὥστε νά μὴν συμπλῖνουν οἱ αἰχμές τοῦ ἐνδιαφέροντος, μέ τήν σκοπιμότητα περιορισμοῦ τῶν ἀγωνισμάτων, κυρίως μέ τήν κατάργηση ὀρισμένων ὁμαδικῶν ἀθλημάτων πού προκαλοῦν κυρίως τόν φανατισμό καὶ τέλος μέ τήν χωρική κατανομή ἀγωνισμάτων πού ἀπαιτοῦν εἰδικές ἐγκαταστάσεις (ὅπως ἡ θάλασσα γιὰ τά θαλάσσια τμήματα, τό χιόνι γιὰ τό σκι).

Στίς ἀρχές τοῦ 1980, ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση ἐπανῆλθε μέ ἐπιτολή τοῦ τότε Πρωθυπουργοῦ Κων. Καραμανλῆ πρὸς τήν Διεθνή Ἐπιτροπή Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων καὶ υπέβαλε πρόταση γιὰ τόν καθορισμό μονίμου τόπου διεξαγωγῆς τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων στήν Ἑλλάδα.

Ἡ Ἑλλάδα ἔχει δικαίωμα καὶ ὑποχρέωση νά ἀνησυχεῖ γιὰ τήν τύχη τοῦ θεσμοῦ πού συνδέεται μέ τήν ἱστορία της. Γιατί βεβαίως ἡ Ὀλυμπία θά παραμείνει γιὰ τοὺς λίγους ἕνας τόπος προσκυνηματος, ἀλλά πρέπει μέ κατάλληλους τρόπους τό Ὀλυμπιακό πνεῦμα νά ἐξακολουθήσει νά παίξει ἕνα οὐσιώδη ρόλο, πολύ περισσότερο ἀπό μία ἀπλή τουριστική ἀνάμνηση.

Ἡ Ἑλλάς ἐπιδιώκει βέβαια τήν οικονομική της ἀνάπτυξη ὅπως ὅλες οἱ χῶρες, ἀλλά ἐκεῖ ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ εἰδοποιός διαφορά, ἐπιλέγει δηλαδή ἐκεῖνους τοὺς τομεῖς ὅπου ἡ ἱστορία ἢ ἡ παράδοση δημιουργοῦν πιά εὐνοϊκές προϋποθέσεις. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, οἱ ἀποφάσεις τῆς χωροταξικῆς πολιτικῆς σκοπεύουν σέ ἰσορροπία κατανομή οικονομικῶν καὶ κοινωνικῶν δραστηριοτήτων γιὰ ὅλο τό χῶρο. Παράλληλα ἐπιδιώκει νά τονώσει τῖς ἐθνικές παραδόσεις καὶ τήν πνευματική ἀνάπτυξη πού συνθλίβεται ἀνάμεσα σέ ἄλλες ἐπιδιώξεις πού δημιουργοῦν οἱ συνθήκες τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

Ἡ διάδοση τοῦ Ὀλυμπιακοῦ πνεύματος καὶ ἡ ἀναβίωση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων, πού εἶναι συγχρόνως ἀναψυχὴ καὶ πολιτιστικὸ ἀγαθό, ἀποτελοῦν διατήρηση καὶ κοινωνικοποίηση ἑνὸς ἀρχαίου

θεσμού και ένταξή τους στο σύγχρονο βίο. 'Επί πλέον η χώρα μας έχει παράδοση ειρηνικών επιδιώξεων και επιθυμεί να τις διατηρήσει, καλλιεργώντας καλές σχέσεις με όλες τις άλλες χώρες, μακριά από έπιλογές. Γι' αυτό άλλωστε επιδιώκει να φιλοξενεί διεθνείς συναντήσεις και δραστηριότητες συναδελφώσεως, όπως είναι οι 'Ολυμπιακοί 'Αγώνες. Αυτά άλλωστε είναι τα πιο σημαντικά όφελη για την χώρα μας, δηλαδή το ήθικό κέρδος από την παρουσία και την συνεχή αναφορά στον ελληνικό πολιτισμό.

Πέρα από αυτά, η διεξαγωγή ενός τέτοιου γεγονότος κάθε 4 χρόνια στην 'Ελλάδα, είναι βέβαιο ότι θα προκαλέσει σημαντική προσέλευση έπισκεπτών και πυρήνα ανάπτυξεως της Δυτικής Πελοποννήσου, σε μία περιοχή που εκτείνεται χονδρικά από την Πάτρα μέχρι την Καλαμάτα, και κατ'έπείταση σε όλη την Πελοπόννησο.

Αυτή ήταν μόνιμη επιδίωξη των τελευταίων τουλάχιστον 5 ετών, γιατί η περιοχή έχει ορισμένες δυνατότητες, όπως θα δοϋμε στην συνέχεια πιο αναλυτικά, έφετάζοντας τον πληθυσμό, την ύποδομή και τα άλλα χαρακτηριστικά, καθώς και μία μεγάλη τουριστική χωρητικότητα, που επιτρέπει να δεχτεί αυτό το πλήθος των έπισκεπτών.

Πρίν μπούμε σε λεπτομέρειες για τα στοιχεία που προκύπτουν και τεκμηριώνουν μία τέτοια γνώμη, ήθελα να αναφερθώ λίγο, έστω ιστορικά και πολύ περιληπτικά, σε μελέτες, σε όσες μελέτες τουλάχιστον εγώ κατάφερα να βρω, που αναφέρονται και επιδιώκουν μία τέτοια τόνωση της Δυτικής πλευράς της Πελοποννήσου.

Τό πρώτο πενταετές πρόγραμμα της χώρας μας έξεπονήθη για την περίοδο 1960-1964, από τό 'Υπουργείο Συντονισμού στην περίοδο της πρώτης Κυβερνήσεως Καραμανλή· τό προσωρινό πρόγραμμα ένεκρίθη τό 1958 και τό 1960 ένεκρίθη ως οριστικό πρόγραμμα.

Τό 1962, πάλι τό 'Υπουργείο Συντονισμού, με την βοήθεια του διεθνούς 'Οργανισμού Προσίων και Γεωργίας, έκανε μία τομεακή μελέτη για την περιοχή της Δυτικής Πελοποννήσου. Τό 1963 έπίσης, περιφερειακές υπηρεσίες του 'Υπουργείου Συντονισμού έκπόνησαν προγράμματα ανάπτυξεως της περιοχής και τό 1968, επί δικτατορίας, τό 'Υπουργείο Συντονισμού ανέθεσε στην εταιρεία Litton την έκπόνηση μιας μελέτης για την ανάπτυξη της περιοχής 'Ολυμπίας, χωρίς βέβαια να υπάρχει προοπτική διεξαγωγής 'Ολυμπιακών 'Αγώνων. Ήταν μία μελέτη ως τό ποϋμε τουριστικής έκμεταλ-

λεύσεως της περιοχής με βάση την αξιοποίηση της έλξεως της Ολυμπίας και της άπληξέως που προκαλούσε στην διεθνή κοινή γνώμη.

Αργότερα, τό 1973, έγινε μία γενική έρευνα από τό Πολυτεχνείο. Αργότερα, τό 1978, γίνονται μελέτες από την Άγροτική Τράπεζα για την ανάπτυξη της πρωτογενούς παραγωγής που συνέβαλε στην άπφωση αργότερα για θερμή ζώνη όπωρικων και κηπευτικών προϊόντων. Τό 1979 και τό 1980 έχουμε την συνέχιση του Χωροταξικού Σχεδίου και Προγράμματος Ελλάδος και τό 1980 την μελέτη των πόλεων που απέκλήθησαν αντίπαλες πόλεις της Αθήνας, όπως είναι ή Πάτρα με τό Αίγιο και τέλος έντοπλοθηκαν νέα κέντρα τουριστικής ανάπτυξεως.

Τομεακές μελέτες υπάρχουν πολλές, υπάρχουν μελέτες όπως είπαμε πριν έγγειοβελτιωτικών έργων, δηλαδή ή ανάπτυξη πρωτογενούς παραγωγής. Υπάρχει μελέτη διανομήσεως προϊόντων και μεταφορής έπιβατων βάσει της όποίας έγινε ή έρευνα σκοπιμότητας του δρόμου Πατρών, Πύργου, Ολυμπίας. Υπάρχουν παλιότερες μελέτες τουρισμού που έγιναν από τον ΕΟΤ και από τις όποιες προέκυψαν τά προγράμματα παραδοσιακών οικισμών. Ένα τέτοιο πρόγραμμα έχει αρχίσει στη Βάθεια της Μάνης. Υπάρχει σέ εξέλιξη μία μελέτη για τά λιμάνια της Ελλάδος και γενικότερα προστασίας των ακτών. Ένα πρόγραμμα μικρών λιμένων άναψυχής, τουρισμού και άλιευτικών λιμένων και μία σειρά καταφυγίων, με σκοπό την προσέλκυση τουριστών που έρχονται με μικρά σκάφη άναψυχής από τη Δυτική Εύρώπη. Υπάρχουν οι μελέτες βιομηχανικής παραγωγής βάσει των όποιων ιδρύθηκαν βιομηχανικές περιοχές της ΕΤΒΑ κ.λ.π., και τελευταία πάλι μελέτες του τουρισμού από τον ΕΟΤ, βάσει των όποιων έκπονείται ένα πρόγραμμα ανάπτυξεως της περιοχής Κυλλήνης. Ειδικότερα μάλιστα υπάρχουν μελέτες για συγκεκριμένες περιοχές, όπως για την ανάπτυξη ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων σέ τουριστικά δημόσια κτήματα. Δηλαδή σέ δημόσια κτήματα τά όποια έχουν άνατεθι στον ΕΟΤ άκριβώς για την ανάπτυξη τέτοιων εγκαταστάσεων.

Στην πρόταση της Έλληνικής Κυβερνήσεως, καθορίζεται ότι θά διατεθεί ή χρήση κατάλληλου χώρου για την τέλεση των αγώνων με διεθνή συμφωνία που θά καθιερώνει τό άπαράβιαστο της περιοχής και θά άναγνωρίζει τον άποσασιστικό ρόλο της Ολυμπιακής Επι-

τροπής στην αθλητική αρμοδιότητά της.

Στήν συνέχεια λοιπόν, υπάρχει τό έξης στάδιο διαδικασιών: πρώτον νά αποφασισθεΐ από τήν Διεθνή 'Ολυμπιακή 'Επιτροπή τό 1981, ότι θά μεταβληθεΐ ή λειτουργία τοΰ θεσμοΰ καί θά αναγνω-
ρισθεΐ ή ανάγκη έπιλογής μονίμου τόπου διεξαγωγής τών αγώνων.

Δεύτερον νά εκλεγεί ή 'Ελλάς ώς ένδεδειγμένος τόπος μονίμου διεξαγωγής τών αγώνων, γιατί είναι φυσικό νομίζω, μιά τέτοια προοπτική νά γεννά όρέξεις καί σέ άλλες χώρες. Μετά θά άρχισει ή εξέταση τών διαφόρων συγκεκριμένων προβλημάτων πού θά δημι-
ουργήση άπόφαση της Διεθνούς 'Επιτροπής.

Καί έτσι νομίζω πρέπει νά γίνει. Γιατί άν τυχόν οι άποφάσεις αυτές έπρόκειτο νά κριθοΰν μέ ωκελιμιστικά ή πολιτικά κριτήρια, τότε καί ή νέα πρόταση θά έπασχε έξαρχής από τήν ίδια άσθένεια πού περιγράψαμε μόλις πριν, δηλαδή ότι ή 'Ολυμπιακή ιδέα θά γινόταν πάλι στοιχεΐο διαπραγματεύσεων, μέ άποτέλεσμα νά κατα-
λήξει πάλι άντικείμενο έμμεταλλεύσεως.

"Αν ή ελληνική πρόταση υιοθετηθεΐ από τήν Διεθνή 'Ολυμπιακή 'Επιτροπή μέσα σέ ένα πνεΰμα εύρείας άποδοχής από τήν διεθνή κοινή γνώμη, νομίζω ότι ή πραγματοποίησή της μπορεί νά ένταχθεΐ στους στόχους μας καί τόν δικό μας προγραμματισμό, ώστε νά φέρει σημαντικά ώφέλη στόν τόπο.

ΣΥΜΤΩΝ: Σχετικά μέ τό θέμα της προετοιμασίας πού έχει γίνει από 'έλληνικής πλευράς μέχρι σήμερα, μπορούμε ίσως νά έχουμε κάποια σχόλια καί από τά μέλη της 'Ελληνικής 'Ολυμπιακής 'Επιτροπής πού βρίσκονται σέ αυτή τήν αίθουσα. Δυστυχώς δέν μπορέσαμε νά έξασφαλίσουμε κανένα από τά μέλη αυτά σάν βασικό εισηγητή, αλλά είμαι σίγουρος ότι θά μπορούν νά συμβάλλουν σημαντικά παίρνοντας μέρος στή συζήτηση πού θά ακολουθήσει αυτές τίς άρχικές ειση-
γήσεις. "Υστερα από τίς πληροφορίες πού μάς έδωσε ο κ. Κυριακό-
πουλος, θέλω νά παρακαλέσω τόν κ. Μαρίνο νά κάνει τήν δική του εισηγήση. 'Ο κ. Μαρίνος θά θεωρήσει τό πρόβλημα βέβαια κατά κύριο λόγο από τήν οικονομική σκοπιά, χωρίς βέβαια αυτό νά ση-
μαίνει ότι δέν μπορεί νά τό δεΐ καί από όποιαδήποτε άλλη άποψη.

ΜΑΡΙΝΟΣ: 'Εγώ είμαι ο δυστυχής της ομάδας γιατί χωρίς κανένα στοι-
χεΐο, θά πρέπει νά πω νούμερα, τά όποια είναι έντελώς ύποθετικά, οι δέ προσεγγίσεις ή άποκλίσεις τους από τήν πραγματικότητα άνα-
φέρονται σέ δεκάδες δισεκατομμύρια δραχμές. 'Αλλά δέν γίνεται

άλλιως. Γιατί δεν υπάρχει κανένα στοιχείο. Ούτε ξέρουμε ακριβώς τί θά γίνει ούτε ξέρουμε ποιός αναλαμβάνει νά φέρει καί ποιά δαπάνη απ'όλες αυτές πού προβλέπονται, αν οί δαπάνες θά γίνονται σέ επίπεδο 'Ολυμπιακών 'Αγώνων Μόντρεαλ, Μονάχου ή Μόσχας, ή θά είναι σέ κάποια άλλη κλίμακα πιό απλή, πιό λιτή, πιό κοντά στους παλιούς 'Ολυμπιακούς 'Αγώνες πού καί γι'αυτούς υπάρχουν πάρα πολλές σφαλερές έντυπώσεις, γιά τίς όποτες αν χρειασθεί θά πώ καί εγώ τήν γνώμη μου, πού δέν συμπίπτει μέ τήν γνώμη πού έχει γραφτεί σέ πάρα πολλά άρθρα κριτικά επί του θέματος, όπως υπαινίχθηκε άλλωστε καί ο κ. Συμεών στήν πολύ ώραία εισαγωγική του παρουσίαση.

Ή παρηγοριά μου είναι ότι ακριβώς υπάρχει έλλειψη ένημερώσεως, άκόμα καί σέ έκείνους, οί όποτοι θά έπρεπε νά είναι πιό ένήμεροι επί του θέματος. Έτσι κινούμεθα όλοι στό επίπεδο τών αυτοσχέδιασμών. Θά πρέπει νά λάβετε υπόψη σας ότι εγώ μιλώ γιά τά οίκονομικά. Μήν μέ παρεξηγήσετε αν τό συμπέρασμά μου θά είναι θετικό, γιατί μπορεί τό οίκονομικό θετικό αποτέλεσμα νά συνεπάγεται κάποια καταστροφή στό περιβάλλον, ή στίς αρχαιότητες ή σέ οποιαδήποτε άλλη αξία. Είναι άλλοι όμιλητές έδώ, οί όποτοι θά δώσουν αυτές τίς διαστάσεις. Έγώ θά μιλήσω γιά τά οίκονομικά. Καί θά ήθελα νά ξεκινήσω από μιάν απλή σκέψη. Έπί 1000 χρόνια γινόταν περίπου, ίσως καί περισσότερο, οί 'Ολυμπιακοί 'Αγώνες στήν 'Ολυμπία. Άποκλείεται νά λειτουργούσε ένας τέτοιος θεσμός, επί μιá χιλιετία, όπου έλαβαν χώρα τέτοιες τεράστιες ιστορικές, πολιτικές, κοινωνικές μεταβολές, αν δέν ήταν οίκονομικά άποδοτικός. Καί ή διακοπή τών 'Ολυμπιακών 'Αγώνων έγινε όχι διότι έκφυλίστηκαν έντελώς όπως ίσως συνέβη σ'ό,τι άφορά τή λειτουργία του μαντείου τών Δελφών, αλλά διότι καταργήθηκαν δια διατάγματος από τόν αυτοκράτορα Θεοδόσιο γιατί ίσως πολύ άνταγωνιζόταν ο Δίας τόν Χριστό. Έτσι υποθέτω τουλάχιστον.

Θά πρέπει νά προστεθεί ένα στοιχείο τό όποτον δέν υπάρχει στους σημερινούς 'Ολυμπιακούς 'Αγώνες. Έγώ πιστεύω ότι ήταν υπόθεση κυρίως οίκονομική, ή αν θέλετε καί οίκονομική. Όμως επικρατούσε σ'αυτούς τό θρησκευτικό στοιχείο. Καί τό μεγάλο επίτευγμα ήταν ότι συμμετείχαν σ'αυτούς λαοί καί φυλές (έλληνικής καταγωγής) άκόμα καί από περιοχές πού δέν μπορεί νά τό φανταστεί κανείς. Έρχόταν άκόμα καί από τήν Άσριακή, από τήν Σικελία, από

τις στήλες του Ήρακλέους. Δεν ξέρω αν έχετε υπόψη σας, πόσοι μαζεύνονταν στην Όλυμπία εκείνη την εποχή, 40 ως 50.000 έπισκεπτες. Είναι το νοούμερο άπίστευτο, γιατί τα μεγέθη των ξένων έπισκεπτών κυμαίνονται σήμερα γύρω στις 150.000 με 200.000.

Στή Μόσχα υποτίθεται ότι θά είναι 500.000. Άλλά οι προοπτικές, για τους γνωστούς λόγους, δεν είναι πιά τόσο ένθαρρυντικές, εκτός αν εξισορροπηθούν από κινητοποιήσεις πληθυσμών, από μέσα από την ΕΣΣΔ.

Ήταν λοιπόν οι Όλυμπιακοί Αγώνες μία μεγάλη θρησκευτική "μπίζνες", ως μου συγχωρηθεί ο χαρακτηρισμός. Οι θρησκευτικές "μπίζνες" άλλωστε εύδοκιμούν και στην εποχή μας κατά τρόπο σταθερό και ακλόνητο και στην Ελλάδα και αλλού. Ένα επί πλέον στοιχείο με οικονομικό ενδιαφέρον: ο λαός της περιοχής εκείνης δεν εργαζόταν ποτέ. Αποζούσε από τα εισοδήματα που απέφεραν οι Όλυμπιακοί Αγώνες. Σε κάποιον από τα άρθρα που έχουν πρόσφατα δημοσιευθεί με θέμα τους Όλυμπιακούς αναφέρεται, ότι ήταν τέτοιος ο ανταγωνισμός για τα οικονομικά όφελήματα, ώστε να γίνουν και πόλεμοι για την διεκδίκηση του δικαιώματος των εισπράξεων. Σημειώνω επίσης ότι η διεκδίκηση της μόνιμης έδρας των Όλυμπιακών Αγώνων σήμερα, δεν προέρχεται μόνο από την Ελλάδα. Υπάρχουν και άλλες υποψήφιες, όπως π.χ. η Αυστρία. Και άσφαλώς δεν το κάνουν για άλλο λόγο, παρά διότι υπολογίζουν το οικονομικό όφελος. Άλλο όφελος δεν προσδοκώ, νομίζω, η Αυστρία από αυτό. Ο Γκάρντιαν έγραψε πρόσφατα ότι οι Όλυμπιακοί της Μόσχας θά είναι η μεγαλύτερη έμπορική έπιτυχία στην Όλυμπιακή ιστορία.

Δεν ξέρω αν θά είναι τελικά. Γιατί το άμερικάνικο μπούκοτάζ δημιουργεί τεράστια οικονομικά προβλήματα. Θά το μάθουμε ίσως έκ των υστέρων. Άλλά πάντως, ένας από τους λόγους που δεν μπούκοτάρεται έπιτυχώς η Όλυμπιάδα της Μόσχας, είναι και ο οικονομικός. Δηλαδή οι πολυεθνικές εταιρείες, κατά κάποιο τρόπο, συμβάλλουν στην άπάμβλυνση των πολιτικών όξυτήτων και στην συνεργασία των λαών, έστω και με κίνητρο το κεφαλαιοκρατικό στοιχείο, δηλαδή την άναζήτηση κέρδους.

Άντίθετα, οι Όλυμπιάδες μέχρι τώρα για τους ίδιους τους οργανωτές είναι συνήθως οικονομικά παθητικές, ιδίως όσο πησιάζουμε προς τις πιο πρόσφατες. Διότι τα μεγέθη είναι τεράστια. Έν τούτοις γίνονται. Και το παθητικό μετριέται κατά την γνώμη

μου λανθασμένα. Δηλαδή έπειδή οργανώτρια είναι μιá πόλη, π.χ. τό Μόντρεαλ καί όχι ή χώρα, ό Καναδάς, υποχρεώνεται αύτή νά χρηματοδοτήσει τούς άγώνες καί τό άμεσο άποτέλεσμα είναι κατ' ανάγκην έλλειμματικό γι' αύτήν. Πάντως τά έλλείμματα αυτά καλύφθηκαν. Καί καλύφθηκαν κατά κανόνα όχι μέ φορολογίες, αλλά μέ άλλους τρόπους, όπως ή έκδοση γραμματοσήμων, όμολογιακών δανείων, νομισμάτων κ.λ.π. καθώς φυσικά καί μέ συνεισφορές κρατικές. Πάντως τό βασικό οικονομικό μειονέκτημα της έφ' άπαξ οργανώσεως είναι ότι γίνεται μιá τεράστια δαπάνη γιά μιάν έκδήλωση πού διαρκεί τό πολύ 20 μέρες. Καί μετά τέρμα.

Άλλά γιά νά διαπιστωθεί τό οικονομικό άποτέλεσμα, θά πρέπει νά ληφθεί υπόψη ότι πέραν τοϋ ότι αξιοποιούνται έν συνεχεία όλες οι εγκαταστάσεις αυτές, σάν κατοικίες, γιά τόν άθλητισμό της περιοχής κ.λ.π. ύπάρχει καί τό γενικότερο όφελος της ένδικης οικονομίας, τό όποιο συνήθως δέν λαμβάνεται υπόψη, άφοϋ δέν μετριέται καί εύκολα. Τί αποκόμισε ή ένδική οικονομία τοϋ Καναδά από τούς άγώνες τοϋ Μόντρεαλ; Μπορεί δισεκατομύρια δολλάρια. Κανείς δέν τό ξέρει. Πόσοι τουρίστες ήρθαν, τί συνάλλαγμα έφεραν, τί έξοδεσαν γιά φαγητό καί ύπνο; πόσες έπιχειρήσεις καί τί εργατικό δυναμικό άπασχολήθηκε, κατά πόσο ώφεληθηκε ή χώρα μακροπρόθεσμα όσον άφορά στην προσέλκυση έπισκεπτών, στή γνωριμία καί έξαγωγή των προϊόντων της, κ.ο.κ. Όλα αυτά τά πράγματα δέν μετριοϋνται ποτέ.

Τό έλλειμμα μετριέται σ' ό,τι άφορά την οργανώτρια πόλη των Όλυμπιακών Άγώνων; τί δαπάνησε καί τί έλλειμμα παρουσιάζει ό δημοτικός προϋπολογισμός. Άλλά έτσι όμως ξεφεύγει έντελώς από τούς υπολογισμούς πού έχουν γίνει μέχρι σήμερα τό γενικότερο θετικό οικονομικό άποτέλεσμα καί δημιουργοϋνται έντυπώσεις τρομερά άρνητικές.

Τρία είναι τά οικονομικά θέματα τά όποια επί τροχάδην θά σάς αναφέρω: α) ποιός θά χρηματοδοτήσει καί τί, β) ποιές θά είναι οι οικονομικές έπιπτώσεις στή περιοχή της Ήλειας ή άν θέλετε στόν ευρύτερο χώρο της Αυτικής Πελοποννήσου, όπου θά οργανώνονται οι Όλυμπιακοί Άγώνες καί γ) ποιές οι έπιπτώσεις στην ένδική οικονομία.

Τό κόστος των Όλυμπιακών Άγώνων στό Μόναχο ήταν 72.000.000.000 δρχ., στό Μόντρεαλ 113.000.000.000 δρχ., στή Μόσχα είναι άγνωστο καί δέν θά τό μάθουμε ποτέ, όπως γράφει

σήμερα ή "Αύγή"· έτσι δήλωσε ή 'Ολυμπιακή 'Επιτροπή της Μόσχας. Δέν πρόκειται ίσως ποτέ νά ανακρινωθεϊ άν ήταν θετικό ή άρνη-
τικό τό αποτέλεσμα.

Θά σάς αναφέρω καί ένα νούμερο γιά νά κάνετε σύγκριση μέ
αυτά τά δισεκατομμύρια. 'Ο ελληνικός κρατικός προϋπολογισμός
τακτικός καί επενδύσεων είναι 423.000.000.000 δραχ. γιά τό 1980.
Δηλαδή ή δαπάνη γιά τούς 'Ολυμπιακούς στό Μόντρεαλ ήταν τό 1/4
περίπου τοῦ ελληνικοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ.

Δέν θά σάς απασχολήσω μέ πολλά νούμερα τά ὁποῖα ἔχω ἐδῶ
συγκεντρωμένα, γιατί δέν μέ παίρνει ή ὥρα. "Ἐχω ένα αποτέλεσμα,
άν ἀφήσουμε ἔξω τίς δαπάνες ὑποδομῆς τῶν ὁποίων τά νούμερα είναι
ἀγνωστα γιά μένα, ἀφοῦ κανείς δέν ξέρει τί ἔργα ἀκριβῶς θά γίνουν,
ἐκτός άν μᾶς τά πεί ὁ κ. Κυριακόπουλος.

ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Σήμερα τό σύνολο τοῦ προγράμματος επενδύσεων είναι
τῆς τάξεως τῶν 150.000.000.000 δραχ. ἐτησίως στό σύνολο τῆς χώρας.
"Αν κάνουμε μία διαίρεση μέ τόν ἀριθμό τῶν 50 νομῶν θά λέγαμε
ὅτι ἀντιστοιχοῦν 3.000.000.000 δραχ. ἐτησίως ἀνά νομό. "Αν ὑπο-
θέσουμε ἔτσι πολύ χονδρικά, ὅτι ἀναμερόμεθα σέ 3 ἢ 4 νομούς, ση-
μαίνει ὅτι μιλάμε γιά επενδύσεις τῆς τάξεως τῶν 10.000.000.000
ἢ 12.000.000.000 δραχ. ἐτησίως.

ΜΑΡΙΝΟΣ: Ἐγώ θά τό ἔβλεπα ἄλλιῶς. Μιλήσατε γιά ὁρισμένα περι-
φερειακά προγράμματα τά ὁποῖα γίνονται στόν χώρο αὐτό τῆς περι-
οχῆς, τά ὁποῖα μπορεῖ νά είναι μεγαλύτερα ἀπό ἄλλες περιοχές
ὅπου δέν γίνεται τίποτα.

ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Αὐτό συμβαίνει μέ τά ἔργα ἀναπτύξεως τῆς Γεωργίας,
τά ἀρδευτικά τοῦ νομοῦ τῆς Ἠλείας είναι πρόγραμμα τῆς τάξεως
τῶν 4.000.000.000 δραχμῶν.

ΜΑΡΙΝΟΣ: Αὐτό δέν ἀφορᾷ τούς 'Ολυμπιακούς Ἀγῶνες. Ἐν πάσῃ περι-
πτώσει, γιά νά δεῦτε πόσο δύσκολο είναι νά συζητήσῃ κανείς, ὡς
ἀναφερθῶ στό ἐξῆς: θά γίνῃ νέο ἀεροδρόμιο στήν περιοχή ἢ ὄχι;
"Αν χρησιμοποιηθεῖ τό στρατιωτικό ἀεροδρόμιο τῆς Ἀνδραβίδας,
μετατραπεῖ δηλαδή σέ πολιτικό ἀεροδρόμιο (οἱ διάδρομοί του
εἶναι ικανοποιητικοί γιά κάθε εἶδους ἀεροπλάνο, εἶναι καλύτερο,
ἀπ' ὅ,τι μοῦ εἶπαν, ἀπό τό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ), ἐν τοιαύτῃ
περιπτώσει, οἱ δαπάνες πού θά γίνουν θά ἀφοροῦν μόνο στά κτίρια.
"Ακόμα καί τά ραντάρ ὑπάρχουν καί εἶναι καί τελειότερα ἀπό τοῦ

Ἑλληνικοῦ. Συνεπῶς ἡ δαπάνη θά εἶναι μικρή.

Ἄν ὅμως πρόκειται νά γίνει ἄλλο ἀεροδρόμιο, γιατί τό ἀεροδρόμιο τῆς Ἀνδραβίδας εἶναι στρατιωτικό, ἀνήκει στό ΝΑΤΟ, καί ἀκούσα ὅτι τό ΝΑΤΟ, λέει, δέν θά τό ἐπιτρέψει (νά ἔνα ἐπιπλέον ἐπιχείρημα γιά ὅσους θέλουν νά μείνουμε ἔξω ἀπό τό ΝΑΤΟ) τότε θά χρειασθοῦν 400.000.000.000 δρχ. γιά ἕνα νέο διεθνές ἀεροδρόμιο. Τόσο θά στοιχίσει περίπου τό ἀεροδρόμιο τῶν Σπᾶτων.

Ἐδῶ παρευρίσκονται μέλη τῆς Διεθνοῦς καί τῆς Ἑλληνικῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς καί θά ἦταν εὐχῆς ἔργο νά μέ διέκοπταν γιά νά μοῦ ἀπαντήσουν στό ἔξῃς καίριο ἐρώτημα: ποίος θά χρηματοδοτήσει αὐτές τίς δαπάνες; Οἱ δαπάνες ἀφοροῦν α) τίς ἀθλητικές ἐγκαταστάσεις β) τίς ἐγκαταστάσεις φιλοξενίας ἀθλητῶν καί συνοδῶν, δηλαδή τό Ὀλυμπιακό χωριό καί τό Ὀλυμπιακό κέντρο, γ) τίς ἐγκαταστάσεις τηλεοράσεως καί ραδιοφωνίας (μὴν σᾶς ἐκπλήσσει πού τίς ξεχωρίζω, γιατί πρόκειται γιά περίπου 10.000.000.000 δρχ. καί δ) εἶναι ἐπιπλέον τό λειτουργικό κόστος.

Τό λειτουργικό κόστος ἴσως θά τό ἔχουμε ἐμεῖς. Ἀλλά τίς δαπάνες ἀθλητικῶν ἐγκαταστάσεων λέγεται (τό ἔχουμε διαβάσει ὅλοι ἐπανειλημμένα στίς ἐφημερίδες) ὅτι θά τίς καλύψει ἡ Διεθνῆς Ὀλυμπιακὴ Ἐπιτροπὴ καί οἱ συνεισφορές τῶν κρατῶν πού μετέχουν στίς Ὀλυμπιάδες. Ἄν ἡσυχάζουμε αὐτό, ἐρωτᾶται κανεῖς, τό δεύτερο κοινὸν, τό ὅποιο εἶναι ἀρκετὰ ἀξιόλογο ἐπίσης, ποίος θά τό καλύψει; Εἶναι ἕνα ἐρώτημα στό ὅποιο δέν βρίσκω καμμιά σχετικὴ ἀπάντηση. Ἐννοῶ τὴ δαπάνη γιά τό Ὀλυμπιακὸ χωριό καί τό Ὀλυμπιακὸ κέντρο.

ΝΗΣΙΩΤΗΣ: Ἦθελα νά πῶ ὅτι τὰ προβλήματα αὐτά τὰ ὅποια ἐπισημαίνετε εἶναι ὑποβοηθητικά γιά μᾶς, γιατί ἐμεῖς εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἐπισημάνουμε τὰ προβλήματα πού ὑπάρχουν. Καί δέν κάνετε τίποτε ἄλλο αὐτὴ τὴν στιγμή, παρὰ νά ὑποβόηθατε ἀκριβῶς τό ἔργο μας.

ΕΥΜΕΩΝ: Μήπως μπορεῖ νά ὑπάρξει μία πλεῖ συγκεκριμένη ἀπάντηση στό ἐρώτημα πού ἔθεσε ὁ κ. Μαρλίνος, γιά νά μπορέσει νά προχωρήσει τὴν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομικῆς θεώρησης τοῦ πράγματος; Ὑπάρχουν ὁρισμένες κατηγορίες δαπανῶν, εἶναι οἱ ἀθλητικές ἐγκαταστάσεις, εἶναι τό Ὀλυμπιακὸ χωριό, εἶναι οἱ ἐγκαταστάσεις-καταλύματα γιά τοὺς ἐπισκέπτες. Μήπως ὑπάρχουν, ἔστω καί ἀρχικὲς σκέψεις

ποιός θά αναλάβει την χρηματοδότηση της κάθε μίας από αυτές τις κατηγορίες; Έστω χονδρικά;

ΛΕΜΠΕΣΗΣ: Ο καθένας έχει τις δικές του απόψεις, συγκεκριμένα οι δικές μου απόψεις είναι ότι ο αριθμός των αγωνισμάτων και το πρόγραμμα των αγώνων είναι εκείνα που καθορίζουν τις δαπάνες. Η δική μου άποψη είναι ότι από τα 21 αθλήματα, έμεις δεν πρέπει να έχουμε παραπάνω από 12.

ΜΑΡΙΝΟΣ: Πήρα σαν βάση τα στοιχεία της μελέτης η οποία έκπονήθηκε για το ενδεχόμενο διοργάνωσης των Ολυμπιακών στο Λονδίνο το 1988 και έτσι κάνουμε μία συζήτηση με κάπως σοβαρά στοιχεία και επιχειρήματα. Άλλιως μάλλον θα φιλολογούσαμε. Βλέπω σ' αυτήν ότι αν αφήσουμε έξω τις επενδύσεις υποδομής του ευρύτερου χώρου, τις οποίες ανέφερε επί τροχάδην ο κ. Κυριακόπουλος και αν χρηματοδοτήσουν οι χώρες που μετέχουν, τις αθλητικές εγκαταστάσεις και το Ολυμπιακό χωριό, τότε το οικονομικό αποτέλεσμα για την μόνιμη εγκατάσταση των Ολυμπιακών στην Ελλάδα θα είναι θετικό. Δηλαδή ενδέχεται και από την πρώτη διοργάνωση να έχουμε όφελος. Ενδέχεται. Βεβαίως, εδώ δεν λαμβάνεται υπόψη ο "Ολυμπιακός συντελεστής" (OLYMPIC FACTOR). Πρόκειται για ένα στοιχείο το οποίο υπογραμμίζει η αγγλική μελέτη, που σημαίνει ότι όταν πρόκειται να πραγματοποιήσετε τεραστίες δαπάνες έργα μέσα σε στενά χρονικά πλαίσια σε μία συγκεκριμένη περιοχή, όπως στην περίπτωση Ολυμπιακών Αγώνων, τότε ανεβαίνει το κόστος κατά 60%. Αυτό το ποσοστό έχει υπολογίσει η μελέτη του Δήμου του Λονδίνου. Έδώ στην Ελλάδα, θα λέγαμε κατά 100% για να είμαστε μέσα.

ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Θα μου επιτρέψετε μία διανομή, τότε αυτό σημαίνει ότι θα είχαμε ακόμα μεγαλύτερο κέρδος.

Αν με την ταχύτητα των έργων αυξάνονται οι τιμές, τότε αυτό σημαίνει ότι αυξάνεται το κέρδος είτε των κατασκευαστών, είτε των ενδιαιμέσων, που σημαίνει ότι είναι καθαρά οικονομικό ελληνικό όφελος!! Δεν ξέρω βέβαια αν αυτό στέκει θεωρητικά.

ΜΑΡΙΝΟΣ: Το αποτέλεσμα δεν είναι πάντοτε θετικό, αν στο όφελος αυτό αντισταχθεί το στοιχείο πληθωρισμός. Έν πάση περιπτώσει θα ήθελα να πω, ότι η χρηματοδότηση των επενδύσεων υποδομής, που θα είναι σημαντικές και θα βαρύνουν όλες την Ελλάδα, είναι

σχετικά εύκολη. Τό γεγονός ότι μπήκαμε στην Κοινή 'Αγορά διευκολύνει άφάνταστα την Εύρωπαϊκή Τράπεζα 'Επενδύσεων και τό Περιφερειακό Ταμείο, νά έχουν σχέδια και μάλιστα σχέδια πολύ προσεκτικά έκπονημένα κι όχι έλληνικού στύλ, πού θά τά χρηματοδοτούσαν εύχαρίστως γιά νά γλυτώσουν από την γκιρίνια μας, ότι δέν μάς δίνουν τά λεφτά πού θά έπρεπε νά μάς δίνουν.

'Επίσης, μέ δημολογιακά δάνεια, μέ έκδόσεις γραμματοσήμων και μέ τά δικαιώματα της τηλεοράσεως τά όποια είναι πολύ σημαντικά (υπερβαίνουν τά 10.000.000.000 δρχ.) θά μπορούσαμε νά είχαμε πάρα πολλά πρόσθετα έσοδα. 'Αθροιστικά θά μπορούσαμε νά εξασφαλίσουμε την κάλυψη του λειτουργικού κόστους. 'Εγώ μέ χονδρικούς υπολογισμούς συμπεραίνω ότι υπερκαλύπτεται τό λειτουργικό κόστος. Καί βεβαίως δέν πρέπει νά λησμονούμε ότι ή απόσβεση δέν θά κλιμακωθεί σέ ένα έτος, αλλά σειρά έτών. Οί δαπάνες θά γίνουν έφάπαξ, ενώ ή απόσβεση θά κλιμακωθεί σέ μιá μεγάλη χρονική διάρκεια. Αύτά τά λίγα πολύ σύντομα. Δέν προχωρώ σέ λεπτομέρειες γιατί μέ άγριοκυτάζει ό κ. Συμεών.

Οί επιδράσεις στην οίκονομία της περιοχής θά είναι και θετικές και άρνητικές. Σας τίς αναφέρω επί τροχάδην και άν θέλετε τίς συζητούμε μετά. Καί πρώτα οί θετικές επιπτώσεις:

α) ή πρώτη και σημαντικότερη είναι ότι ή όργάνωση των Αγώνων στην 'Ολυμπία παίξει σημαντικό ρόλο στην προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξεως της περιοχής της Δυτικής Πελοποννήσου, δηλαδή από Κυπαρισσία ως Πάτρα. Καί μόνο τό γεγονός ότι θά γίνει τό διεθνές αεροδρόμιο (τό όποιο προβλέπεται άλλωστε από τίς εισηγήσεις περί πληθυσμιακής και οίκονομικής αποκεντρώσεως) και θά μπορούν σ' αυτό νά διοχετευθοῦν οί πτήσεις τράνζιτ πού διέρχονται σήμερα από τό 'Ελληνικό, θά αποτελέσσε ένα σαφές βήμα οίκονομικής αποκεντρώσεως στόν ελληνικό χάρο. Πιθανόν νά υπάρξουν έξ αυτού του λόγου δυσμενείς επιπτώσεις γιά την περιοχή 'Αθηνών. 'Αλλά άφου θέλουμε νά κάνουμε αποκέντρωση περιφερειακή, θά πρέπει νά δεχτούμε τέτοιου είδους σημαντικές μεταβολές.

β) θά βελτιωθεί τό όδικό δίκτυο, θά ανανεωθεί και θά επεκταθεί ό σιδηρόδρομος.

γ) θά αύξηθεί ή άπασχόληση των κατοίκων και θά δικαιωθεί ή τυχόν συνεχιζόμενη μετανάστευση.

δ) θά βελτιωθεί τό κατά κεφαλήν εισόδημα της περιοχής και θά γίνει ανακατανομή του εισοδήματος.

ε) θά γίνουν μεταβολές στην άπασχόληση. Αυτό είναι καί θετικό καί άρνητικό στοιχείο.

στ) θά δημιουργηθοῦν άθλητικές εγκαταστάσεις στην περιοχή οί όποτες είναι σήμερα σχεδόν άνύπαρκτες.

ζ) θά γίνει οίκιστική ανάπτυξη καί χωροταξική βελτίωση είτε τό θέλουμε είτε δέν τό θέλουμε (συνήθως δέν τό θέλουμε).

η) θά υπάρξει πάσης φύσεως ανάπτυξη τής επιχειρηματικής δραστηριότητας. Βεβαίως δέν θά είναι ανάπτυξη βαρειάς βιομηχανίας ή έστω καί μέσης, αλλά πάντως θά είναι καί μεταποιητική άκόμα καί άγροτική.

θ) θά δημιουργηθεῖ ένας μεγάλος πόλος τουριστικής ανάπτυξεως καί

ι) κάτι σημαντικό πού ούδέποτε λαμβάνεται υπόψη, θά υπάρξει σοβαρή βελτίωση τής Ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στην περιοχή. Ίσως αυτό θά δώσει καί τή λύση στό πρόβλημα τοῦ Πανεπιστημίου τών Πατρών, τοῦ όποίου ή Ίατρική Σχολή δέν έχει Νοσοκομεῖο, γιά νά κάνουν πρακτική έφαρμογή οί γιατροί τών ὅσων γνώσεων μαθαίνουν θεωρητικά.

Οί άρνητικές οικονομικές επιπτώσεις στην περιοχή θά είναι:

α) τό πολύ χρήμα πού θά πέσει άπότομα θά προκαλέσει πληθωριστικές πιέσεις σέ βάρος κυρίως τών μή ώφελουμένων άπό τούς Όλυμπιακούς Άγώνες.

β) έθιςμός σέ μή παραγωγικές άπασχολήσεις.

γ) θά υπάρξει γενικότερα έθιςμός στόν ευκόλο πλουτισμό καί

δ) θά υπάρξει έντονη προσέλκυση τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος, πράγμα πού μπορεί νά άποβεῖ σέ βάρος άλλων τουριστικῶν περιοχών.

Καί λίγα λόγια γιά τίς γενικότερες επιπτώσεις στην έλληνική οίκονομία. Ξεκινῶ άπό τίς άρνητικές πού τίς αναφέρω ένδεικτικά καί όχι έξαντλητικά.

α) επιβάρυνση τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ μέ σοβαρά κονδύλια καί σταθερά καί έκτακτα, σέ βάρος άλλων τομέων.

β) αύξηση τοῦ έριθμοῦ τών δημοσίων υπαλλήλων καί τών διοικητικών ύπηρεσιῶν.

γ) αύξηση τοῦ πληθωρισμοῦ.

δ) ένταση τής ροπής τών Έλλήνων πρός τόν καταναλωτισμό καί στην μίμηση ξένων καταναλωτικῶν προτύπων.

ε) βραχυπρόθεσμη επίδεικνωση του ισοζυγίου πληρωμών, γιατί θα πρέπει να εισάγουμε τεχνολογικό έξοπλισμό δαπανηρότατο, πράγμα που θα επιβαρύνει το ήδη έντονα έλλειμματικό ισοζύγιο πληρωμών μας.

στ) ένα από τα ένδεχόμενα που πάντα άνησυχούν τους Έλληνες θα είναι η διείσδυση, η περαιτέρω διείσδυση των πολυεθνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, μολονότι βρίσκω υπερβολική την άνησυχία αυτή, όταν λάβουμε υπόψη ότι η Σοβιετική Ένωση υπέγραψε συμβόλαια με 200 αμερικάνικες επιχειρήσεις για να εξυπηρετηθούν οι Ολυμπιακοί της Αγώνες, χωρίς να προκληθεί καμιά αντίστοιχη άνησυχία.

Οι διαστάσεις του θέματος είναι τεράστιες, καθώς διαπιστώνετε, και έχει σημασία γιατί αυτό να ξέρουμε επίσης το πότε προβλέπεται ότι θα αρχίσουν να λειτουργούν σε μόνιμη βάση στην Ελλάδα οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Μήπως το 1988; Οι Άγγλοι αποφάσισαν να επωνήσουν αυτή την μελέτη την οποία άρχισαν από το 1976 και την είχαν έτοιμη στις 10 Οκτωβρίου του 1979, για να μπορέσουν να απο-ωανθούν αν θα μπορέσουν και αν θα ήταν ωφέλιμο για την χώρα τους να φιλοξενήσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Λονδίνο το 1988. Έδω άκονα δέν ξέρουμε περί τίνος πρόκειται. Για να επανέλθουμε στα δικά μας, νομίζω ότι πρό του 1988 αποκλείεται η όργάνωση, αλλά και το 1988, για τον ελληνικό τρόπο εργασίας και με την ά-οριστία που διέπει το όλο θέμα, φαίνεται υπερβολικά κοντά.

ΛΕΜΠΕΣΗΣ: Είναι εκ των πραγμάτων καθορισμένο το που θα διεξαχθούν οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1984.

ΜΑΡΙΝΟΣ: Δέν συζητώ για το 1984. Αλλά πάντως μπορεί να αρχίσει ή προετοιμασία από το 1981, αφού ληφθεί ή σχετική απόφαση.

ΛΕΜΠΕΣΗΣ: Η πρόταση από πλευράς Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων είναι να γίνει στην επέτειο της 100ετίας, δηλαδή να γίνει το 1996.

ΜΑΡΙΝΟΣ: Για τις θετικές επιδράσεις στην εθνική οικονομία, σημειώνω επί τροχάδην:

α) την αύξηση του εθνικού εισοδήματος, τοπικού και του κατά κεφαλήν γενικά, της Ελλάδος.

β) μακροπρόθεσμη σημαντική βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών.

γ) πραγματοποίηση μεγάλης κλίμακας έργων υποδομής και γενικά παραγωγικών επενδύσεων με ελληνικά και ξένα κεφάλαια.

δ) απασχόληση σε ελληνικές τεχνικές εταιρείες και έργα-τοτεχνικό προσωπικό που σήμερα χειμάζονται από το γεγονός ότι έχουν, όρισμένες απ'αυτές, απομακρυνθεί από τον μεσανατολικό χώρο.

ε) ισχυρή ώθηση οικονομικής αποκεντρώσεως και ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξεως και μάλιστα προς την πιο υποανάπτυκτη πλευρά της χώρας μας, που είναι η Δυτική Ελλάδα. Αυτό το θεωρώ έχω από τα σημαντικότερα όφελήματα.

στ) η δημιουργία μεγάλου αριθμού απασχολήσεων. "Η κυρία Άνταμς μίλησε για 30.000 πρόσωπα τα οποία θα απασχολούνται με υπηρεσίες. Και δεν θα απασχολούνται μόνο για τις 20 ή 30 μέρες των Αγώνων. Η πρόβλεψη είναι ότι, σχεδόν δύο χρόνια πριν αρχίσουν οι αγώνες απασχολούνται αυτά τα πρόσωπα. Και στην αρχαιότητα το ίδιο συνέβαινε. Η προετοιμασία άρχιζε ένα χρόνο πριν πραγματοποιηθούν οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

ζ) δημιουργία σωρείας νέων επιχειρήσεων.

η) θα όφελαιθούν οι αγρότες της περιοχής όπως το ανέφερα ήδη.

θ) θα έπιτευχθεί γνωριμία και έθισμός στην κατανάλωση ελληνικών προϊόντων. Πρόκειται για ένα σημαντικό θέμα και οι Άγγλοι το θεώρησαν σαν ένα από τους πιο σημαντικούς θετικούς παράγοντες για την όργάνωση στη χώρα τους των Ολυμπιακών Αγώνων, τόνωση συνεπώς των εξαγωγών.

ι) τόνωση του τουριστικού ρεύματος, που τώρα σημειωτέον βρίσκεται σε σοβαρότατη κάμψη, γιατί ίσως οι Αμερικάνοι βαρέθηκαν να μάς άκοϋν να τους επικρίνουμε και δεν έρχονται πια στην Ελλάδα.

ια) βελτίωση του συγκοινωνιακού δικτύου της χώρας

ιβ) βελτίωση του τηλεπικοινωνιακού δικτύου της.

ιγ) ενίσχυση του άθλητισμού.

ιδ) επιμόρφωση και εξοικείωση σε μία σειρά από έργα και λειτουργίες όπου η Ελλάδα στερείται στελεχών και πείρας. Θα υποχρεωθούμε βέβαια και σε κάποιο προγραμματισμό, (άγνωστο είδος στην Ελλάδα) και στην έσχαρμονγή των προγραμμάτων αυτών χωρίς χαρισμούς, χωρίς αναβολές, χωρίς εδυναιες σε ήμετέρους, χωρίς αναθεωρήσεις δαπανών προς τα άνω και με ποιότητα εργασίας.

ιε) δημιουργία και λειτουργία ενός νέου μεγάλου διεθνούς αεροδρομίου, χωρίς ούσιώδη δαπάνη, αν γίνει στην Άνδραβίδα.

ιστ) θά υπάρξει τέλος μιὰ γενικότερη ώθηση στην ελληνική οίκονομία σέ μιὰ περίοδο παγκόσμιας οίκονομικης υφέσεως, γιά τήν όποία δέν υπάρχει πρόβλεψη βελτιώσεως, τουλάχιστον από οίον-όποτε σοβαρό οίκονομολόγο.

Σταματώ έδώ και μπορώ νά έπιανέλω στις γενικότερες τυχόν έπιπτώσεις, πού θά έχει ή μόνιμη διοργάνωση τών 'Ολυμπιακών στην 'Ελλάδα, όχι μόνο στά οίκονομικά θέματα, άν βέβαια ένδια-ώρει και ή γνώμη μου.

Αυτό μόνο τελικές παρατηρήσεις και έπιφυλάξεις:

Οι άνησυχίες μου είναι σοβαρότατες, όσον άφορά στό άν θά άνθέξουν και πόσο θά άνθέξουν (ήδη αντιμετώπίζουμε και τό πρό-βλημα της έντάξεως στην Κοινή 'Αγορά) οι πολύ ευθραυστες και ρευστές δομές της ελληνικής οίκονομίας και της ελληνικής κοι-νωνίας. Και μάλιστα σέ περίοδο οίκονομικης υφέσεως. Και ή δεύτερη και πιο άπαισιόδοχη έπιφύλαξη μου, κατά πόσο θά μπορέσει νά τά βγάλει πέρα, ή ελληνική διοίκηση μ'ένα τέτοιο κολοσσιαίο έργο. 'Επιτρέψτε μου νά έχω ζωηρότατες άμειβολίες πάνω στό θέμα αυτό.

ΣΥΜΕΡΝ: θά παρακαλέσουμε τώρα τόν κ. Λεργκάιν, πού θά μάς προ-σθέσει τώρα σέ αυτά πού ειπε ό κ. Μαρίνος τήν χωρική διάσταση, δηλαδή νά δοϋμε τό θέμα χωροταξικό, μέσα στόν ευρύτερο χώρο και ιδιαιτέρα της Αυτικής Πελοποννήσου.

ΔΕΡΓΚΑΙΝ: θά προσπαθήσω νά περιγράψω τήν χωρική διάσταση έχοντας μπροστά μου πολλά νοϋμερα, όμως δέν θά σ'ας κουράσω μέ αυτά. Τά νοϋμερα αυτά μέ κάνουν έν τούτοις λιγότερο αισιόδοξο από τόν κ. Μαρίνο. Οι έπιφυλάξεις μου και ή άνησυχία πού θά σ'ας έκωράσω δέν είναι κατά της ιδέας διεξαγωγής τών 'Ολυμπιακών 'Αγώνων στην 'Ελλάδα, αλλά κατά τοϋ τρόπου πού ή υπόθεση αυτή προχωρεί. Βέβαια, μπορεί τά κέρδη από τήν έπιχείρηση 'Ολυμπιακοί 'Αγώνες νά είναι μεγάλη, όπως ειπε ό κ. Μαρίνος και τό έθνικό όφελος, όπως άνέφερε ό κ. Κυριακόπουλος" και ή έπιχείρηση θά προσελκύσει πολλούς πού θά ένδιαφερόνιν νά πάρουν μέρος σ'αυτήν και τά κέρ-δη της. Όμως, θά υπάρξουν και ζημιές. Ζημιές πού ίσως είναι δύ-σκολο νά μετρηθουν από τήν άρχή. Γι'αυτό χρειάζεται μιὰ καλή οργάνωση της έπιχείρησης πού θά έλαχιστοποιήσει τις ζημιές και θά μεγιστοποιήσει τό όφελος, όχι όμως λίγων τυχερών, αλλά όλό-κληρου τοϋ έθνους.

Σάν χωροτάκτης, θά ήθελα νά κάνω μιὰ εισαγωγή στό τί σημαίνει

νά μπει σέ μιά περιοχή, σ'ένα φυσικό χῶρο, μιá νέα λειτουργία πού χρειάζεται ὀρισμένες ἐγκαταστάσεις. Ὅπως ἀκούσαμε, οἱ ἐγκαταστάσεις αὐτές, ἔστω καί περιορισμένες σέ σύγκριση π.χ. μέ τοὺς φετεινούς ἀγῶνες τῆς Μόσχας, πρόκειται νά εἶναι πολλές καί ποικιλόμορφες.

Ἔτσι, ἓνα γενικό προκαταρκτικό πρόγραμμα τῶν ἐγκαταστάσεων, πρέπει πρῶτα ἀπ'ὸλα νά πάρει διαστάσεις καί νά περιγραφοῦν οἱ λειτουργίες τους καί μετὰ νά μελετηθεῖ ἡ χωροθέτηση στοὺς πιθανοὺς χώρους πού θά μπορούσε νά γίνει ἡ ἐγκατάσταση, ἢ στοὺς χώρους πού θά μπορούσε νά γίνουν μοιρασμένες οἱ ἐγκαταστάσεις. Δηλαδή πρέπει νά γίνει μιá προσεκτικὴ ἐφέταση, τί μπορεῖ νά χωροθετηθεῖ ποῦ, διότι, μιá ἐγκατάσταση βάζει ἀπαιτήσεις στὸν χῶρο, ὅμως καί ὁ χῶρος βάζει περιορισμοὺς στὴν ἐγκατάσταση. Εἶναι βασικό καί ἀπαραίτητο νά κατανοήσουμε αὐτὴ τὴν ἀλληλοεξάρτηση καί θά πρέπει ὅπωςδήποτε νά ἀρχίσει κανεῖς ἀπὸ ἐκεῖ, γιὰ νά μπορεῖ νά καθορίσει τὸ μέγεθος, καί νά ἐπιλέξει τὸν πιὸ κατάλληλο χῶρο.

Τὸ πρόβλημα, γιὰ νά γίνει καταληπτό καί συγκεκριμένο, χρειάζεται ἀνάλυση, αὐτὸ τὸ ἔχουμε πεῖ ὅλοι. Κάθε πρόβλημα ἔχει ὅμως πολλές πλευρές καί ὁ προσδιορισμός τῶν ἐπὶ μέρους προβλημάτων, εἶναι καθοριστικός. Στὴν δική μας περίπτωση, ὁ χῶρος πού συζητάμε, δηλαδή κατ'ἀρχὴν ὁλόκληρος ὁ νομὸς Ἑλλάδας καί σέ ἐπέκταση ἡ Δυτικὴ Πελοπόννησος, ἔχει ἓνα σωρὸ ἰδιοτυπίας, οἱ ὁποῖες πρέπει νά μᾶς γίνουν σαφεῖς καί πολὺ γνωστές. Μέ βάση αὐτές τίς ἰδιοτυπίας, θά πρέπει νά διατυπωθοῦν οἱ πρῶτες ἐναλλακτικὲς προτάσεις χωροθέτησης μέ τὴν περιγραφὴ τῶν ἐπιπτώσεων στὸ περιβάλλον, ἀλλὰ καί στοὺς ἀνθρώπους πού μένουν ἐκεῖ. Ὅμως, κάθε πρόταση περιέχει πάντοτε πολλές ἀβεβαιότητες. Ἐδῶ πρέπει νά ἐντείνουμε τὴν προσοχή μας. Ἡ ἐπεξεργασία τῆς ἀβεβαιότητας θά εἶναι μιá πολὺ ἐπίπονη ἐργασία λόγω τῆς ἰδιοτυπίας τῆς περιοχῆς. Ἐξάλλου γιὰ τὴν περίπτωσή μας δέν ἔχουμε προηγούμενες ἐμπειρίες, γιὰτί ὅλοι οἱ σύγχρονοι Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες ἔχουν διεξαχθεῖ μέχρι τώρα κοντὰ σέ μεγάλες πόλεις, ποτὲ δέν ἔγιναν σέ ἓνα χῶρο ἀγροτικό.

Ἔτσι, ἐδῶ θά πρέπει νά τονισθεῖ ἡ ἀβεβαιότητα ὅταν θά περιγράψουμε τίς ἐπιπτώσεις ἀπὸ μιá τόσο ραγδαία ἐξέλιξη, ὅπως ὅλοι τὴν προβλέπουμε.

Τώρα, γιὰ νά μιλήσουμε πιὸ συγκεκριμένα γιὰ ὅλες αὐτές τίς

δυσκολίες, εκτός των διαφανειών που θά σ'ας δείξουν τον χώρο οπτικώς, θά περιγράψω πολύ σύντομα τή χαρακτηριστικά του νομού. Οι περισσότεροι θά ξέρετε τον νομό 'πλείας όπου βασικά ή άγροτική γή καλύπτει τό 60% τής επιφάνειάς του, έχει 165.000 κατοίκους, άπ'αυτούς είναι 65% άγροτικός πληθυσμός, μόνο 21% είναι άστικός καί 13% ήμισιτικός.

Ο Πύργος, ή μεγαλύτερη πόλη, έχει 20.000 κατοίκους. Βέβαια είναι κοντά καί ή Πάτρα μέ 120.000 καί ή Καλαμάτα μέ 40.000, άλλα καί αυτές είναι σχετικά μικρές πόλεις. Όλος ο νομός σάν πολεοδομική καί οικιστική δομή παρουσιάζει άκαταστασία, δηλαδή είναι σαφές ότι δέν υπήρχε ποτέ μιá συλλογική προσπάθεια ή προγραμματισμός γιά τήν ανάπτυξη του· έτσι οι άποστάσεις μεταξύ των διασώρων κέντρων καί των διασώρων οικιστικών ομάδων είναι τυχαίες καί οι οικισμοί αυτοί έχουν αναπτυχθεί μέ πρωτοβουλίες άτομικές καί τοπικές. Ο χαρακτήρας των οικισμών παρουσιάζει σαφώς τά στοιχεία έλλειψης τής οργανώσεως. Εκτός του Πύργου, μόνο ή Άμαλιάς υπερβαίνει τίς 10.000, όλες οι άλλες πόλεις είναι πάρα πολύ μικρές. Άς σημειώσουμε ότι είναι πολύ λίγες οι οικιστικές ομάδες που έχουν άξία παραδοσιακού οικισμού, ενώ οι φυσικές καλ-λονές είναι πολλές καί εξαιρετες.

Σχετικά μέ τίς άλλες περιβαλλοντολογικές άξίες καί χαρακτη-ριστικά, έγώ θά άναφερθώ μόνο στίς πολύ βασικές. Δηλαδή είναι γνωστό ότι στήν 'Ηλεία υπάρχουν άρχαϊά, υπάρχουν χριστιανικά μνημεϊα, μεσαιωνικά κάστρα καί τά περισσότερα είναι άνεκτίμητης άξίας. Έτσι στήν περιοχή αυτή υπάρχει πληθος από άξίες πολιτιστικές καί φυσικές. Ένώ ο χαρακτήρας τής περιοχής είναι άγροτικός, που μπορεί νά σημαίνει ότι δέν άλλαξε σημαντικά έδω καί πολλούς αιώνες. Άλλά καί καθαρά από οικολογικής άπόψεως έχει μεγάλο έν-διαφέρον αυτό τό κομμάτι τής ελληνικής γής, μέ τά πατάμια της, μέ τίς θαυμαστές παραλίες, μέ τίς σπάνιες όρεινές περιοχές, που συνθέτουν όλα μαζί ένα τοπίο ιδιόμορφο καί έξαιρετικά ωραίο.

Τώρα, πώς λειτουργεί σήμερα αυτή ή περιοχή. Βέβαια οι άνάγ-κες είναι σχετικά απλές καί ή υποδομή άνάλογη. Τό όδικό δίκτυο π.χ. άποτελείται από τήν έθνική όδo Πατρών, Πύργου, Κυπαρισσίας καί Τριπόλεως καί συμπληρώνεται μέ τούς δευτερεύοντες δρόμους, που μπορούμε νά ποΐμε ότι γιά τίς υπάρχουσες άνάγκες είναι ικα-νοποιητικοί. Έπάρχει σιδηρόδρομος, όμως είναι άπρηχαιωμένος

καί έλλειψής καί θά χρειασθούν μεγάλες δαπάνες γιά νά βελτιωθεῖ καί νά έφελιχθεῖ. Ἀπό τήν θάλασσα έξυπηρετεῖται ἡ περιοχή μέ τά λιμάνια τοῦ Κατάκολου καί τῆς Κυλλήνης. Τό Κατάκολο εἶναι φυσικό λιμάνι μεγάλης χωρητικότητας καί μπορεῖ νά έφελιχθεῖ. Οἱ έγκαταστάσεις τῶν λιμανιῶν εἶναι ὅμως ὑποτυπώδεις.

Βέβαια ἡ Πάτρα ἀπέχει ἀπό τό κέντρο τῆς Ἡλείας μόνο 80 χιλ. καί έχει καλὰ ἐξοπλισμένο λιμάνι. Γιά τό ἀεροδρόμιο τῆς Ἀνδραβίδας ἔχουμε ἤδη πεῖ πολλά πράγματα, αὐτό πού θέλω νά ἐπισημάνω εἶναι ὅτι δέν ὑπάρχουν ἐγκαταστάσεις κίνησης ἐπιβατῶν καί αὐτό εἶναι ἕνα σημαντικό στοιχεῖο γιά νά μπορεῖ νά λειτουργήσῃ σάν μεγάλο πολιτικό ἀεροδρόμιο. Ἡ ὑπόλοιπη ὑποδομή τοῦ νομοῦ, δηλαδή ὕδρευση, ἀποχέτευση, περισυλλογή ἀπορριμμάτων κ.λ.π. εἶναι σχεδόν ἀνύπαρκτες. Τό ἡλεκτρικό, τά τηλέφωνα καί οἱ ἄλλες τηλεπικοινωνίες εἶναι στό ἐπίπεδο ἑνός ἀγροτικοῦ νομοῦ.

Εἶναι φυσικό σέ παρόμοιες συζητήσεις νά ἐνδιαφερόμαστε καί γιά τήν ὑποδομή ἀπό ἀπόψεως ὑπηρεσιῶν. Ὅς πάρουμε ἕνα παράδειγμα: στό Λονδίνο εἶχε ὑπολογιστεῖ ὅτι θά χρειάζονται περίπου 4.000 γιανοί στήν διάρκεια τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, στήν Ἡλεία ὑπάρχουν 120 γιανοί, καί 11 θεραπευτήρια μέ συνολικά 270 κλίνες καί 24 φαρμακεῖα.

Λόγω τῆς διασποράς τῶν οἰκισμῶν, δέν ὑπάρχει μιᾶ σαφές δομή ὅπου μπορεῖ κανεῖς νά ἐντελνεῖ καί ἐφελίξει ἕνα ὁρισμένο μέρος τῆς. Ἀνάλογα, ἡ ὑποδομή καί οἱ διασυνδέσεις εἶναι μικρῆς κλίμακας καί καλύπτουν τήν περιοχή πολύ ἄραια.

Οἱ ξενοδοχειακές ἐγκαταστάσεις εἶναι ἐπίσης πολύ λίγες καί μικρῆς κλίμακας. Στήν Ἡλεία ὑπάρχουν μόνο 5.000 κρεβάτια, ἐνῶ στήν Ἀχαΐα πού εἶναι δίπλα, ὑπάρχουν περίπου 8.000 κρεβάτια. Κινούμενοι πρὸς τήν Ἀθήνα μποροῦμε νά βροῦμε ἄλλα 50.000 κρεβάτια. Ὅμως οἱ ἀνάγκες γιά κρεβάτια στοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες μεταπολεμικά ὑπερβαίνουν κατὰ πολὺ τίς 100.000.

Οἱ ἐγκαταστάσεις φυσικῆς ἀγωγῆς καί πνευματικῆς δραστηριότητος εἶναι, ὅπως θά ἑρέτε, περιορισμένες στίς ἀνάγκες τοῦ σημερινοῦ πληθυσμοῦ. Σήμερα, ὅπως ἀνέφερα στήν ἀρχή, τό μεγαλύτερο μέρος, 50.000 περίπου ἄνθρωποι, ἀσχολοῦνται μέ τήν γεωργία, οἱ ὑπόλοιποι 15.000 - 20.000 εἶναι μοιρασμένοι στοὺς δευτερογενεῖς καί τριτογενεῖς τομεῖς.

Όλα αυτά είναι σημαντικά, γιατί η αλλαγή πού θα φέρουν οι Όλυμπιακοί Αγώνες θα είναι τεράστια.

Πόσο μεγάλη αλλαγή είναι όμως σσφό νά επιδιώξουμε, ή νά άνεχσθμε, καί πόσο γρήγορα μπορεί νά γίνει ομαλά ή αλλαγή;

Έβδ έχουμε ένα έδαφος πού τό μεγαλύτερο μέρος του περιλαμβάνει ευσσορες πεδιάδες καί προσφέρεται γιά καλλιέργεια. Πόσο αξίζει αυτό τό έδαφος, πόσο θα τό αξιολογήσουμε έμεις;

Γνωρίζω καί γνωρίζετε ότι σέ όλη τήν Εύρώπη έχει γίνει μιá αλλαγή στόν τρόπο αξιολόγησης τής καλλιιεργήσιμης γής. Έμεις πώς θα τήν αξιολογήσουμε;

Υπάρχουν ένδειξεις ότι έχουμε ωτάσει σέ ένα σημείο επικίνδυνο, λόγω του υπερπληθυσμού καί λόγω τής άπερίσκεπτης χρήσης γής καί υπεδάσους καί κινδυνεύουμε νά μήν έχουμε στό μέλλον γή γιά καλλιέργεια καί νερό νά πιοθμε. Σέ πολλές χώρες έχει ήδη άπαγορευτεί δια νόμου κάθε άλλη χρήση καλλιιεργήσιμης γής, ακόμα καί ενός τετραγωνικού μέτρου!

Αν έφετάσουμε τώρα τό υπέδαφος, παρουσιάζει καί αυτό αξιόλογο κοιτασματολογικό ένδιαφέρον, υπάρχουν λιγνίτες, πετρέλαιο, γύψος, μαγγάνιο κ.λ.π., αυτό όμως πού έχει έπίσης μεγάλη σημασία είναι ότι υπάρχουν λαματικές πηγές, οι όποτες διατηρούνται γιατί ή περιοχή είναι, χιλιάδες χρόνια τώρα, άγροτική.

Ένα χαρακτηριστικό τής περιοχής, πού είναι βέβαια άρνητικό, είναι ότι πρόκειται γιά μιá άπό τίς πιό σεισμοπαδείς περιοχές τής Ελλάδας. Αυτό θα δυσκολέψει καί θα ήκριβήνει τήν κατασκευή τής υποδομής καί φυσικά καί τών άλλων έγκαταστάσεων. Είναι καί αυτό κάτι πού πρέπει νά προσέξουμε καί νά τό σκεφθούμε.

Ο πληθυσμός είναι σταθερός μετά άπό κάποια μείωση τής περασμένης δεκαετίας, αλλά λόγω σχετικής υποαπασχόλησης, τό ένδιαφέρον γιά τουριστική άνάπτυξη είναι μεγάλο. Έτσι υπάρχει μεγάλη διάθεση νά αναπτυχθεί αυτός ο κλάδος, γιά νά βοηθήσει τήν άπασχόληση καί γιατί πιστεύεται ότι γρήγορα μπορεί νά έπιτευχθούν μεγάλα κέρδη. Έτσι ή μεγάλη αλλαγή πού προσπαθώ νά σς περιγράψω, μάλλον δέν τρομάζει τούς κατοίκους πρós τό παρόν. Ίσως γιατί οι προσδοκίες είναι πάντα μεγάλες στό στάδιο τής φαντασίας.

Απ'αυτά πού μάς είπε γιά τό πρόγραμμα ή κα Άνταμς μέ δύο λόγια, μπορεί κανείς νά καταλάβει ότι υπάρχει τεράστιο πρόβλημα χωροετήσεως όλων αυτών τών άθλητικών έγκαταστάσεων καί άκόμη

μεγαλύτερο των εγκαταστάσεων των επισκεπτών μέσα σέ αυτή τήν αγροτική περιοχή. Πρέπει λοιπόν νά προβληματισθεῖ κανεῖς πολύ πρίν υποδείξει πού θά γίνουν ὅλα αὐτά, σέ τί ὁπόσταση ἀπό τά ἄρχατα, σέ τί ὁπόσταση ἀπό τίς πηγές, ποῖο κομμάτι γῆς θά πά- ρουμε καί ποιά γῆ θά διαφυλάξουμε.

Πόσοι ἄνθρωποι θά μποροῦν νά κινουῦνται ἐδῶ χωρίς νά κατα- στρέφουν τήν περιοχή. Πόσοι ἐπισκέπτες μποροῦν νά παρακολουθή- σουν τοὺς ἀγῶνες, πού θά στεγάζονται καί πού θά ἐστιάζονται; Τί εἰδους τουριστικές εγκαταστάσεις θά πρέπει νά κτίσουμε; τί ὑπο- δομή θά κατασκευάσουμε; κ.λ.π.

Πόσο μεγάλο μπορεῖ νά γίνει τό πρόγραμμα τῶν εγκαταστάσεων; δηλαδή πόσο μᾶς ἐπιτρέπεται νά ἀλλάξουμε τό σημερινό περιβάλλον; Ἄν υποθέσουμε ὅτι γιά τίς εγκαταστάσεις μπορεῖ νά δοθοῦν διὰ- φορες λύσεις, μπορεῖ νά γίνουν μερικές μόνιμες καί ἄλλες προσω- ρινές. Αὐτό εἶναι ἓνα ἀπό τά σοβαρά θέματα πού πρέπει νά ἀπασχο- λήσει ὅλους τοὺς υπεύθυνους. Εἶναι γεγονός ὅμως ὅτι τίς 1445 μέρες πού μεσολαβοῦν μεταξὺ τῶν ἀγῶνων θά πρέπει νά ἀξιοποιεῖται καί ἡ ὑποδομή, ἀλλά καί οἱ μόνιμες εγκαταστάσεις. Ἀκόμη καί ἂν δέν μᾶς ἐνδιαφέρουν αὐτές καθαυτές οἱ ἀθλητικές εγκαταστάσεις, οἱ εγκαταστάσεις γιά τοὺς ἐπισκέπτες δέν μπορεῖ νά μείνουν ἀρη- σιμοποίητες τίς 1445 μέρες. Καί αὐτό πού ἐρχεται σάν μιὰ πρώτη σκέψη εἶναι ὅτι θά πρέπει αὐτή ἡ περιοχή νά ἀναπτυχθεῖ τουριστικά, ἔτσι πού νά μπορεῖ νά δέχεται ἓνα μεγάλο ἀριθμό τουριστῶν, ἂν ὄχι τῆς τάξης τῶν ἑκατὸ χιλιάδων, τουλάχιστον τῆς τάξης μερικῶν δεκάδων χιλιάδων.

Εἶναι ἀπαραίτητο νά προχωρήσουμε στήν ἀνάλυση, διότι δέν σταματᾶνε τά προβλήματα στήν χωροκατανομή καί τό περιβάλλον· ὑπάρχουν προβλήματα καί κοινωνικά καί οἰκονομικά. π.χ. ἡ κατα- σκευή τῶν εγκαταστάσεων τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων τῆς Μόσχας ἀπα- σχόλησε 45.000 ἐργάτες. Ὅλοι οἱ ἀγρότες τῆς Ἡλείας εἶναι 50.000, πρέπει συνεπῶς νά ἔρθει πολὺς κόσμος ἐδῶ γιά νά κατα- σκευάσει τίς ἀθλητικές εγκαταστάσεις καί ὅλα τά τουριστικά συγ- κροτήματα, ἢ θά γίνουν ὅλοι οἱ ἀγρότες ἐργάτες; Χώρα ἡ συντή- ρηση καί ὁ κόσμος πού θά ἐπανδρώσει τά ξενοδοχεῖα κ.λ.π. μετά· καί θά γίνουν οἱ ἀγρότες ἀπὸ ἐργάτες γκαρσόνια;

Τά οἰκονομικά τὰ εἶπε ὁ κ. Μαρίνος πολύ αἰσιόδοξα, καί βέ- βαια μπορεῖ νά εἶναι ἔτσι, μέ ὀρισμένες προϋποθέσεις, ἀλλά αὐτό

πού θά ήθελα έγώ νά τονίσω έδῶ, εἶναι ὅτι εἶναι πάρα πολύ σημαντικό νά γίνεи ἐγκαιρα ὁ σχεδιασμός πού θά ρυθμίσει τόν εὐρύ-τερο χῶρο ὅλης τῆς Δυτικῆς Πελοποννήσου. Ἔτσι πού νά καθοριστοῦν ὁρισμένες ζῶνες ἀνάπτυξης καί νά ὁριοθετηθεῖ μέχρι ποῦ μπορεῖ κανεῖς νά προχωρήσει στίς διάφορες χρήσεις γῆς. Συγχρόνως νά ἀρ-χίσει ὁ προγραμματισμός τῶν ἐργων ὑποδομῆς, γιὰ νά μπορέσει νά γίνεи τό χρονοδιάγραμμα καί ὁ προϋπολογισμός, ἔτσι πού νά μπορεῖ κανεῖς νά ὑπολογίσει καί τόν "Ὀλυμπιακό" συντελεστή πού θά ἐπη-ρεάσει τίς τιμές τῆς γῆς, τῶν οἰκοδομικῶν κατασκευῶν κ.λ.π., καί θά αὐξήσει τά εἰσοδήματα, ἀλλά καί θά προκαλέσει αὐξηση τοῦ κό-στους τῆς ζωῆς.

Ἀφοῦ γίνουи ὅλα αὐτά μέ πολλή σοβαρότητα καί σέ βάθος καί καθοριστοῦн τά ἀποδεκτά ὅρια τῶν ἀλλαγῶн, τότε θά μπορεῖ νά παρ-θεῖ ἡ ἀπόφαση.

Γιατί ἂν δέν βάλουμε ἀπό τώρα τά ὅρια, κινδυνεύουμε νά βρε-θοῦμε μπροστά σέ σωρό κερδοσκοπικέс ἐνέργειες, θά βρεθοῦн ὁμά-δες πιέσεως πού θά ἔχουи ἥδη καταφέρει νά φτιάξουи συγκροτήματα τουριστικά καί ἄλλα "ἔργα" καί θά πιέζουи λόγω ντεφάντο κατα-στάσεων τήν ἀποδοχή τῆς χωροθέτησης τῆς δικῆς τους ἐπιλογῆς καί ἐπινοήσεως. Καί αὐτό νομίζω ὅτι ἡ σημερινή συζήτηση βασικά θέλει νά προλάβει, ἀνακινῶντας ὅσο γίνεиαι πιό γρήγορα καί πιό ἔντονα τήν ἀνάγκη νά ἀρχίσει ἡ χωροταξική μελέτη, ἡ μελετημένη διάθεση τοῦ χώρου, νά μποῦн τά ὅρια μέχρι ποῦ μπορεῖ κανεῖς νά προχωρήσει καί ποῦ πρέπει νά σταματήσει.

Ἀλλοιῶс θά βρεθοῦμε μπροστά σέ πολύ μεγάλα λάθη, λάθη κατα-στραφικά καί ἴσως ἀνεπανόρθωτα.
Εὐχαριστῶ.

ΣΥΜΕΡΝ: Γιατί τίς εἰδικότερες ἐπιπτώσεις πάνω στό τοπίο, τό φυσικό καί τό ἀρχαιολογικό, θά μᾶс μιλήσουи τώρα ἡ κα Ἀνταμс καί ὁ κ. Χοσέμης.

ΑΝΤΑΝΕ: Εἰς μποροῦσαμε νά ἔχουμε τήν πρώτη προβολή; Τώρα βλέπετε πιό καθαρά τό πρῶγμα, ἐδῶ εἶναι ὁ Πύργος, ἐδῶ ἡ λίμνη τῆς Ἀγου-λινίτσας, πού ἔχει ἀποξηρανθεῖ τώρα, ἐδῶ εἶναι ἡ λίμνη τοῦ Καϊάφα, καί ἐδῶ εἶναι ἡ Ἀρχαία Ὀλυμπία στήν λεπτομέρειά της. Ἀс κοι-τάξουμε λίγο τίс φωτογραφίες τῆς Ἀρχαίας Ὀλυμπίας καί τῆς γύρω περιοχῆς γιὰ νά ἔχουμε συγκεκριμένεс εἰκόνες στό νοῦ μας. Αὐτό

είναι τό τοπίο της 'Ολυμπίας' βλέπετε ότι ο αρχαιολογικός χώρος είναι έδω, τό χωριό έκει, καί τό μουσεΐο είναι έδω. Έδω είναι ή κοιλάδα του 'Αλφειού, ό όποΐος περνάει μέσα από τήν 'Ολυμπία.

Η Κυβέρνηση έχει έξετάσει ήδη όρισμένους χώρους. Οι θέσεις αυτές είναι: μιá περιοχή κοντά στόν Λάλα, βορειοανατολικά της 'Ολυμπίας, μιá περιοχή κοντά στό χωριό Μυράκι, 4 χιλιόμετρα από τήν 'Ολυμπία, μιá περιοχή κοντά στό χωριό Πλάτανος, 3 χιλιόμετρα από τήν 'Ολυμπία καί ή πιό πιθανή περιοχή είναι στόν κάμπο της 'Αγουλινίτσας καί κοντά στη λίμνη του Καΐάνα ή όποια θά μπορούσε νά χρησιμοποιηθεΐ γιά άγωνίσματα όπως ή κωπηλασία κ.λ.π.

Έτσι έχετε τώρα τίς εικόνες τών χώρων.

Όπως είδατε στίς φωτογραφίες, τό τοπίο της 'Ηλείας γύρω από τήν 'Ολυμπία είναι μικρής κλίμακας, μέ ένδιαφέρον ανάγλυφο, όπου υπάρχουν διάσπαρτα μικρά χωριά. Οι καλλιέργειες είναι άμπέλια καί έλαιόδενδρα, λεμονιές καί πορτοκαλιές.

Τά κριτήρια έπιλογής μιás θέσεως γιά τίς 'Ολυμπιακές έγκαταστάσεις σέ σχέση μέ τό τοπίο θά ήταν τά έξης:

- Η κλίμακα του τοπίου.
- Τό ανάγλυφο του έδάφους.
- Η ποιότητα του τοπίου.
- Η έγγύτης της θέσεως σέ χώρους μέ ιδιαίτερη ποιότητα ή όπου υπάρχουν αρχαιολογικοί χώροι καί μνημεία.

Όπως βλέπετε στό σχέδιο αυτό, πού άποτελεΐ μέρος της χωροταξικής μελέτης 'Ηλείας της ομάδας 'Αραβαντινού-Λουκάκη, ή αξιολόγηση του τοπίου καί τών άκτών της νοτίου 'Ηλείας είναι ότι παρουσιάζει ιδιαίτερο ένδιαφέρον, ενώ ή βόρειος 'Ηλεία είναι λιγότερο ένδιαφέρουσα.

Καί τώρα γιά τούς αρχαιολογικούς χώρους καί τά μνημεία καί τήν σχέση τους μέ τίς πιθανές 'Ολυμπιακές έγκαταστάσεις, θά σάς μιλήσει ό κ. Χωρέμης.

ΧΩΡΕΜΗΣ: Κατ'άρχήν νομίζω, ότι είμαστε όλοι σύμφωνοι σέ ένα βασικό στοιχείο: 'Ο χώρος της 'Ολυμπίας καί ή περιοχή πού τόν περιβάλλει, έπεικώς τουλάχιστον όπτικά, είναι καί πρέπει νά είναι άπόλυτο ταμπού. Μιλάμε γιά άπό έκει καί πέρα. Ό,τι είναι νά

πούμε έδω, άφορά στις περιοχές της παραλίας της Αυτικής Πελοποννήσου πού, παρά την εικόνα πού μπορεί νά έχει κανένas φανταζόμενος έναν ένατο Όλυμπιακό χώρο, απέχουν αρκετά από την Όλυμπία. Η περιοχή Κατακόλου είναι περίπου 20 με 25 χιλιόμετρα από τον Πύργο, ή Όλυμπία είναι 25 από τον Πύργο, σέ αντίθετη κατεύθυνση, δηλαδή Κατάκολο-Όλυμπία απέχουν περίπου 45 χιλ. και πάντως, λόγω του πολύ αναγλύσου τοπίου πού μάς τό έδειξε τόσο χαρακτηριστικά ή Κα Άνταμς, ή όπτική κάλυψη ή αποκάλυψη της Όλυμπίας, ανάλογα με την θέση, είναι από πλήρης ως σχεδόν πλήρης. Όπως και άρχικά είπα, για τον χώρο της Όλυμπίας δέν συζητώ, δέν νομίζω ότι είναι υπό συζήτηση και δέν θά δεχόμουν προσωπικά νά τον συζητήσω. Υπάρχει όμως και ένας άλλος μνημειακός χώρος στην περιοχή του Καΐάωa και λίγο νότια, πού είναι επίσης πολύ σημαντικός και πού σάν αρχαιολογική ύπηρεσία, σάν αρχαιολόγος, θά ήθελα νά τον αποκλείσω. Είναι ο χώρος του Σαμικού, πού είναι μία από τίς πολύ μεγάλες πόλεις της αρχαίας Ηλείας και πού δέν θά έπρεπε νά θιγεί.

Η περιοχή πού θά μπορούσα νά συζητήσω, με άπειρες φυσικά επιφυλάξεις και σχετικά με αυτά πού είπε ο κ. Δεργκάλιν τόσο χαρακτηριστικά, (τά οικονομικά του κ. Μαρίνου δέν είμαι σέ θέση νά τά κρίνω), είναι ή ίδια ή λίμνη της Άγουλινίτσας και βόρεια, βορειοδυτικό από αυτήν, μία περιοχή μή μνημειακή και έν πολλοίς μή άγροτική, για τον απλούστατο λόγο ότι ή αποξήρανση της λίμνης της Άγουλινίτσας, άπό όσο ξέρω τουλάχιστον, ήταν μία τεράστια άποτυχία' τά νερά αποδείχθηκαν πάρα πολύ άλμυρά, ώστε νά μήν είναι τό χόμα πού απέμεινε χρήσιμο γεωργικά. Έπομένως δέν θίγεται ή γεωργική παραγωγή, όπως φοβήθηκε ο κ. Δεργκάλιν, και ή περιοχή των έμβολών του Άλφειού πού άποτελείται σέ ένα μεγάλο ποσοστό από προσχώσεις του ίδιου του Άλφειού και πού στην αρχαιότητα ήταν θάλασσα. Δέν υπάρχει συνεπώς τίποτε άρχαιο, άωοϋ δέν υπήρχε ή γή για νά υπάρξει πάνω της ζωή άνθρώπινη.

Από εκεί και βόρεια, υπάρχουν περιοχές πού με περισσό-τερους ή λιγότερους φόβους θά μπορούσα νά τίς συζητήσω. Ξεκινάω τον συλλογισμό μου από δυό θέσεις, με τίς όποίες δέν συμφωνώ προσωπικά κατ'άνάγκη, αλλά για νά είμαι ρεαλιστής τίς παίρνω σάν δεδομένες: ότι ή τουριστική ανάπτυξη, είναι κατ'άρχήν

κάτι τό επιθυμητό. Είτε μου άρέσει είτε όχι είναι μία γραμμή πού δέν μπορώ νά τήν παραλλάξω. Ή προσπάθειά μου είναι νά τήν κάνω όσο τό δυνατόν λιγώτερο όδυνηρή. Καί δεύτερο, ότι από τήν στιγμή πού είναι επιθυμητός ό τουρισμός στην Έλλάδα, (εύτυχώς ή δυστυχώς δέν τό κρίνω αύτή τήν στιγμή) είναι παραθαλάσσιος καί μνημειοκεντρικός. Παραθαλάσσιος είναι πρός τό παρόν στό Αίγαίο. Τό Αίγαίο όμως κορέννυται όσο πάει, άν δέν έχει ήδη κορεσθεί (καί σέ πάρα πολλές περιπτώσεις, θά έλεγα ότι έχει επικινδύνως κορεσθεί). Για λόγους λοιπόν άσχετους μέ τήν βούληση τήν δική μου ή τήν δική σας, αύτή τή στιγμή τό μόνο επιχειρηματικά λογικό, είναι νά στραφεί τό ενδιαφέρον αύτό στό Ίόνιο.

Τό Ίόνιο μέ τήν εξαίρεση τής Κέρκυρας, είναι ακόμα σχετικά παρθένο. "Αν συγκρίνουμε τήν τουριστική έκμετάλλευση τής Αιτικής Πελοποννήσου μέ τήν Ανατολική, ή τών νησιών τοῦ Αιγαίου μέ τά νησιά τοῦ Ίονίου, ή τουριστική διαφορά είναι συντριπτική, μέ τήν εξαίρεση, επαναλαμβάνω, τής Κέρκυρας πού όμως είναι πολύ βόρεια από τήν περιοχή, πού αύτή τήν στιγμή μάς άπασχολεί.

Από τήν στιγμή πού πάρουμε σάν δεδομένα αύτά τά δύο, ίσως καί πάλι μέ τίς επιφυλάξεις τοῦ κ. Δεργκάλη, ίσως νά είναι συμφερότερο για έμάς, ένα τέτοιο μείζον πρόγραμμα, πού έφ'όσον τηρηθοῦν οί προϋποθέσεις πού ειπώθηκαν έδῶ καί μέ τίς όποίες είμαι άπόλυτα σύμφωνος, θά προγραμματίσει έκ τών προτέρων αύτή τήν ανάπτυξη, παρά νά άσπείρει ή φυσιολογική πορεία πού τήν βλέπω νά έρχεται, είτε τό θέλω είτε όχι, στά χέρια τοῦ επιχειρηματία πού θά πάει νά σπεκουλάρει τήν δυτική άκτή. Έδῶ θά διαφωνήσω μέ τήν κα "Ανταίς, καί βόρεια είναι πάρα πολύ όμορφη ή άκτή. Σέ όλη τήν περιοχή, από τή λίμνη τοῦ Καϊάφα μέχρι καί τά περίχωρα τής Πάτρας, ή μία όμορφη άκρογιαλιά διαδέχεται τήν άλλη. Είναι νά άπορεῖ κανένας, πῶς ακόμα, μέ ελάχιστες εξαίρέσεις, έχει άποφύγει τήν "άξιοποίηση".

"Ίσως μέ αύτή τήν επιφύλαξη νά είναι προτιμώτερη ή ανάπτυξη της μέσα σέ ένα γενικότερο πλαίσιο μελέτης σωστής, πού κατά ανάγκη θά γίνει καί πού λόγω άνειλημμένων διεθνῶν υποχρεώσεων θά τηρηθεῖ χωρίς νά μπορούμε νά παίξουμε μέ χαριστικές διατάξεις, ειδικούς νόμους, σωτογραφικές παραγράφους καί όλα αύτά τά συμπαραμαρτοῦντα τής ελληνικής διοικήσεως πού τόσο σωστά φοβήθηκε ό κ. Μαρίνος (πολλές φορές, θά προσθέσω για

τόν κ. Μαρλίνο, υποστηριζόμενα άγρίως από τόν τύπο) μέ άποτέλεσμα νά γίνει χειρότερο κακό από μία άρνητική θέση,παρά από μία έγκαιρα προγραμματισμένη καταστροφική θέση. Αυτό είναι τό ένα στοιχείο για τόν χώρο.

Γιά τήν 'Ολυμπία, ή πρότασή μου είναι: Πέρα από τήν περιοχή αυτή πού είπα, δηλαδή τήν λίμνη τής 'Αγουλινίτσας καί τήν κατ'έξοχήν παραλία της, θά έλεγα δυτικά τοῦ Πύργου (τόσο μακριά τό φτάνω από τήν ίδια τήν 'Ολυμπία) δέν θά ήθελα τίποτε. Τώρα τό πόσο αυτό είναι δυνατόν ή όχι, είναι θέμα νομοθεσίας, χωροταξικής μελέτης, ειδικών μελετών κ.λ.π.

Στά τόσα προβλήματα πού τέθηκαν θά πρέπει νά κάνω μία μικρή ιστορική άναδρομή. Έχουμε λίγο ρομαντική ιδέα για τήν 'Ολυμπιάδα. 'Ο κ. Μαρλίνος τό υπαινίχθηκε, λυπῶμαι πού είμαι υποχρεωμένος νά κατεβάσω λίγο τόν τόνο. 'Η σχέση τής 'Ελλάδας μέ τόν θεσμό αυτόν είναι περίεργη. 'Η λαϊκή πίστη έχει άποδεχθεῖ σάν πραγματικότητα μία ιστορική άνακρίβεια. 'Η έντύπωση ότι οἱ 'Ολυμπιακοί 'Αγῶνες είναι κάτι δικό μας έχει γίνει πεποίθηση γενικά διαδομένη, ένῶ αὐτές οἱ 'Ολυμπιάδες, καί δέν μιλάω για τίς τελευταίες πού έχουν μπει οἱ πολυεθνικές, αλλά μιλάω από τό 1896, δέν έχουν καμμία σχέση μέ τήν άρχαία 'Ολυμπιάδα. 'Ο κ. Μαρλίνος τήν άποκάλεσε θρησκευτική μπίλνες. Ίσως έχει δίκιο. Δέν παύει νά είναι κυρίως θρησκευτική. 'Ας φανταστοῦμε ένα κόσμο πού δέν έχει καθόλου μέσα του χριστιανισμό καί πού κάθε χρόνο μέσα στό καταχείμωνο, κάποια παιδιά θά προσπαθοῦν νά αναβιώσουν τό πέταγμα ενός άντικειμένου περίεργου σχήματος, πού λέγεται σταυρός, στη θάλασσα καί νά ὀρμᾶνε νά τό πιάσουν χωρίς κανένα θρησκευτικό ὑπόβαθρο. Αυτό περίπου είναι ή 'Ολυμπιάδα στήν εποχή μας.

'Η άρχαία 'Ολυμπιάδα, είναι μία θρησκευτική τελετουργία. 'Από τήν ὅρα πού αυτό λείπει, ή 'Ολυμπιακή ιδέα, ή 'Ολυμπιακή ιδεολογία, ή ὅ,τι άλλο θέλετε πείτε το, πέπτει καί λείπει μαζί του. Δέν μπορεί νά ὑπάρξει.

'Από τόν 19ο αἰώνα, (ὁ κ. Συμεών ζήτησε αυτή τήν άναδρομή) σέ μία διάθεση ρομαντικής θεώρησης πολλῶν πραγμάτων πού κράτησε μέχρι πού τήν έσβυσε διά τής άγρίας ὁδοῦ ὁ 2ος παγκόσμιος πόλεμος, πολλά πράγματα τά δνόμασαν "άναβιώσεις". Στήν πραγματικότητα είναι καινούργιοι θεσμοί μέ άρχαία ὀνόματα.

Κάτι τέτοιο έχουμε άραιά καί πού ακόμα καί σήμερα. Πληροφο-

ροϋμαι από τις έφημερίδες, ότι όρισμένοι κύριοι του Συμβουλίου της Ερόρησης ή κάτι τέτοιο, θά μαζεϋόνται κατά τακτά διαστήματα στους Δελφούς και αυτό θά τό λένε 'Αμφοικτιονίες. Μά μπορεί νά μαζεϋόνται, μπορεί νά κάνουν ό,τι θέλουν, αλλά 'Αμφοικτιονίες δέν θά είναι.

Τό ίδιο πράγμα είναι ή 'Ολυμπιάδα, δέν έχει καμμία σχέση μέ τήν αρχαία 'Ολυμπιάδα. Τό δεχτήκαμε όμος. Είναι πολύ ένδιαφέρουσα μία περικοπή του Κουμπερτέν ότι "αίωνιδίως οι Έλληνες από τήν μία νύχτα στην άλλη, απέκτησαν συνείδηση της κληρονομίας τους".

'Από τήν ώρα πού ένας λαός όλόκληρος δέχεται κάτι, οι επιφυλάξεις ενός ή περισσοτέρων ιστορικών πέφτουν σέ δεύτερη μοίρα. Πρέπει τώρα έμεις νά δώσουμε τόν θεσμό; Αυτό είναι συνάρτηση του προηγούμενου. Εγώ προσωπικά, πού δέν μετέχω αύτης της λαϊκής πίστης, άδιαφορώ και γιά τόν θεσμό πού έδράζεται σέ αυτή, αλλά δέν μπορώ νά άγνοήσω ότι ή λαϊκή πίστη υπάρχει. Δέν μπορώ νά άγνοήσω τό γεγονός ότι ό κόσμος θεωρεί τήν 'Ολυμπιάδα δική μας υπόθεση, τήν θεωρεί κάτι ελληνικό, είτε είναι είτε όχι.

'Υπάρχει και ένα άλλο σημείο πού θά ήθελα νά τονίσω γιά νά μπώ στο κατ'έξοχήν δικό μου θέμα, πού είναι ή προστασία του χώρου της 'Ολυμπίας. Όρατα, είπαμε ότι θά μποϋν οι έγκαταστάσεις μέ σωστή μελέτη, έγκαιρη, καλά βαλμένη όποτε δέν θά έχουν, ή τουλάχιστον δέν θά πρέπει νά έχουν επιπτώσεις στους κατ'έξοχήν μνημειακούς μας χώρους. Ός έκαί πάμε καλά, τό θέμα είναι ότι ή 'Ολυμπιάδα θά μαζεϋει μερικές χιλιάδες ανθρώπους, οι όποιοι θά έπισκέπτονται τήν ιερή "Άλι σάν τουρίστες, σάν έπισκέπτες. Αυτό θά αύξήσει κατακόρυφα τόν άριθμό των ποδιών πού θά πατάνε τά μνημεία της ιερής "Άλτεος σέ όρισμένο χρονικό διάστημα.

Πρέπει νά παρθούν μέτρα, όστε αυτή ή ροή νά έλέγχεται. Βέβαια αυτό είναι γενικότερο. Μέ τήν πορεία πού παίρνει ό τουρισμός πού πριν τόν είδαμε σάν δεδομένο, τό πρόβλημα θά τό έχουμε μέ ή χωρίς 'Ολυμπιάδα. Πάντως ή 'Ολυμπιάδα θά τό αύξήσει πάρα πολύ, και θά δημιουργήσει κινδύνους γιά τά ίδια τά μνημεία.

Θά ήθελα νά υπενθυμίσω σέ όλους σας ότι ή πέτρα της 'Ολυμπίας είναι μαλακός κογχυλιάτης, πωρόλιθος, πολύ λίγο άνθεκτικός σέ κακοπάτημα και όποιαδήποτε βίαιη επέμβαση. Ό τεράστιος άριθμός τουριστών θά είναι καταστρεπτικός, άπόλυτα καταστρεπτικός.

Αυτό για να προληφθεῖ, πρέπει να κάνουμε κάτι, που για ἑμᾶς τοὺς ἀρχαιολόγους (τουλάχιστον τῶν παλιότερων γενιῶν, που ἦταν συνηθισμένοι στὸν παλιό, καλὸ περιηγητισμὸ, καὶ ἔχι στὸν σημερινὸ μαζικὸ τουρισμὸ) εἶναι περίπου βλάστημο. Ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ μαντερώσουμε τοὺς ἀνθρώπους, νὰ τοὺς περιδιδάξουμε μέσα στὴν Ἄλτη, ἀπὸ καθορισμένους αὐστηρὰ διαδρόμους. Εἶναι θλιβερό, ἀλλὰ φοβᾶμαι ὅτι ἂν ἡ Ὀλυμπίαδα γίνεῖ, αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ γίνεῖ ἐπίσης.

Ὑστερα, εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς προσβάσεως τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν. Πιστεύω ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπεκταθεῖ τὸ ὁδικὸ δίκτυο ἀπὸ τὸ Ὀλυμπιακὸ χωριὸ πρὸς Ὀλυμπία. Ἄν χρειαστεῖ ἐπέκταση πρὸς Τρίπολη, θὰ πρέπει ἴσως νὰ παρακαμφθεῖ ἡ Ὀλυμπία, πιστεύω ὅτι ἡ πρόσβαση τῶν ἐπισκεπτῶν θὰ πρέπει νὰ γίνεῖ μέ σιδηροδρομικὸ μέσο καὶ νὰ μείνῃ τὸ στενὸ χωρὶ ὁδικὸ δίκτυο, ποὺ δὲν ἔπαρκεῖ, ὥστε νὰ ἀποδαρρύνει.

Ὁ σιδηρόδρομος ἔχει τὸ ἔφηρ μεγάλο προσόν: ὅτι κινεῖται μέ βῆση δρομιολογία ποὺ τὰ καθορίζει ἕνας κεντρικὸς ἐγκέφαλος, (ὅν ὑπάρχει ουσικὰ καὶ ἂν λειτουργεῖ) ὃ ὁποῖος καθορίζει πόσοι, ποιοὶ καὶ πότε θὰ πᾶνε ποῦ, ἀνάλογα μέ τὰ δρομιολογία ποὺ τοὺς βάζει. Τὸ ζητῶ σὰν ἕνα μέσο ἐλέγχου τῆς ροῆς αὐτῆς, ποὺ τὴν ωορήθηκα πρὶν.

Σχετικὰ μέ τοὺς χώρους ποὺ εἶδαμε στίς προβολές, δηλαδὴ τὴν περιοχὴ τῆς Μιρόνας καὶ Λάλα, ποὺ δὲν εἶναι στὸν δρόμο πρὸς Ἀνδρίτσαινα, ἀλλὰ στὸ δρόμο πρὸς τὴν ἐθνικὴ ὁδὸ Πατρῶν-Τριπόλεως, βόρεια τῆς Ὀλυμπίας, (παρεπιπτόντως ἀναφέρω ὅτι ἡ Μιρόνα εἶναι ἡ ἀρχαία Πίσσα, ἡ πρώτη πόλη ποὺ διοργάνωσε κατὰ τίς πηγές Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες καὶ ἐπειδὴ τοὺς ἔανα-διεκδίκησε καταστράφηκε ὁριστικὰ ἀπὸ τοὺς ἠελίους), τὴν περιοχὴ αὐτὴ τὴν θεωρῶ ὡς ἀποκλειόμενη γιὰ ὁποιαδήποτε σύγχρονη τουριστικὴ ἐκμετάλλευση. Τὸ χωριὸ Πλάτανος εἶναι πάρα πολὺ κοντὰ στὴν Ὀλυμπία καὶ ἡ σχέση του μέ τὴν περιοχὴ ποὺ προτείνω εἶναι ὅτι ἀπλῶς ἀνῆκουν, ὅπως καὶ ὅλα αὐτά, θὰ τολμοῦσα νὰ πῶ, ὅπως καὶ ἡ Μεγαλόπολη, στὴν κοιλάδα τοῦ Ἀλφειοῦ. Οἱ περιοχές αὐτές, εἶναι πάρα πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸν ὥρο ποὺ προτείνω. Ἡ μόνη προβολὴ ποὺ εἰκονίζει τὴν προτεινόμενη περιοχὴ εἶναι ἐκεῖνη ποὺ ἀναφέρεται στὴν Ἀγουλινίτσα.

Γι' αὐτές τίς περιοχές θὰ μπορούσαμε νὰ δοῦμε, νὰ συζη-

τήσουμε και να κοιμηντίάσουμε ποσότητες, έφ' όσον κατ' άρχήν δεχτούμε τήν τουριστική επέκταση.

Θοβοδύμαι ότι τίς άλλοιώσεις πού άνέφερε ό κ. Λεοντάλιν δέν θά τίς άποσύγουμε. Έλπίζω όμως ότι ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι ή μόνη μας, όσο άμυδρή και άν φαίνεται, έλπίδα. Τό παραδέχομαι ότι είναι άμυδρή. Είμαι από πλευράς δημόσιας διοίκησης τό πρώτο θύμα τών διατάξεων πού κάθε τρεΐς και δύο άλλάζουν τά χωροταξικά σχέδια, άλλάζουν τά σχέδια πόλεων, άλλάζουν τά πάντα.

Ή έλπίδα μου είναι, ότι μέ διεθνείς δεσμεύσεις δέν θά μπορούμε νά τά άλλάξουμε τόσο εύκολα, όπως θά τά άλλάξαμε άλλουώς. Δηλαδή σέ τελευταία άνάλυση, όσο και άν αυτό φαίνεται αύτή τή στιγμή βέβηλο, ίσως τόν χόρο τόν σώσει ή Όλυμπιάδα.

ΣΥΜΦΩΝ: Μέ όσα μάς είπε ό κ. Χωρέμης, τελειώσαμε τίς άρχικές εισηγήσεις και ήδη έχουμε φευύγει πάρα πολύ από τό χρονικό διάγραμμα τό όποιο είχαμε θέσει γι' αύτή τήν συζήτηση. Έτσι προτείνω νά άλλάξουμε λιγάκι τήν διαδικασία πού προέβλεπε νά μιλήσουν ποότα μεταξύ τους οι εισηγητές, και θά έλεγα νά άνοίξει άμέσως ή συζήτηση μέ συμμετοχή τοϋ άκροατηρίου και οι εισηγητές θά έχουν τήν εύκαιρία, άπαντώντας σέ έρωτήματα πού θά διατυπωθούν και σέ άπόψεις πού θά έκφρασθούν, νά προσθέσουν ό,τι θεωρούν άπαραίτητο στίς άρχικές τους εισηγήσεις. Έτσι παρακαλώ, όσους θά ήθελαν νά κάνουν κάποιο έρώτημα, ή νά κάνουν μία δήλωση, νά ζητήσουν τόν λόγο.

ΚΑΡΟΥΖΟΥ: Λέν είμαι σέ θέση νά άπαντήσω σέ αυτό τά θετικιστικά έπιχειρήματα πού έφερε ό κ. Μορίνος έδω, άν και διαφωνώ πλήρως, γιατί αυτό πού άντέταξε ό κ. Χωρέμης είναι τό καλύτερο έπιχείρημα, ότι, άν έγκαταστήσουμε τούς Όλυμπιακούς Άγώνες έδω, θά ρίξουμε τόν τουρισμό.

Άλλωστε στά τέσσερα χρόνια πού θά μεσολαβούν άνάμεσα στίς Όλυμπιάδες θά είναι τέτοια ή καταστροφή πού θά γίνεται, ώστε θά γίνει ή περιοχή άπωθητική γιά τόν τουρισμό.

Ή πρόταση εκείνη ή καλοποσίρετη ήταν άμελέτητη, δέν ήταν καλοϋγειομένη, έφερε ένα παραλήρημα τό όποιο είναι και επικίνδυνο, γιατί από τήν μία μεριά είναι οι Έλληνες οι

ἀπλοϊκοί, πού από έθνικούς λόγους θέλουν τούς 'Ολυμπιακούς
'Αγώνες έδω, από τήν άλλη είναι καί οί σκοτεινές δυνάμεις.

'Εγώ θά άφηγηθώ μόνο, τί άπήχηση έχει αυτό τό γεγονός,
θά άφηγηθώ μία βεβαιωμένη συνομιλία τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Μου-
σείου τοῦ Βερολίνου, μέ ένα στέλεχος τοῦ τουρισμοῦ. 'Ο κύριος
αὐτός πήγε στόν διευθυντή τοῦ μουσείου γιά νά μάθει τί γίνεται,
τί νομίζουν οί Γερμανοί ἀρχαιολόγοι, γιά τήν μόνιμη διεξαγωγή
τῶν 'Αγώνων στήν 'Ολυμπία' καί εἶπε ὁ Γερμανός ἀρχαιολόγος
πού έχει ζήσει χρόνια στήν 'Ολυμπία "τί θέλετε, έσεῖς κατα-
στρέψατε τήν 'Αθήνα καί θέλετε ἀπλούστατα νά καταστρέψετε καί
τήν 'Ολυμπία".

Λοιπόν έμεῖς πού καταστρέψαμε τήν 'Αθήνα, θέλουμε νά κατα-
στρέψουμε καί τήν 'Ολυμπία, γιατί έτσι μπαίνει τό ζήτημα, θά
καταστράωσυν ὅλοι αὐτοί οἱ χῶροι, μή γελοιάστε. 'Εμεῖς έχουμε
μέσα μας κάτι πρωτόγονο, έχουμε χάσει τήν αἴσθηση τῆς συνέχειας
πού έχουν ἄλλοι, π.χ. οἱ 'Ιταλοί' γιατί οἱ 'Ιταλοί πού έχουν
τήν αἴσθηση τῆς συνέχειας ἀνηήθησαν νά γίνουν 'Ολυμπιακές
έγκαταστάσεις στόν μεγάλο κήπο τοῦ Μιλάνου, στόν ἄκαρο αὐτό
κήπο, γιατί έχουν μάθει νά εἶναι προσεκτικοί πρὸς τό τοπίο
καί πρὸς τήν τέχνη.

'Εμεῖς ὅμως σπεύδουμε' πήγε μάλιστα ὁ κ. δήμαρχος τῆς
'Ολυμπίας, παρουσιάσθηκε, εἶχε τό θάρρος νά πάει στό Συμβούλιο
τῆς Γύρτης νά προσφέρει τήν 'Ολυμπία ὡς δῶρο γιά νά γίνουν
οἱ 'Αγώνες. Καί φυσικά, αὐτοί οἱ πολιτισμένοι ἄνθρωποι γέλασαν
λίγκι. Τήν άπήχηση ὅμως πού έχει αὐτό τό πράγμα στούς κύκλους
τῶν ἀνθρώπων πού εἶναι δεμένοι μέ τόν τόπο μας τῇ δείχνουν
δυό ψήφισματα: τό ένα εἶναι τό ψήφισμα τοῦ Συλλόγου τῶν Γερμανῶν
'Αρχαιολόγων, πού εἶναι πολλοί ἀκαδημαϊκοί, αὐτό έχει δημο-
σιευθεῖ στόν τόπο, δέν θά τό διαβάσω, ἀλλά εἶναι σπουδαῖο.
Τελευταία, στίς 3 'Ιουνίου, ἔγινε τό ψήφισμα τοῦ Συλλόγου τῶν
Γερμανῶν 'Αρχαιολόγων-Αρχιτεκτόνων πού έχει τό ὄνομα τοῦ
κάλντβελ τοῦ μεγάλου έφερευνητοῦ τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, τό
ὁποῖο ἐστάλη καί πρὸς τόν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας. θά κατα-
θέσω αὐτό τό ψήφισμα, νά ὑπάρχει έδω. Αὐτή τήν άπήχηση έχει
στούς ἀνθρώπους πού δέν τά βλέπουν ὅλα τά πράγματα σάν έμπο-
ρικές ἐπιχειρήσεις.

'Αλλά ἐγώ ρωτῶ καί τό έξής: έμεῖς καυχιόμαστε δι εἰμαστε

απόγονοι τῶν Ἑλλήνων, καί εἵμαστε, τό δείχνει ἡ γλῶσσα μας, τό δείχνει ὁ χαρακτήρας μας, τό δείχνουν ὅλα. Δέν ἔχουμε λοιπόν καμία ὑποχρέωση πρὸς αὐτή τήν μεγάλη κληρονομιά; πρέπει δηλαδή νά κάνουμε διαρκῶς καταστροφές; καταστρέψαμε τήν Ἀθήνα καί πρέπει νά καταστρέψουμε τώρα καί αὐτά τά θεῖκά τοπία; καί δέν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος νά ἀναζωογονηθεῖ ἡ Πελοπόννησος ἡ παραμελημένη, παρά νά καταστραφεῖ τό τοπίο τῆς Ὀλυμπίας; Γιατί ἄσφαλῶς θά καταστραφεῖ.

Καί αὐτό πού λένε μερικοί ὅτι δέν θά γίνουν οἱ ἐγκαταστάσεις στήν Ὀλυμπία, ὅτι θά γίνουν παρακάτω, εἶναι φενάκη, γιατί οἱ ἐγκαταστάσεις καί τά μεγαθήρια θά ἔχουν ἐπιπτώσεις στήν Ὀλυμπία. Ἄν ἔχουμε κάποια ὑποχρέωση στούς ἀρχαίους προγόνους μας, πρέπει νά σεβαστοῦμε αὐτά τά μνημεῖα. Ἄλλωστε καί ἡ Βόρεια Πελοπόννησος, ἡ Ἀνδραβίδα καί ὅλα αὐτά τά μέρη, εἶναι γεμάτα ἀπό ἱστορικές μνημες. Χαρακτηριστικά ἡ κοινόπολη Σκυποῦ εἶναι τό μέρος πού ἔμεινε χρόνια ἐξόριστος ὁ Βενιζέλος καί ὑπάρχουν περίσῃς γλυπτά καί ἀνάγλυφα. Ἐπομένως εἶναι γεμάτος ὁ τόπος, διάσπαρτα εἶναι τά ἀρχαῖα μνημεῖα.

Ὁ τουρισμός, ὅπως τόνισε ὁ κ. Χωρέμης, θά ζημιωθεῖ ἀπό τίς βαρβαρικές αὐτές ἐγκαταστάσεις. Λιότι ὅπως εἶδαμε στήν ἐσημερίδα, οἱ Ὀλυμπιακές ἐγκαταστάσεις τῆς Μόσχας εἶναι ἐοικαστικά κτίρια, δέν ἔχουν θέση στό ἑλληνικό τοπίο. Πρέπει νά τά συγλίσουμε αὐτά τά πράγματα ἄν θέλουμε νά λέμε ὅτι εἵμαστε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἀλλιῶς ἄς τά παραχωρήσουμε ὅλα καί ἄς γίνουν μία ἐπιχείρηση, γιατί δέν μπορούμε τέλος πάντων νά τήν ἐμπορευόμαστε τήν Ἑλλάδα, εἶναι βέβηλη πράξη, εἶναι καί μία ἀσέλγεια αὐτό τό πράγμα. Αὕτη εἶναι ἡ ἀρχαιολογική ἀποψη μονάχα καί εἶναι ὡς ἓνα σημεῖο καί ἡ ἡθική ἀποψη.

ΧΩΡΕΜΗΣ: Εἰς ἡδελα νά διευκρινίσω ὅτι δέν εἶπα τίποτε περὶ ἀνδρός ἢ πτώσεως τοῦ τουρισμοῦ, αὐτό πού εἶπα, εἶναι, ὅτι ἐγώ προσωπικά διασωνῶ -καί τό εἶπα αὐτό ἀρκετὰ καθαρά- μέ τόν τουρισμό σάν τρόπο ἀνάπτυξης μιᾶς χώρας. Αὐτόν καθαιρῶν στήν ρίζα του, ἀνεξάρτητα ἀπὸ Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες, ἢ ἀπὸ ὅτιδήποτε θέλετε, ἄν καί εἶμαι ἀπόλυτα σύμφωνος μέ τόν παλιό, καλὸ περιηγητισμό, ἄν μπορούσαμε νά τόν ἔχουμε. Πιστεύω ὅμως ὅτι αὐτό εἶναι ἓνα κύμα πού δέν μπορούμε νά τό συγκρατήσουμε, εἶναι

έξω από τις δυνατότητές μας, και τό μόνο πού μπορούμε νά κάνουμε είναι νά ελαττώσουμε, όχι νά έξαωανίσουμε, τίς κακές του συνέπειες, προγραμματίζοντας το όσο αβστηρότερα είναι δυνατόν.

ΣΥΜΕΡΗ: Νομίζω ότι είναι καλύτερα νά δώσουμε τήν εὐκαιρία πρῶτα στούς άκροατές μας νά μιλήσουν και μετά νά επανέλθουν οί εισηγητές και νά κάνουν ό,τι σχόλια θέλουν. Παρακαλώ όλους τούς δμιλητές νά δηλώνουν τό όνομα και τήν ιδιότητά τους στήν άρχή.

ΑΡΑΡΑΝΤΙΝΟΣ: "Όταν πρό 15 έτών περίπου, μαζί μέ τούς συναδέλφους Δουκίηκη, Λεσύλλα, Κονταργύρη, κάναμε τήν μελέτη πού μέ πολύ μεγάλη χαρά τήν βλέπω τοιχοκολλημένη σήμερα έδω, δέν είχαμε ποτέ φανταστεί, ότι σέ ένα από τούς μικρούς νομούς τής Ελλάδας τών 2.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων, μέ 100.000 κατοίκους, θά σκεφτόταν κανείς νά βάλει άλλους 100.000 ή και 200.000 προσωρινούς, γιά μιá και μόνη έβδομάδα. Ή χωρητικότητα τοῦ νομοῦ αὐτοῦ δέν τό επιτρέπει, κατά τήν γνώμη μου. Πολύ σωστά ό κ. Δεργκάλιν μᾶς εἶπε ότι μέχρι στιγμῆς οί Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες ἔχουν γίνει σέ μεγαλοπόλεις. Οί ανάγκες γιά τό πλήθος αὐτό τῶν ἐπισκεπτῶν εἶναι τόσο μεγάλες, πού εἶναι τελείως ἀδύνατον νά διασπαρθοῦν στήν περιφέρεια τῆς Ὀλυμπίας.

Θά ἤθελα ἐπίσης σέ αὐτές τίς ἐπιφυλάξεις, νά προσθέσω και τά προβλήματα τῆς σεισμοπάθειας τῆς περιοχῆς πού αναφέρθηκαν, νομίζω ότι ό δεύτερος χάρτης ἐπάνω δείχνει τίς καταστροφές, ὀλικές ή μερικές καταστροφές στήν Ἡλεία, οί ὁποῖες μάλιστα κατά τό μεγαλύτερο μέρος, ἔχουν ἐντοπισθεῖ στήν περιοχή τῆς Ὀλυμπίας.

Ἐπίσης ἔχουμε και κατολισθήσεις, πού εἶναι ὁ ἄριστέρος χάρτης, τά προβλήματα λοιπόν εἶναι πολλά, ἡ εὐαίσθησία τοῦ τοπίου, ἡ ὕπαρξη τῶν τόσο εὐαίσθητων ἀρχαιολογικῶν περιοχῶν μας, πού πρέπει σάν κόρη ὁσθαλμοῦ νά διαφυλάξουμε και θά ἤθελα ἀκόμα νά προσθέσω, ότι τό κακό δέν θά τό κάνουν οί Ὀλυμπιακές ἐγκαταστάσεις· τό κακό θά τό κάνει ἡ τουριστική οἰκοδομική ἀνάπτυξη κατά τόν γνωστό μας στήν Ἑλλάδα τρόπο, νόμιμη και παράνομη, ἡ ὁποία δέν ἐλέγχεται, ἐνῶ οί Ὀλυμπιακές ἐγκαταστάσεις, θά πάρουν ἴσως 1000 στρέμματα, ή 2000 στρέμματα

καί τελείωσαν· τὰ ἄλλα ὁμως θά σπαροῦν καί θά πατήσουν ἐπάνω καί σέ ἄρχαῖα καί σέ καταπληκτικές περιοχές κάλλους μοναδικοῦ γιά τήν Ἑλλάδα.

Ἐπίσης δέν ἐλέγχεται ὁ τρόπος πού θά μετακινοῦνται ὅλοι αὐτοί οἱ ἐπισκέπτες· θά μοῦ ἐπιτρέψει ὁ κ. Χωρέμης νά πῶ, ὅτι ἂν καί ἐνδιαφέρουσα, εἶναι λίγο ρομαντική ἡ ἀποψή του νά δώσουμε τό βάρος στόν σιδηρόδρομο· ὁ σιδηρόδρομος δέν θά μπορέσει νά καλύψει ὅλες τίς κινήσεις, πρὸς ὅλες τίς κατευθύνσεις· καί δεδομένου ὅτι θά διασπαροῦν οἱ ἐγκαταστάσεις διανυκτερεύσεως σέ μία μεγάλη περιοχή γύρω, καί ἐν θά εἶναι πρὸς μία κατεύθυνση, ἀκριβῶς γιατί δέν ἔχουμε μία μεγαλόπολη εἶπλε νά τίς καλύψει, δέν μπορεῖ ὁ σιδηρόδρομος, ὁ ὁποῖος εἶναι ἕνας ἄφρονas καί μόνος, νά καλύψει ὅλες αὐτές τίς μετακινήσεις· θά ἔχουμε κατ'ἀνάγκη ἐπαύξηση τοῦ ὁδικοῦ δικτύου πρὸς ὅλες τίς κατευθύνσεις, ὅρε- νές καί παραλιακές καί ἐπομένως θά δυσχεράνουμε ὅπωςδήποτε τὰ προβλήματα.

Βεβαίως ὑπάρχει μία ἄλλη λύση, νά πᾶμε ὅπως ἔλεγε ὁ κ. Μαρῖνος, σέ μία μορφή τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων πιδ κοντά στό πρότυπο τό ὁποῖο νομίζουμε ὅτι ὑπῆρχε, μέ πιδ ἑλαφρές κατασκευές, καί γιά διανυκτέρευση, δηλαδή περισσότερα κάμπινγκ καί λιγότερα μεγαθήρια 20όρουα ἢ καθόλου, καί μία ἄλλη λύση τήν ὁποία οἶχνω στή συζήτηση: ἂν θεωροῦμε ὅτι εὐρύτερη περιοχή τῆς Ὀλυμπίας εἶναι καί ἡ Πάτρα, νά στραφοῦμε πρὸς χώρους πού πλησιάζουν πάρα πολύ στήν Πάτρα, γιατί ἡ Πάτρα θά μπορέσει κάπως νά ἀνταποκριθεῖ, ὄχι μέ βεβαιότητα, νά ἀνταποκριθεῖ κάπως καλύτερα πρὸς τίς ἀνάγκες τῆς συνοδευτικῆς ὑποδομῆς, τίς ἀπαιτήσεις γιά Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες.

ΚΟΚΚΟΛΙΑΔΗΣ: Κατ'ἀρχήν ἤθελα νά πῶ ὅτι ἀκούγοντας τόν κ. Μαρῖνο ἦταν σάν νά μᾶς διάβασε μερικές σελίδες ἀπὸ τό ρυθμιστικό τοῦ '77, ἀκριβῶς γιά τό σχέδιο πού ἔλεγε νά ἀναπτυχθεῖ πρὸς τὰ ἐκεῖ ἡ περιοχή.

Ἐγὼ θά ξεφύγω ἀπὸ αὐτές τίς μίξεις τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων καί ἴσως σᾶς γυρίσω πολύ πίσω. Ψυχὴ μὲν γάρ τελειοτάτη, "σηκνέος μοχθηροῖν ὄρθοῖ, σηκνέος δέ ἰσχύς ἄνευ λογισμοῦ, ψυχὴν οὐδέν τι ἁμείνω τίθησι". Τό Ὀλυμπιακὸ ἰδεῶδες γεννήθηκε ἀπὸ τόν τρόπο ζωῆς τῶν Ἑλλήνων, πού ὁ ἔδιος εἶναι φιλοσοφία, μία φιλοσοφία τελείως ἀντίθετη ἀπὸ τίς ἄλλες τῆς Ἀσίας. Οἱ

φιλόσοφοι τήν πήραν καί τήν ἔκαναν ἀξιώματα, "νοῦς ὑγιής, ἐν σῶματι ὑγιές". Τοῦτο τό πνεῦμα καλλιιεργήθηκε καί ἀνθίσε σέ ὁλόκληρη τήν Ἑλλάδα καί τό πνεῦμα εἶναι σύνθετο μέ τό σῶμα. Δέν ἔχουμε παράδειγμα πού τό ἔνα ἀπό τό ἄλλο νά ξεχωρίσαν. Καί τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι ἐκεῖνο πού διακρίνει τή φιλοσοφία αὐτή. Ἡ Ἀνατολή προσπάθησε νά καταστρέψει τό σῶμα, νά τό ἐξαφανίσει γιά νά μείνει τό πνεῦμα, μέ τοῦτο δέν μπόρεσε ποτέ νά γίνει.

Μοναδικός τόπος ἡ Ὀλυμπία, μόνο σέ αὐτή τήν ἡρεμία, τήν πόση, τό κλίμα, μπορεῖ νά γονιμοποιηθεῖ καί νά καρποφορήσει αὐτό τό πνεῦμα. Ἀγῶνες Ὀλυμπιακοί ἔξω ἀπό τόν χῶρο τῆς Ὀλυμπίας, εἶναι κάτι σάν τήν ἐξωμήτρια κύηση. Οἱ ἀγῶνες καθιερώθηκαν τό 776 καί ἐξακολούθησαν 11 περίπου αἰῶνες, παίρνοντας οἰκουμενικό χαρακτήρα.

Τό Ἑλληνικό ἔθνος ποτέ δέν σταμάτησε τήν πορεία του. Εἶναι ἱστορικό ἀτύχημα τό σταμάτημα τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ὀλυμπία καί πρέπει νά θεωροῦμε εὐτύχημα τήν ἀναβίωσή τους πού ὀφείλεται στόν ἰδεολόγο Γάλλο DE COUBERTIN, μέ οἰκου-
μενική βάση καί σημασία.

Τό Ἑλληνικό ἔθνος ὀφείλει νά ξαναγυρίσει στίς "Ὀλυμπιάδες" του. Ἐκεῖ θά μαζευτοῦν οἱ Πανέλληνες ἀπό τήν οἰκου-
μένη. Μαζί τους ὅσοι ἀπό τοὺς ἄλλους θέλουν νά ἀγωνισθοῦν γιά τό κλαδί τῆς Ἀγριελῆς"γιατί ἔχουμε πρῶτα τίς πύλες τῆς πόλεώς μας ἀνοιχτές, σέ ὅλους.....". Ἀλήθεια πόσο αὐτό δικαιώθηκε μέ τήν προσευχή τοῦ Ρενάν στήν Ἀκρόπολη.

"...."Ὁ φίλη τῆς Εἰρήνης, Νομοθέτοια, πηγὴ τῶν δικαίων πολιτευμάτων, Δημοκρατίας, Σὺ πού τό θεμελιώδες δόγμα σου, εἶναι ὅτι ὅλα τὰ καλὰ προέρχονται ἀπὸ τό Λαό καί ὅπου δέν ὑπάρχει Λαός, γιά νά τροφοδοτεῖ καί νά ἐμ-
νέει τό πνεῦμα, τίποτε δέν ὑπάρχει....."

Ἡ Δημοκρατία ἔχει τίς ρίζες της βαθειά στό Ὀλυμπιακό πνεῦμα, ἀπὸ κεῖ πήρε χυμούς, βλάστησε, μεγάλωσε, ἔγινε δένδρο, ἀγριελιά, ἔγινε δόξα.

Γιὰ τοὺς Πανέλληνες τώρα πού ἡ Δημοκρατία ξαναγύρισε στήν κοιτίδα της, γιά νά στεριώσῃ καί νά βλαστήσῃ, νά γίνει δένδρο, νά γίνει δόξα, ζητάει ρίζες.

Αυτό είναι τό πρόσταγμα τῶν καιρῶν, τό μεγάλο μήνυμα:
οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες στήν Ὀλυμπία, γιά τοὺς Πανελλήνους καί
ὄσους ἄλλους σκέπτονται Ἑλληνικά.

οἱ προϋποθέσεις γιά διεξαγωγή ἀγώνων σέ χῶρο κοντά στήν
Ἀρχαία Ὀλυμπία, τεχνικά δέν ἔχει προβλήματα.

Κάθε μέλος- ράτος θά εἶναι δυνατό νά χρηματοδοτεῖ τήν
διεξαγωγή τῶν ἀγώνων, ἥτοι ἡ ὑπόλοιπη ὑποδομή θά εἶναι μόνιμη,
καί θά ἀναλαμβάνει τήν ὀργάνωση. Ἔτσι θά ἀνακηρύσσεται Χ ο -
ρ η γ ό ς, θά ἀνεγείρονται χορηγικά μνημεῖα στήν Ὀλυμπία καί
στό μέλος- ράτος, ὁμοιότυπα, πρὸς τιμὴ τους μέ δαπάνη τῆς
Διεθνoῦς Ἐπιτροπῆς.

Τὰ χρήματα γιά τό στάδιο θά βρεθοῦν ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες
πού θά ἐνστερνισθοῦν τήν ἰδέα καί σέ κείνους τοὺς δωρητάς, μέσα
καί ἔξω ἀπὸ τήν Ἑλλάδα, πού θά θελήσουν νά συνδέσουν τό ὄνομά
τους μέ τήν Ὀλυμπία.

Ἄν τό 1896 ἐκτασθῇ ἕνα καλλιμάρματο στάδιο, τώρα μπο-
ροῦμε νά κἀνομε πολὺ περισσότερα, μέ τήν ἴδια ἀρετὴ καί λιγώ-
τερη πένια.

Εἶναι πράγματι ἐφάσιον ὅταν σαντασθεῖ κανεῖς πόσο ὀραῖα
θά εἶναι ὅταν στόν ἀνεπανόλητο χῶρο τῆς Ὀλυμπίας, τήν Παν-
σέληνο τοῦ Αὐγούστου θά γίνωνται ὀλονύκτιες ἑορτές μέ τοὺς
ὕμνους καί τὰ ἐγκωμιαστικά τραγούδια.

" ἐν δ' ἑσπερον
ἔωλεφεν εὐόπιδος
σελήνας, ἐρατὸν ὄθος,
δείδετο δέ πᾶν τέμενος τερπναῖσι θαλίαις
τό ἐγκώμιον ἁμὲλ' τρόπον"

(Πινδάρου, Ὀλύμπιον X στ.73-77) *

* Ὁ ποιητής ἀνατρέχει καί ἱστορεῖ τήν πρώτη Ὀλυμπιάδα καί
τοὺς νικητὲς τῆς. (Μετάρ. Χαράλ. Κριτῆς, Ἀρχαιολ.)

Ἐπώτισε τῆς ὁμορφῆς
σελήνης τ' ἀγαπημένο ὄθος,
καί γέμισε τραγούδια ὅλο τό τέμενος ἀπὸ χαρμό-
συνες γιορτές
μέ τοὺς ρυθμούς τῆς νίκης.

"Έτσι οι αγώνες θα διεξάγονται "περί ἀρετῆς" καί τό στεφάνι τῆς ἀγριεληθῆς θά εἶναι τό γέρας καί ὄχι τό χρῆμα, γιά νά μένει ἀνεφίτηλο τό ἐπίκλημα φόβου τοῦ σκληρονέστερου Πέρση, "Τριανταίχιμη ὅταν ἀνέκραξεν " Παπαί Μαρδόνιε, κοίλους ἐπ' ἀνδρας ἤγαγες μαχησαμένους ἡμέας, οἱ, οὐ περί χρημάτων τόν ἀγῶνα ποιοῦνται, ἀλλά περί ἀρετῆς".

Ἡ Ὀλυμπία εἶναι ὁ Ναός κι ὁ ἔθνικός ποιητής Παλαμᾶς τελειώνει μέ τοῦτα τά λόγια τόν ὕμνο του.

" Κι ἔρχεται στό Ναό ἐδῶ Προσκυνητής Σου,

Ἀρχαῖο πνεῦμα Ἀθάνατο, κάθε λαός".

Γιά τοῦτο τό μήνυμα θά ἀγωνισθοῦν μέσα καί ἔξω ἀπό τήν Ἑλλάδα πολλοί, πάρα πολλοί.

Τό μήνυμα τοῦτο ὁ ὁμιλῶν, μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς Δημοκρατίας τό 1975, ἔστειλε στόν τότε Πρωθυπουργό καί σημερινό Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, τόν Ὑπουργό Προεδρίας καί σημερινό Πρωθυπουργό, ὅπως ἐπίσης στόν Πρόεδρο τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας καί ἀργότερα στόν κ. Κállαχαν, Πρωθυπουργό τῆς Μεγ. Βρατανίας.

ν τό 1975 σκέφθηκα πῶς ἡ ἀποκατάσταση τῆς Δημοκρατίας ἦταν ἀνάγκη νά συνδεθεῖ πνευματικά μέ κάτι τό ἐξαιρετικά σπουδαῖο καί Ἑλληνικό, σήμερα, μετά τά γεγονότα τῆς περασμένης καί ἐσπετεινῆς Ὀλυμπιάδας, ἡ ἀνάγκη αὕτη παίρνει μιά ἄλλη διάσταση γιά νά συνδεθεῖ μέ τήν παγκόσμια Εἰρήνη, μακριά ἀπό πολιτικές διαμάχες.

(Στό σημεῖο αὐτό ὁ κ. Κογκολιάδης διέκοψε τήν ὁμιλία του· στό σύνολό της ἡ ὁμιλία αὕτη παρατίθεται στό παράρτημα ΙΙΙ).

ΣΥΜΕΡΝ: Παρακαλῶ ἀπό ἐδῶ καί πέρα, ὅσες ὁμιλίες γίνονται, νά εἶναι πάρα πολύ σύντομες, ἤδη ἔχουμε ξεπεράσει τίς 2 ὥρες.

Ὁ κ. Δεκαβάλλας παρακαλῶ.

ΔΕΚΑΒΑΛΛΑΣ: "Ἦθελα νά συμπληρώσω αὐτό πού εἶπε ὁ καθηγητής κ. Ἀραβαντινός, γιάτί εἰμαι κι ἐγώ γνώστης τῆς περιοχῆς· καί συμβαίνει σ' αὐτόν τόν τόπο, ἀκόμα καί οἱ καλύτερες ιδέες νά μὴν ἀντιμετωπίζονται μέ τή δέουσα σοβαρότητα.

Ἰσως σέ αὕτη τήν περίπτωση νά εἶναι μία εὐκαιρία, ὅτε μέ ἀφορμή τήν ἰδέα πού ρίχτηκε γιά τήν καθιέρωση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα, νά γίνει μία σωστή μελέτη ἐφαρξῆς γιά τίς δυνατότητες αὐτῆς τῆς μόνιμης πλέον τελέσεως τῶν ἀγώνων στόν

τόπο· της θέσεως ή όποία θά ήταν ή πιο κατάλληλη, κατά ποιόν τρόπο μία τέτοια ιδέα μπορεί νά συνδυασθεϊ μέ τό γενικότερο πρόγραμμα χωροταξικής ανάπτυξης τοϋ τόπου, έτσι ώστε όποια-δήποτε καί αν είναι ή έκβαση αύτης της ιδέας, νά μένει τουλάχιστον μία σωστή μελέτη, ή όποία νά είναι ή βάση γιά ότι-δήποτε γίνει μελλοντικά σέ αυτόν τόν τόπο.

Εύχαριστώ.

ΣΥΜΕΡΝ: 'Ο κ. Κανδύλης.

ΚΑΝΑΥΛΗΣ: Νομίζω ότι όλες οι συζητήσεις αυτές, είναι πάρα πολύ χρήσιμες, αλλά γίνονται πολλές παρεξηγήσεις. Προσωπικά έχω παροακολουθήσει τίς εγκαταστάσεις τών 'Ολυμπιακών 'Αγώνων σέ τέσσερες 'Ολυμπιάδες, καί αύτή τή στιγμή έρχομαι από τήν Μόσχα, όπου επίσκεψομαι όλες τίς 'Ολυμπιακές εγκαταστάσεις. Νά πει κανείς ότι μπορεί νά γίνουν αυτές οι εγκαταστάσεις στό χώρο της 'Ολυμπίας είναι τελείως παράλογο, δέν συζητείται καν.

Τό νά πει κανείς επίσης ότι κατ'άρχήν δέν πρέπει νά γίνει τίποτε, καί αυτό είναι νομίζω παράλογο. Τό πρόβλημα τίθεται πρώτα-πρώτα στό αν θά δεχτεί ή Διεθνής 'Επιτροπή νά γίνουν αυτοί οι άγώνες μόνιμα στην 'Ελλάδα ή όχι. Δεύτερον, από τήν στιγμή κατά τήν όποία γίνει δεκτή ή ιδέα τών 'Ολυμπιακών 'Αγώνων στην 'Ελλάδα, νά μελετηθεϊ τί μπορεί νά γίνει, τί χωρητικότητα, τί δυναμικότητα μπορεί νά έχει ή 'Ολυμπία καί όχι μόνον αυτό αλλά, όπως πολύ σωστά είπατε κ. Χωρέμη, νά διευκρινιστεί ότι οι 'Ολυμπιακοί 'Αγώνες της αρχαιότητας καί οι σημερινοί δέν έχουν καμία σχέση. Δηλαδή νά μπορεί νά μελετηθεϊ τί είδος 'Ολυμπιακών 'Αγώνων μπορούν καί πρέπει νά γίνουν στό μέλλον. 'Ελπίζω ότι αύριο, τό 1988, 1992, 1996, οι 'Ολυμπιακοί 'Αγώνες μπορεί νά γίνουν συμβολικά μόνο στην 'Ολυμπία καί νά μήν έχουν καμία σχέση μέ τούς σημερινούς. Διότι οι σημερινοί άγώνες έχουν φτάσει στό τέλος, δέν είναι δυνατόν νά συνεχισθοϋν.

'Από αύτή καί μόνο τήν άποψη, πρωτοϋ σβύσει ή ιδέα τών 'Ολυμπιακών 'Αγώνων έν γένει, ή όποία παραμένει ελληνική, έστω καί αν είναι μία κακή αντιγραφή της αρχαιότητας, καί ή διεθνής γνώμη τήν θεωρεί 'Ελληνική, γιατί νά τήν άρνηθοϋμε;

Ένα άλλο πάρα πολύ σπουδαίο στοιχείο είναι ότι οι μετρικές αποστάσεις έχουν χάσει την απόλυτη σημασία τους και έχουν αντικατασταθεί από χρονικές.

Για μένα, έτσι όπως βλέπω τα πράγματα, η Όλυμπια είναι ένα σύμβολο, να φανταστεί κανείς ότι μπορεί να γίνουν εγκαταστάσεις των Ολυμπιακών όπως της Μόσχας στην Όλυμπια, είναι τρέλλα, δεν είναι δυνατόν, πρόκειται περί μιας άλλης διάστασης. Τό τί μπορεί να γίνει στην Όλυμπια θα πρέπει να μελετηθεί σοβαρά, και έτσι σιγά-σιγά να γίνει συνείδηση σε όλα τα επίπεδα της Ελληνικής γνώμης και αυτές οι όμιλεις που κάνουμε σήμερα, είναι πολύ-πολύ χρήσιμες για να γίνει μια σωστή κατανοήση του όλου θέματος.

ΑΕΜΠΕΣΗΣ: Έγώ ήθελα να συμφωνήσω απόλυτα με αυτά τα όποια είπε ο κ. Κυριακόπουλος· ούτε ένθαρρύνουμε ούτε αποθαρρύνουμε την πρόταση, απλώς την αντιμετωπίζουμε και εντοπίζουμε τα προβλήματα που συνθέτουν τό πολύ μεγάλο θέμα, που ο ίδιος ο Πρωθυπουργός χαρακτήρισε σαν δύσκολο.

Αυτή είναι η θέση της Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων προς άρση κάθε παρεξηγήσεως. Και δεν πρόκειται σε καμία περίπτωση να σέρουμε τό θέμα στην Αιθνή Όλυμπιακή Επιτροπή, αν προηγουμένως δεν περάσει από τους Έλληνες ειδικούς και από τους Έλληνες τεχνικούς.

Σας εύχαριστώ.

ΣΥΜΦΩΝ: Εά δεχθώ μία ερώτηση ακόμα, για να προσπαθήσουμε να επισημειώσουμε πιά και να κλείσουμε τη διαδικασία. Μετά από αυτή την ερώτηση θά ήθελα να δώσω την ευκαιρία στους εισηγητές να δευτερολογήσουν, αν θέλουν, και θά προσπαθήσω και εγώ πολύ σύντομα να κλείσω την συζήτηση. Υπάρχουν και άλλοι που θά ήθελαν να μιλήσουν; Τότε δεν θέλω να περιορίσω την συζήτηση, αλλά παρακαλώ θερμά να είμαστε πάρα πολύ σύντομοι.

ΠΑΠΑΖΙΝΑΣ: Νομίζω ότι ένα θέμα που πρέπει να τίγεται όταν μιλάμε για Όλυμπιακούς Αγώνες, είναι τό θέμα του περιεχομένου, του θεσμού αυτού καθαυτού, και τό θέμα του αθλητισμού, όπως έφελλοσεται σήμερα.

Έμένα η ανησυχία μου δεν είναι τόσο αν η Ελλάδα μπορεί

νά ανταπεξέλθει στην διοργάνωση 'Ολυμπιακών 'Αγώνων, δέν φτάνω μέχρι εκεί, δέν είναι ένα θέμα στο όποιο είμαι έτοιμος νά εκφέρω γνώμη· έμένα μέ απασχολεί τό περιεχόμενο τής 'Ολυμπιάδας, δηλαδή, τί είναι αυτό που ζητάμε νά φέρουμε στην 'Ελλάδα.

Οι 'Ολυμπιακοί 'Αγώνες, όπως έφελίσσονται σήμερα, είναι ή δέν είναι έπιθυμητοί; "Ακουσα στην αρχή τής συζητήσεως αυτής δυό πολύ σωστές σκέψεις γύρω άπ' αυτό τό πράγμα: ότι οι 'Ολυμπιακοί 'Αγώνες είναι ένα είδος έμπορικής έπιχειρήσεως καί αυτό είναι σωστό· ότι οι 'Ολυμπιακοί 'Αγώνες είναι καί ένα βήμα πολιτικών έπιδιώξεων, όχι πάντοτε ήθικά άνεπίληπτων, καί αυτό σίγουρα είναι σωστό.

Πέρα άπό αυτό, ό άθλητισμός αυτός καθαυτός, είναι άμφιβολο πιά, άν άπό τήν σκοπιά τοϋ κοινού άνθρώπου, έκπληρώνει τόν προορισμό γιά τόν όποιο τάχθηκε.

Τό έρώτημα δηλαδή είναι, άν ό άθλητισμός, έτσι όπως προχωρεί, θά έχει τό 1996 τό δικαίωμα νά ύπάρχει. Γιατί ό άθλητισμός δέν είναι τό ψωμί τών παιδιών μας· έχει τό δικαίωμα νά ύπάρχει μόνο άν έκπληρώνει τόν προορισμό του. Καί σάν παράδειγμα μόνο μικρό γιά νά καταστήσω σαφέστερο αυτό που θέλω νά πώ είναι τό εξής: σήμερα γιά νά διακριθεϊ ένας νέος καί νά φτάσει νά άγωνισθεϊ στους 'Ολυμπιακούς 'Αγώνες, μιá καί γι' αυτούς μιλάμε, τούς 'Ολυμπιακούς 'Αγώνες που είναι τό φεστιβάλ τοϋ πρωταθλητισμοϋ, θά πρέπει νά κάνει παραχωρήσεις κοινωνικές, επαγγελματικές αλλά καί τρομακτικές παραχωρήσεις ύγείας, οι όποτες σιγά-σιγά πιστεύω ότι θά κάνουν τήν ιδιότητα τοϋ άθλητή καί τοϋ πρωταθλητή, άντιπαθεϊς στον πολύ κόσμο.

Λιότι δέν είναι δυνατόν τά νειάτα νά έφέρουν ότι δέν μπορούν νά φτάσουν εκεί ψηλά, δηλαδή νά γίνουν πρωταθλητές τοϋ κόσμου, Γιατί ένας που ξεκινάει νά φτάσει σέ 'Ολυμπιακούς 'Αγώνες, ξεκινάει μέ τήν ιδέα νά γίνει πρωταθλητής, νά άγωνισθεϊ γιά νά νικήσει καί γιά νά νικήσει, θά πρέπει νά κάνει πράγματα τά όποια δέν διστάζω νά τά χαρακτηρίσω τρομακτικά. θά πρέπει νά κάνει πράγματα τά όποια μπορεί νά τοϋ προκαλέσουν άκόμα καί καρκίνο, θά πρέπει νά κάνει πράγματα που μπορεί άκόμα καί νά τόν άφήσουν στείρο. Καί δέν νομίζω ότι τήν στιγμή αυτή που οι άνθρωποι ξυπνάνε, ένημερώνονται, μορφώνονται, είναι πλέον διατεθημένοι, οι σωστοί νέοι άνάμεσά μας, νά κάνουν

αυτό τά ποθέντα. Όλο και περισσότερο θά έχουμε πρόβλημα στρατολογήσεως ανθρώπων πού θά είναι διατεθημένοι νά κάνουν τούς πρωταθλητές.

ΑΛΛΑΠΑΝΟΣ: Νομίζω ότι στην όπωσδήποτε πάρα πολύ ένδιαφέρουσα συζήτηση πού άπό πολλά πρίσματα, ίσως και άπροσδόκητα, είδαν πολλοί άπό έμάς τό θέμα, μία διάσταση δέν τέθηκε καθόλου: είναι ή πολιτική διάσταση του προβλήματος και πιστεύω ότι δέν είναι άπό τίς πιο άσήμαντες διαστάσεις.

Αισθάνομαι ότι τό κλίμα είναι μάλλον άντιολυμπιακό και τό σέβομαι, αλλά έχω τόν πειρασμό νά κάνω λίγο τόν δικηγόρο του διαβόλου βλέποντας σάν άποφασιστικά σημαντική, άκριβώς τήν πολιτική διάσταση του προβλήματος.

Τό γεγονός ότι οι Όλυμπιακοί Άγώνες θά γίνονται μό-
νιμα στην χώρα μας, άν τελικά αυτό τό πρᾶγμα έπιτευχθεΐ, μάς έξασφαλίζει σίγουρα κάθε 4 χρόνια τήν προσοχή της διεθνούς κοινής γνώμης στραμμένη στον τόπο μας και μοιραία και στά προβλήματά μας· και είναι γνωστό ότι έχουμε πάρα πολλά προβλήματα και διεθνή πρόβλήματα· άν μή τί άλλο, θέλουμε τήν ένεργό συμ-
παράσταση της κοινής γνώμης και σέ όλο τό μεσοδιάστημα, γιατί οι Όλυμπιακοί Άγώνες μπορεί νά γίνονται κάθε 4 χρόνια, αλλά τουλάχιστον ένα χρόνο πριν άρχίζει ή συζήτηση για αυτούς και ένα χρόνο μετά συνεχίζεται ή συζήτηση για τά αθλήματα ή τά άλλα γεγονότα πού συνέβησαν σέ αυτό τό διάστημα.

Μόνο και μόνο τό γεγονός ότι ή πατρίδα μας θά είναι στό έπίκεντρο των συζητήσεων, άσού όλες οι τηλεοράσεις του κόσμου επί 15 ή 20 μέρες θά είναι συγκεντρωμένες στην χώρα μας, μόνο και μόνο αυτό τό γεγονός, πιστεύω ότι είναι άπίθανο σημαντικό. Και βεβαίως θά έπρεπε νά συνεκτιμηθεΐ μέ τά άλλα.

Πέρα άπό αυτό, έχει και μία άλλη δυναμική αυτή ή διάσταση, γιατί βέβαια, όπως σωστά λέχθηκε, οι Όλυμπιακοί Άγώνες της άρχαιότητας, ήταν και θρησκευτικός θεσμός και αυτό τό νόημα δέν μπορεί ποτέ νά τό ξαναποκτήσουν, γιατί είναι άλλες οι κοινω-
νικές και θρησκευτικές συνθήκες, σίγουρα. Δέν πρέπει νά ξεχνάμε όμως, ότι οι Όλυμπιακοί Άγώνες ήταν και ένας θεσμός συνδε-
δεμένος μέ τήν ειρήνη. Μέ τήν έκχειρία ή όποία γινόταν πριν άπό τούς Όλυμπιακούς Άγώνες, μέ τήν άποστολή κηρύκων στους

έμπολέμους καί σέ όλες τίς έλληνικές πόλεις, γιά νά κηρύξουν τήν διακοπή τών έχροπραξιών γιά νά γίνει αὐτό τό θοροκευτικό καί μεγάλης σημασίας άγωνιστικό γεγονός.

Νομίζω λοιπόν ότι ή μόνη διεξαγωγή τών άγώνων στήν χώρα μας, μπορεί νά τή βοηθήσει νά αναλάβει καί τολημερές πρωτοβουλίες στήν προσπάθεια γιά έμπέδωση τής παγκόσμιας ειρήνης, αὐτό καί μόνο σάν έφές νά τό δείτε, πάλι εἶναι μιά πολύ μεγάλη προβολή τής χώρας μας, πού βοηθάει στήν επίλυση τών δικών μας προβλημάτων, αλλά δέν νομίζω ότι μπορεί νά μείνει μόνο σέ αὐτό τό προπαγανδιστικό, άν θέλετε, στάδιο.

Εἶναι δυνατόν, ίσως εἶναι λίγο ρομαντικό, μέσα από τήν καθιέρωση τών 'Ολυμπιακῶν Άγώνων στήν χώρα μας (πού δέν εἶναι, ὅπως πολύ σωστά λέχθηκε, άναγκαιό σέ καμία περίπτωση νά γίνονται μέ τήν μορφή πού έχουν καί τείνουν νά λάβουν σήμερα στίς μεγάλες πόλεις τοῦ κόσμου) νά αναληφθοῦν έντονες πρωτοβουλίες: νά καλοῦνται άντιπροσωπεῖτες διαφόρων χωρῶν, οἱ ὁποῖες βρίσκονται σέ τεταμένες σχέσεις, νά πέμπονται, έστω καί συμβολικά, από τήν 'Ολυμπία οἱ κήρυκες, (ὅπως τώρα φεύγει ή ολόγια γιά νά πάει στήν χώρα πού θά γίνουν οἱ 'Ολυμπιακοί Άγῶνες), πρὸς όλες τίς πρωτεύουσες τοῦ κόσμου, νά κηρύξουν τήν άνάγκη τής ειρήνης, τής συνύπαρξης καί τοῦ άσπιλισμοῦ· έν πάση περιπτώσει θά μπορούσε έτσι νά έκπορευθεῖ ένα δίκτυο τέτοιων σχεδίων, πού νά βοηθάει ὄχι μόνο τήν χώρα μας, αλλά καί τήν παγκόσμια ειρήνη γιά μιά καλύτερη παγκόσμια κοινωνία. Νομίζω ότι αὐτή εἶναι μιά διάσταση πού δέν θά πρέπει νά τήν παραμελήσουμε. Πιστεύω ότι ή πολιτική σημασία τής διεξαγωγῆς τών άγώνων στήν άρχαία κοιτίδα τους, εἶναι πάρα πολύ μεγάλη. Δέν θέλω νά κάνω κατάχρηση, φοβῶμαι πὸς ἤδη τό έκανα, καί τελειώνω ξεφεύγοντας από τόν πειρασμό νά άπαντήσω σέ άλλα πράγματα πού ακούσθηκαν καί πού θά ἤθελα ίσως νά άντικρούσω. Έχω πάντως τήν αίσθηση, ότι όλα τά προβλήματα πού τέθηκαν μποροῦν νά ξεπεραστοῦν.

Βεβαίως, έδώ τά πάντα έχουν γίνει άναρχικά, ποτέ δέν ὑπῆρξε προγραμματισμός, ή επισήμανση καί ή προσπάθεια ενός γεγονότος ὅπως μπορεί νά δηγήσει στόν προγραμματισμό καί τών εγκαταστάσεων καί τών άγώνων καί τοῦ κόσμου πού θέλουμε νά συγκεντρώσουμε καί πάνω από όλα, τής προστασίας τοῦ τοπίου καί τών αρχαιολογικῶν χώρων. Νομίζω ότι όλα τά προβλήματα τά

ὁποῖα ἐπισημάνθηκαν μποροῦν νά ξεπεραστοῦν* πάντως εἶναι σωστό πού ἐπισημαίνονται* εἶναι σίγουρο ὅτι ὑπάρχουν πολλά προβλήματα, ἴσως δέν εἶναι ἀκόμα γνωστά ὅλα.

*Εἰγὼ ὁμολογῶ ὅτι ἡμουν ὑπέρ τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ὀλυμπία, χωρίς ποτέ νά διαισθάνομαι ἅν τά προβλήματα πού τέθηκαν. Ἐχω ὁμως τήν αἰσιδοδοξη ἐντύπωση ὅτι ὅλα μποροῦν νά ξεπεραστοῦν, καί εὐχαριστῶ.

ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ: Θέλω νά κάνω μία διευκρίνιση, ἀπαραιτήτως θά ἔπρεπε νά εἶναι κάποιος τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς νά μᾶς κάνει τήν ἐξῆς διευκρίνιση: εἶναι πάρα πολύ δύσκολο νά γίνει δεκτό νά διεξάγονται οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες μόνιμως στήν Ἑλλάδα* πρέπει νά κάνει ἡ Διεθνῆς Ὀλυμπιακή Ἐπιτροπή συνεδρίαση καί νά μᾶς ψηφίσουν τά 2/3 δηλαδή 100 κράτη, πράγμα πάρα πολύ δύσκολο. Θά μᾶς δώσουν τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες, καί θά εἶναι μεγάλη μας τιμή, μόνο ἂν τυχόν, μέ τά σαιμποτάζ τῶν δυο κόσμων καταργηθοῦν οἱ ἀγῶνες* πιστεύω ὅτι μόνο τότε θά μᾶς τοὺς δώσουν.

ΣΥΝΕΡΓΩΝ: Ὁ κ. Ἡσιώτης, ὁ ὁποῖος ἔχει ζητήσῃ τόν λόγο, θά μπορούσε ἴσως νά ἀναφερθεῖ στό ἐρώτημα πού τέθηκε.

ΝΗΣΙΩΤΗΣ: Σῶς εὐχαριστῶ γιατί μᾶς καλέσατε σήμερα, εἶναι μία ὀραία στιγμή γιά μένα καί πολύ ἐλπιδοφόρα, γιατί βλέπω ὅτι εἰδικοί, πολύ πρόωγα, καί εἶναι ὁρατο αὐτό, συνήθως ἐρχόμαστε κατόπιν ἐρωτῆς, τόσο σοβαρά ἀσχολοῦνται μέ τό θέμα αὐτό, καίτοι βρισκόμαστε ἀκόμα στήν περίοδο ἀπλῶς τῶν ὑποθέσεων.

Θά ἤθελα νά σᾶς δώσω μερικές πληροφορίες σχετικές μέ τά ἐρωτήματα πού τέθηκαν* βλέπω ὁμως ὅτι δέν ὑπάρχουν αὐτές, δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξουν αὐτήν τήν στιγμή, γιά νά καταλάβετε πόσο ἀκόμα εἴμαστε στά πρώτα βήματα ἐνός μεγάλου σχεδίου πού ἔχει τήν ἀξία του καί μόνο σάν μελέτη, γιατί, μὴν ἀμειβάλλουμε, αὐτή τῇ στιγμή παρουσιάζεται μόνο σάν μία ὀραία οὐτοπία.

*Ἐκεῖνο τό ὁποῖο ἔχει σημασία, εἶναι ὅτι ἔχει διεθνή ἀπήχηση, ὁ κ. Ἀλαβάνος πολύ ὀρατο ἔδωσε τήν διάσταση αὐτή, δέν χρειάζεται νά προσθέσω τίποτε ἄλλο, καίτοι νομίζω ὅτι, ὅπως ἐγὼ τό παρουσίασα στήν Διεθνή Ὀλυμπιακή Ἐπιτροπή, ἀπέσυγα τελείως, καί εἶναι εὐλογο αὐτό, νά δεῖξω οἰοδῆποτε ἡθικό ἢ ὀλνκό ὄφελος τῆς Ἑλλάδος στήν ὑπόθεση αὐτή. Μόνο αὐτό πού τόνισε ὁ κ. Μαρινάκης, ὅτι ἂν πρόκειται οἱ ἀγῶνες νά ὀδηγηθοῦν

σέ άδιέξοδο, έμεϊς μέσα στην Λιεθουή 'Ολυμπιακή 'Επιτροπή πρέπει νά έχουμε κάποια έναλλακτική λύση, πρέπει νά σκεφτούμε, καί εΐναι έπόμενοο οι 'Ελληνες, μέσω του Πρωθυπουργού τους, νά σκεφτηκαν με κάποια άνησυχία, ποιά εΐναι τό μέλλον των 'Ολυμπιακών 'Αγώνων.

Θά σάς ύπεθυμίσω ότι δέν έχει γίνει τίποτε άλλο, παρά μόνο ή άποδοχή της προτάσεως νά γίνει μία έπιτροπή μελέτης, αυτή τή στιγμή. Καί ακόμα, αυτή ή έπιτροπή δέ συηλθε δλόκληρη. Λόγοι πού πολύ καλά μπορείτε νά φανταστεΐτε, των έκτάκτων περιστάσεων πού βρέθηκε ή Λιεθουή 'Ολυμπιακή 'Επιτροπή πρό των 'Αγώνων της Μόσχας, άλλεπάλληλες συνεδριάσεις των διαφόρων έπιτροπών, ιδίως της έκτελεστικής, δέν επέτρεψαν ακόμα στά τέσσερα μέλη της είδικής έπιτροπής νά συνέλθουμε. Καί εΐναι αυτοί οι τέσσερεις, ο Δουί Γκιραντου, διπλωμάτης της χώρας του 'Ελεφαντοστού· αλλά με τελείως Γαλλική μόρφωση καί παιδεία καί πρακτική έξάσκηση· εΐναι ο Ραμπερτ Βάσκεθ, ο ύπ' αριθμόν 1 άρχιτέκτων του Μεξικού, ο άποιος έκτισε τό Πανεπιστήμιο της πόλεως του Μεξικού, ένα από τά πιο έπαναστασιακά κτίρια πού γνωρίζω αυτή τήν στιγμή, καί σχεδίασε τίς 'Ολυμπιακές έγκαταστάσεις για τους άγώνες του 1968· τρίτος εΐναι ο Τζέιμς Γουόρραλλ του Καναδά, διηγηόρος-διεθνολόγος καί τέταρτος εγώ, αντιπροσωπεύω τήν πρόταση κατά κάποιο τρόπο καί μάλλον τό άθλητικό μέρος της ύποθέσεως.

Πρέπει νά ξέρουμε ότι μπορεί αυτή ή τετραμελής έπιτροπή νά μήν καταλήξει στην πρόταση της 'Ολυμπίας. Εΐναι συγκινητικό ότι σήμερα άκοιβώς πήρα άπάντηση στό διάβημα των Γερμανών 'Αρχαιολόγων, από άλλους άντιθέτους άρχαιολόγους από τήν Γερμανία, τήν όποία μου διαβίρασε ο πρόεδρος της 'Ολυμπιακής 'Επιτροπής της Γερμανίας κ. Βίλυ Ντάουμντ. Γιατί τό πρώτο διάβημα βασίζεται στην μεγάλη παρεξήγηση στην όποία βασίζεται καί τό πολύ κοινό, ότι αυτές όλες οι έγκαταστάσεις θά γίνουν στην κοιλάδα του 'Αλφειού.

Κανένas ποτέ δέν αντιμετώπισε αυτό τό θέμα, αλλά καί ή πρόταση για τήν 'Αγουλινύτσα ή τήν περιοχή του Κατάκωλου ή της Κυλλήνης άπλως συζητήθηκε καί εΐμαι σέ θέση νά τό γνωρίζω γιατί συνόδευα στό έλικόπτερο τόν πρόεδρο της είδικής έπιτροπής τόν κ. Γκιραντου, όταν ο κ. Πρόεδρος της Δημοκρατίας του εΐπε:

"προσέβετε, δέν προτείνουμε τίποτε, κάνουμε μία πρώτη διερεύ-
νση. Μή μεταφέρετε ότι αυτή είναι ή περιοχή, αυτό είναι για
νά πάρετε έσείς μία πρώτη προσωρινή κατατόπιση. Μή νομίζετε
ότι σ'ας δεσμεύουμε, ούτε έγώ αυτή τήν στιγμή έχω τό δικαίωμα
νά σ'ας προτείνω καμιά περιοχή· θά πρέπει νά περάσουμε πρώτα
άπό πολλά στάδια διαπραγματεύσεων".

Κράτησα σχολαστικά σημειώσεις για πολλά άπό αυτά που
άκούστηκαν σήμερα. Εά ήθελα νά σ'ας πληροφορήσω, ωρ'είπειν,
για νά καταλάβετε μέχρι πού έχουμε ωτάσει, ότι έχω ήδη μελέτη
τά χέρια μου έ ενός Γάλλου διακεκριμένου άρχιτέκτονα, ή οποία
προβλέπει κανένα κτίσμα μόνιμο στόν χώρο αυτό. Τά μόνιμα κτί-
σματα, δηλαδή τό στάδιο, μικρές χωρητικότητας θά είναι σχήματος
κρατήρος, Krater Stadium, δηλαδή θά μπαίνουν όλοι οι θεατές
άπό πάνω σέ μία μεγάλη έκσκαφή ή οποία θά έχει γίνει καί ή
όποια δέν θά επιτρέπει καμιά ένόραση, άπό κανένα σημείο τοῦ
περιβάλλοντος. Όλο τό Όλυμπιακό χωριό προβλέπεται νά είναι
σέ κινητές μονάδες, τρέιλερς καί κάμπινγκ, για νά έπανελθουμε
λίγο στό πνεύμα τών Όλυμπιακών Άγώνων. Τά λέω αυτά για νά
σ'ας δείξω τί προσπάθεια γίνεται σέ αυτά όλα τά σημεία πού έθί-
γχαν.

Τό κύριο πρόβλημα παραμένει τό Όλυμπιακό χωριό, γιατί
έκει θά συσσωρευθεί πολύς κόσμος· για τούς θεατές δέν προ-
βλέπεται νά μείνουν κοντά σέ αυτή τήν περιοχή καί σ'ας πληρο-
φορώ ότι στό Αθήνα Πλάσιντ, σέ ύψόμετρο μέ χιονισμένους αὐτο-
κινητοδρόμους, οι θεατές τών Όλυμπιακών Άγώνων έμεναν σέ
άπόσταση 2 όρών μέ τό αὐτοκίνητο· στό Μόντρεαλ τό ίδιο. Δέν
υπάρχει καμιά πόλη νά δεχτεί τόσο κόσμο. Καί αυτό είναι τό
θέμα. "Αν ή Λιεθνής Όλυμπιακή Έπιτροπή δεχθεί νά πεί ναι,
κατ'άρχήν, είμαι σύμφωνος, 'ας προχωρήσει ή μελέτη στά έπόμενα
στάδια τοῦ χώρου· αν θά επιλεγεί αυτός ο χώρος τής Άγουλι-
νίτσας ή τής Κυλλήνης, αυτό θά συζητηθεί άργότερα.

Τώρα θά ήθελα, χωρίς νά δεσμεύω κανένα, καί αυτό πού κάνω
τόρα μάλλιστα είναι λίγο επικίνδυνο, γιατί τά μέλη τής ειδίκτης
έπιτροπής δέν επιτρέπεται ούτε νά δημοσιολογήσουμε, ούτε νά
συζητήσουμε, αλλά έπειδή ένθουσιόστικα βλέποντας τό ένδιαφέρον
σήμερα τό βράδυ, γι'αυτό προχωρώ: σ'ας διαβεβαιώ στό λόγο τής
τιμής μου, ότι ή άγωνία μας είναι πάρα πολύ μεγάλη για όλα

αυτό τὰ θέματα καί ἐμεῖς σκεπτόμεθα, ὅπως ἴλοι σας, σάν ἑλληνες μήπως καταστραφῇ ὁ χῶρος.

Ἀλλά ἐπειδὴ καί ἐγὼ τώρα μένω στήν Ὀλυμπία κατά τήν εἰσβολήν τῶν διακυβερνητικῶν μου (ἔχουμε ἐκεῖ, ὅπως ἔχετε, τήν Διεθνή Ὀλυμπιακή Ἀκαδημία: 140 φοιτητές ἀπό 52 χῶρες γιά μία περίοδο ἐκπαιδευτοῦ) καί ἐγὼ αἰσθάνομαι μεγάλη ἀγούλα γι' αὐτό τό θέμα, ἀλλά συγχρόνως, σῶς λέω τήν ἀνυψωτική μου, ὅτι ὅπως πάνε τὰ πράγματα, ὁ χῶρος αὐτός θά ἀλλοιωθεῖ ἀπό τόν ἐλευθέρως ἀναπτυσσόμενο τουρισμό, ὅπως εἶπε ὁ κ. Χωρέμης. Δέν ὑπάρχει κανένας προγραμματισμός, ὁ καθένας κτίζει ὅπως θέλει μέ τσιμέντο, καί ἀργά ἢ γρήγορα, αὐτή ἡ τεράστια ἀκτὴ τῶν 62 χιλιόμετρων ἢ ὅποια εἶναι παρθεῖνα αὐτή τῇ στιγμῇ, (ὑπάρχουν μόνο 4 ξενοδοχεῖα μεγάλα) θά γίνεῖ ἕνα ἔκτρομα καί θά πρέπει νά ληφθεῖ πρόνοια γιά νά ἀποσυνεχθεῖ αὐτό.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, γίνονται δέν γίνονται οἱ Ὀλυμπιακοί, τί θά γίνεῖ ὅλη αὐτή ἡ περιοχή, εἶναι μία εὐκαιρία καί γιά μᾶς νά μελετήσουμε τό θέμα.

Μέ συγχωρεῖτε πού μιλάω πολύ, ἀλλά θά ἤθελα νά προσθέσω μία παρένθεση σέ ὅσα ἀνέφερε ὁ κ. Μαρλίνος σχετικά μέ τή θρησκευτική ὑποδομὴ τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων καί σέ ὅσα ὁ κ. Χωρέμης συνεπλήρωσε καί διόρθωσε* συμψωνῶ, καί γιά τίς ἱστορικές συνθήκες καί τήν συνέχεια. Δέν πρέπει ὅμως νά λέγεται ὅτι δέν ἔχουν καθόλου σχέση οἱ σύγχρονοι Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες μέ τοὺς παλιούς, ὁ Κουμπερτέν βασίστηκε σέ δύο στοιχεῖα, εἶναι ἀποδεδειγμένο πλέον ἀπὸ μελέτες πού ἔχουν γίνεῖ: εἶχε τὸν Ἀρνολντ, ὁ ὁποῖος ἦταν ἕνας Χριστιανὸς παιδαγωγός, καί βέβαια τήν ἀρχαία φιλοσοφία τήν ὁποία γνώριζε. Συνεδύασε τὰ δύο, ἔχω ἀνέκδοτα ἔργα του τὰ ὁποῖα φανεροῦν τήν πίστη του ὅτι αὐτός εἶναι ὁ συνδυασμός ὁ ὁποῖος ἀρμόζει στήν σύγχρονη παιδαγωγική. Γιατί τό λέω αὐτό; Πό λέω γιατί ἔχει γίνεῖ μία μεγάλη παρεξήγηση, ἢ ὁποία ἱστορικῶς δέν ἀποδεικνύεται, ὅτι ὡρ'εἰπεῖν ὁ Θεοδόσιος, εἰά τῆς βίας, ὅπως εἴπατε, κατήργησε τοὺς ἀγῶνες* ἀποδόσατε στὸν χρῆσμό τῶν Δελφῶν κάποια, θά ἔλεγα ἐπιφανειακὴ φύση καί χρειά, ἐνῶ στήν οὐσία ὁ χρῆσμός εἶναι ρεαλιστικὸς* ὁ Πausanias, ἥδη σὸ τέλος τοῦ δευτέρου αἰῶνος, μαρτυρεῖ ὅτι ἡ Ὀλυμπία εἶναι ὁ οὐρανὸς πάνω στήν γῆ, δηλαδή εἶναι ἄδικτα τὰ μνημεῖα ὅλα,

κανείς δέν κατέστρεψε τίποτε· οἱ καταστροφές οἱ ὅποιες ἔγιναν στά μνημεῖα ἀπό τοὺς χριστιανούς εἶναι γύρω στό 150 μ.χ., ἰδίως στήν ἑγγύς Ἀνατολή καί μάλιστα στήν Βίβλο, δίπλα στήν Τρίπολη· ἀλλά στήν Ὀλυμπία δέν ἔγινε καμμία καταστροφή, ὑπῆρξε σεβασμός ἀπόλυτος, πού ἀποδεικνύεται ἀπό τό ὅτι ὅταν τόν 6ο αἰώνα τό ἀτελιέ τοῦ Φειδία ἔγινε χριστιανικός ναός, αὐτό ἦταν ἄδικτο.

Ἀλλά ἀπό τήν στιγμή κατά τήν ὁποία ὁ Νέρων αὐτοεχρίσθη νικητής, ἄσοῦ ἔπεσε ἀπό τό ἄρμα του καί ἀνάγκασε τοὺς συναγωνιστές του νά ἐπανέλθουν καί αὐτοεστέωθη καί ἀπό τήν στιγμή κατά τήν ὁποία ὁ Σύλλας πῆρε 1000 ἀγάλματα ἀπό τίς 3000 ἐπανερχόμενος ἀπό τήν Ἑγγύς Ἀνατολή γιά νά γιορτάσει τόν θρίαμβό του στήν Ρώμη, φάνηκε ὅτι ἡ Ὀλυμπία ἔμεινε ἀπροσάτρευτη. Ἦταν ἔρμαιο ὅλων τῶν ἐκμεταλλεύσεων. Καί πάλι ἄλλοι οἱ Βυζαντινοί ἔσπασαν γιά πολλά ἀκόμα χρόνια μετὰ τόν Μεγάλο Κωνσταντῖνο νά τελοῦνται οἱ ἀγῶνες· αὐτό ἀποδεικνύει ὅπως λέει ὁ Παλαιολόγος σέ ἕνα ὥραῖο του ἔργο, ὅτι οἱ ἀγῶνες ἔχον ἀπολαύων χάσει τήν ἀξία τους καί δέν ἀπέμενε παρὰ μόνο μία χαρακτηριστική βολή.

Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ὅταν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἐκινήθημεν τό 1850 γιά νά κάνουμε τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες, ὁ Ζάππας ἦρθε εἰδικά ἀπό τό Βουκουρέστι καί προσέφερε ἕνα τεράστιο ποσό γιά τή διεξαγωγή τους· καί ἐπειδὴ ἡ τότε Κυβέρνηση εἶτε ἐσοβήθη τήν εὐθύνη, εἶτε ἐπειδὴ ἡ ἀντιπολίτευση δέν ἦταν σύμφωνη, διέθεσε τὰ χρήματα αὐτά γιά νά κτισθεῖ τό Πολυτεχνεῖο καί τό Ζάππειο Μέγαρο.

Ὁ Ἀβέρωφ τό εἶχε μάθει αὐτό καί εἶχε ὑπόψη του ὥς παιδί στό Μέτσοβο, νά κάνει αὐτός τήν ἀναμαρμάρωση τοῦ Σταδίου· ὅταν ἦρθε ἐδῶ λοιπόν, μίλησε στόν Γεώργιο τόν Ἀ' γιά τήν πρόθεσή του καί ὅταν ἦρθε ὁ Κουμπερτέν τοῦ εἶπε: "τά λεωτά αὐτά θά τά βρῶ ἐγώ, σκέετομαι ποιός εἶναι αὐτός πού θά τά δώσει".

Λοιπόν ἡ σχέση τῆς νεώτερης Ἑλλάδος μέ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς δέν εἶναι τόσο μὴ ὑπαρκτή, ἀλλά βέβαια ὁ Κουμπερτέν ἄνδρῃς τοὺς ἀγῶνες σέ παγκόσμια ἐκδήλωση, ἐνῶ ἀοχικά δέν ἦταν παρὰ πανελλήνιοι ἀγῶνες. Μετεῖχον μὲν ἀπ' ὅλο τόν κόσμον, ἀλλά μόνον ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι μετεῖχον τῆς ἐλληνικῆς παιδείας.

Ο Κουμπερτέν τούς άνοιξε στίς γυναίκες, τούς άνοιξε καί σέ όλες τίς τάξεις τίς κοινωνικές· αυτό πού προέκυψε ήταν άλλοι άγώνες ώς πρός τήν μορφή καί τήν μέθοδο, αλλά τό πνεύμα ήταν τό ίδιο.

Μέ συγχωρεíte, μίλησα πάρα πολύ, σάς ευχαριστώ καί πάλι, αλλά πρέπει νά έξέρετε ότι αυτά τά προβλήματα θά γίνουν αντι-κείμενο σοβαρής μελέτης καί συζητήσεως.

Καί θά είμαι πολύ εύτυχής καί πάλι, σέ μία άλλη ήμερο-μηνία στήν Έλληνική Έταιρεία, νά είμαι σέ θέση νά σάς δώσω περισσότερες πληροφορίες.

ΣΥΜΕΩΝ: Ευχαριστώ τόν κ. Νησιώτη, γιά τήν πληροφόρηση τήν όποία μάς έδωσε σχετικά μέ τό έργο τής Όλυμπιακής Έπιτροπής. Ακριβώς τήν πληροφόρηση πού λείπει τόσο πολύ από ένα θέμα τόσο σημαντικό.

Εά πάρω μία έρώτηση από τόν κ. Φωμόπουλο καί τόν παρα-καλώ θερμά νά είναι πάρα πολύ σύντομος.

ΦΩΜΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, θεωρώ τήν σημερινή συνάντηση πολύ σημαντική, αλλά έχω τήν έντύπωση ότι είμαστε καί στους φόβους καί στίς προοπτικές μας κάπως έκτός κλίματος, καί παρόλο ότι πολλά θετικά πράγματα τέθηκαν, θά έπρεπε νά τονίσω αυτό πού είπε ό κ. Κανδύλης σχετικά μέ τήν κλίμακα καί μέ τίς άποστάσεις.

Όταν πήγα γιά πρώτη φορά στήν Ίαπωνία, τούς είπα: "έρ-χομαι από τήν Ελλάδα" καί μοϋ είπαν: "άπό κεí πού έρχεται ή Όλυμπιακή φλόγα". Όλη ή Ελλάδα λοιπόν γίνεται σύμβολο τής Όλυμπιακής ιδέας. Η σχέση καί ή γειννίαση του άρχαιολογικού χώρου μέ τίς καινούργιες εγκαταστάσεις δέν μπορεί νά συζητηθεί. Έπειδή όμως οι άποστάσεις αλλάζουν, ή γειννίαση αλλάζει. Άν σήμερα ή απόσταση από τήν Τρίπολη στήν Όλυμπία είναι μιάμιση ώρα, τό 2000 μπορεί νά είναι ή μισή, μέ ένα καινούργιο δρόμο καί μέ μεγάλες ταχύτητες ή μέ νέα μέσα. Πρέπει λοιπόν νά αντιμετωπίσουμε σέ πολύ εύρύτερο χώρο τό θέμα τών Όλυμπιακών εγκαταστάσεων καί νά μήν κινδυνολογοϋμε όσον άφορά τό άμεσο περιβάλλον τής Όλυμπίας. Καμμία από τίς θέσεις πού άκούσθηκαν ή πού δείχτηκαν, δέν είναι δυνατόν νά συζητηθεί.

Ένα δεύτερο θέμα πού πρέπει νά γίνει νομίζω, είναι νά θεωρηθεί πλέον, λόγω αύτου του μεγάλου κινδύνου πού διατρέχει,

άβατη ή περιοχή της Όλυμπίας. Για να μή διαβρωθεί ο βράχος, όπως διαβρώθηκε της Ακτοπόλεως από τά πόδια τών έπισκεπτών, θά πρέπει να έχει πολύ στέρεους διαδρομούς όπου θά περνοϋν οι άνθρωποι, όπως ακριβώς στην Μόσχα μπροστά στο μνημείο του Λένιν. Η Όλυμπία πρέπει να γίνει ένας χώρος που δέν θά μπορεί να καταπατηθεί ή να αλλοιωθεί ούτε τό άλσος της, ούτε τά μνημεία, ούτε τά μουσεια.

Εάν μπορούσαμε ακόμα να μιλήσουμε για θέματα που δέν έχουν συσχετισθεί με άλλες προοπτικές, όπως τους παραδοσιακούς οικισμούς· ως ποθιμε, από τό θαύμα της Γορτυνίας και τών 20 χωριών που θά μπορούσαν να άναστηλωθοϋν και να γίνουν πάγιοι και μόνιμοι χώροι για εγκαταστάσεις.

Υπάρχουν τεχνικές που εφαρμόζονται σήμερα σε εγκαταστάσεις μεγάλης κλίμακας για λόγους ενεργείας ή για λόγους περιβάλλοντος, είτε ύπόγειες είτε ανώγειες, που θά μπορούσαν θαυμάσια να αντιμετωπισθοϋν σά λύση ή όποία να σκορπάει τις εγκαταστάσεις στο σύνολο της Πελοποννήσου, αλλά και στο σύνολο ευρύτερα της Ελλάδος.

Εκείνο που έχει σημασία είναι αν θά γίνονται ή δέν θά γίνονται μόνιμα οι Όλυμπιακοί Αγώνες στην Ελλάδα. Τό δεύτερο, αν θά γίνουν και είναι δεδομένο, πως θά γίνουν καλύτερα για τήν δική μας κλίμακα.

Και τό τρίτο είναι, ότι θά γίνουν σωστά μόνο αν λάβουμε ύπόψη μας δυο πράγματα, τις αποστάσεις και τις αλλαγές, με άλλα λόγια τή δυναμική, που δέν έμοιασε κανείς από έσως να συζητάει. Τό ότι αν υπάρχουν τώρα οι Όλυμπιακοί έδω, (όπως και σε κάθε μεγάλη διεθνή έκθεση, και σε κάθε μεγάλη εγκατάσταση) και συνεχίζουν, λέμε, για 100 χρόνια, κάθε χρόνο θά προστίθενται καινούργια πράγματα. Κάθε χρόνο θά αλλάζουν και οι τεχνολογίες και οι τεχνικές.

Κατά συνέπεια βάζουμε μαγιά για μία άλλη τεχνολογική ανάπτυξη, ή όποία δέν πρέπει να συσχετισθεί με τόν χώρο της Όλυμπίας, ή του περιβάλλοντος της Όλυμπίας. Εύχαριστώ κ. Πρόεδρε.

ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗΣ: Εά συμφωνήσω κι εγώ για τήν αλλαγή όσον άφορά στην εκτίμηση τών αποστάσεων με τό πέραςμα του χρόνου και τήν τεχνολογική εξέλιξη. Εά έπρεπε ίσως να εξετάσουμε τό ένδεχόμενο

τοῦ σχεδιασμοῦ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἐγκαταστήσων σέ πολύ-πολύ μεγάλη κλίμακα, πιθανόν καί ἔξω ἀπό τά ὅρια τῆς Πελοποννήσου.

ΣΥΜΕΩΝ: Μιά εὐκαιρία γιά τοὺς εἰσηγητές νά δευτερολογήσουν πολύ σύντομα, ὅσοι ἀπ' αὐτοὺς θέλουν. Νομίζω ὁ κ. Χωρέμης ἔχει ζητήσει νά κάνει μία συμπληρωματική δήλωση.

ΧΩΡΕΜΗΣ: Ὁ κ. Ἀλαβάνος καί ὁ κ. Νησιώτης ἀναφέρθηκαν στοὺς δεσμούς μέ τὸ παρελθόν μέ τήν ἀρχαία Ὀλυμπιάδα. Θά συμφωνήσω ἀπόλυτα μέ τόν κ. Νησιώτη καί θά διαφωνήσω μέ τόν κ. Μαρίνο, οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες δέν ἔσβυσαν ἐπειδὴ τοὺς ἔσβυσε ὁ θεοδόσιος, ἔσβυσαν γιὰτὶ πέθαναν φυσιολογικά. Μιά περαιτέρω ἀπόδειξη εἶναι, ὅτι ὁ Ἰουλιανὸς ἀγωνίσθηκε νά τὰ ἀναβιώσει ὅλα αὐτά καί ἀπέτυχε οἰκτρὰ. Ἐφάρξε πολύ χρήμα καί προσπάθησε νά ἀναβιώσει ὅλη τήν μίλινε, ἀλλά παρὰ τὰῦτα, ἀπέτυχε.

Φοβοῦμαι ὅμως ὅτι ἡ διαφορά ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς ἀγῶνες ἐφακολοῦθεϊ νά ὑπάρχει, ἡ ἐκχειρίρᾳ εἶναι ἐπιχείρημα κατὰ καί ὄχι ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἀπόψεως. Θά σῶς ὑπενθυμίσω ἁπλῶς, ὅτι στήν ἀρχαιότητα σταματοῦσαν οἱ πόλεμοι γιὰ νά γίνουν οἱ ἀγῶνες, ἐνῶ σήμερα σταματοῦνε οἱ ἀγῶνες ὅταν γίνονται πόλεμοι.

Τὸ νά ἀλλάξουν οἱ Ὀλυμπιακοί εἶναι μία πολύ ὀραία προοπτική. Νά πέσει τὸ ἐπίπεδο, νά ἀλλάξουν μορφή, νά μαλακώσουν τὰ πράγματα· τὸ ἐρώτημα εἶναι: "ἂν ἀλλάξουν μορφή καί ἂν ἔρθουν σέ αὐτὸ πού ἡμεῖς θά θέλαμε καί πού-ἐγὼ προσωπικά μέ τὰ δύο μου χέρια τὸ ὑπερῷοίζω, στήν κλίμακα -ἔστω αὐτὴ τῶν Ὀλυμπιακῶν τοῦ 19ου αἰῶνος, τῇ ρομαντικῇ- θά ἔχουμε τότε πίσω μας τήν ὑποστήριξη καί τὸ οἰκονομικὸ ἐνδιαφέρον, ὅλα αὐτά πού συνθέτουν τήν σημερινή προβολή ἀπὸ τήν ὁποία βγαίνει τὸ ὄραλος πού εἶπε ὁ κ. Ἀλαβάνος; Ἀλλὰθί, μήπως ἀντιστρέψουμε τὰ ἐπιχειρήματα ἐναντίον μας;".

Ὅλη ἡ συζήτηση δέν ἔγινε γιὰ τήν Ὀλυμπία. Τουλάχιστον οἱ χώροι γιὰ τοὺς ὁποίους μίλησα ἐγώ, ἔχουν πολύ λίγη σχέση μέ τήν Ὀλυμπία. Ὁ νομὸς Ἡλείας εἶναι μικρὸς νομὸς, ναί, ἀλλὰ δέν εἶναι τόσο μικρὸς, ὅσο φαίνεται σέ ἓνα χάρτη. Οἱ ἀποστάσεις εἶναι ἀρκετὰ μεγάλες καί κυρίως ἡ γεωγραφικὴ του διαμορφοποίηση εἶναι ἐντονότατη, ἡ ὄρεινὴ Ἡλεία μέ τήν πεδινὴ Ἡλεία δέν ἔχουν καμμία σχέση. Ἄν ἔχει ζήσει κανένας τήν περιοχὴ καί τήν ἔχει ἀγαπήσει.

Ἡ σημερινή Ἠλεία ξεκινάει βασικά στήν Ἀρκαδία μέ ὅλα τά βουνά πού κατεβαίνουν κάτω, ἡ περιοχή τοῦ Λάλα, τῆς Μιράκας, τῆς Δίβρης, τό δάσος πού πηγαίνει στήν Φολόη κ.λ.π. δέν ἔχει καμμία σχέση μέ τόν κάμπο τῆς Ἀγουλινίτσας, τόν κάμπο τῆς Κυλλήνης, τῆς Ἀμαλίδας κ.λ.π. Ἀποκόβονται αὐτά οὐσιαστικά ἀπό τήν κοιλάδα τοῦ Ἀλφειοῦ. Αἰσθητικά καί οὐσιαστικά.

Τό ἂν ἡ Ἑλλάδα εἶναι σέ θέση νά νομοθετήσῃ καί νά ἐφαρμόσῃ ἀπαγορεύσεις, αὐτό εἶναι κάτι πού τό ρωτῶ ἐγώ στόν κ. Ἀλαβάνο.

Ἐπίσης, θά πρέπει, ἐγώ πού εἶπα τόσα πολλά γιά τούς σημερινούς Ὀλυμπιακοὺς, νά προσθέσω ἕνα θετικό τους στοιχεῖο, ἴσως δέν ξέρετε ὅτι οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες, οἱ σύγχρονοι, εἶναι ὁ πρῶτος θεσμός πού γυτόπησε τόν ρατσισμό, ὁ πρῶτος μετὰ τήν κατάργηση τῆς δουλείας στήν Ἀμερική τό 1864, ὁ πρῶτος θεσμός πού καθόριζε ὅτι μαῦροι, λευκοί, κίτρινοι καί κόκκινοι μποροῦσαν νά γίνουν δεκτοί ἴσοις ὁροις, καί αὐτό εἶναι ἤδη μία προσφορά.

Λοιπόν μὴν ἀδικοῦμε τελείως τόν Κουιπερτέν.

MARINOS: Δέχτηκα ἴσως τὰ περισσότερα πυρά, καί τό εἶχα προβλέψει, γιατί χειριζόμουν τό οἰκονομικό θέμα, τό ὁποῖο προκαλεῖ πάντοτε ἀπέχθεια, χωρίς βεβαίως ποτέ νά προκαλεῖ ἀπέχθεια ἡ ἐκανοποίηση τῶν αἰτημάτων γιά αὐξήσεις μισθῶν καί αὐξήσεις εἰσοδήματος.

Τὰ οἰκονομικά θέματα ἀντιμετωπίζονται στήν Ἑλλάδα κατὰ τρόπο σχεδόν παρανοϊκό. Ζητεῖται ἡ αὐξηση τῆς τιμῆς τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, χάριν βελτιώσεως τοῦ εἰσοδήματος τῶν Ἑλλήνων ἀγροτῶν καί ταυτόχρονα οἱ ἴδιοι εἰσηγητές ἐπ'οὐδενί λόγω δέχονται νά αὐξηθεῖ ἀντιστοίχως ὁ τιμάρριθμος.

Καί αὐτά προτείνονται σοβαρότατα σέ ἐφημερίδες ἀπό δημοσιογράφους (ἡ κριτική πού ἀκούστηκε γιά ὀρισμένους δημοσιογράφους εἶναι πολύ σοβαρή καί βέβαιη) ἀπό βουλευτές, ἀπό κόμματα. Φοβοῦμαι ὅτι ὅλοι παραλογίζεσθε. Μέσα στὸν παραλογισμό ἐντάσσεται καί ἡ σχεδόν ἀπέχθεια μέ τήν ὁποία ἀντιμετωπίζεται ἕνα οἰκονομικό ὅραμα ἀπὸ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς. Μοῦ εἶχε ἀνατεθεῖ νά μιλήσω γιὰ τίς οἰκονομικές ἐπιπτώσεις πού θά εἶχε ἡ μόνη διοργάνωσή τους στήν Ἑλλάδα. Οὔτε εἶχα ἀρμοδιότητα, ἀλλά οὔτε

καί χρόνο γιά νά αναφερθῶ σέ ἄλλα. Οὔτε ἀκόμα σέ ὅσα μέ πολύ ὁρατο τρόπο ἀνέπτυξε ὁ κ. Ἀλαβάνος ἐδῶ. Δυστυχῶς δέν μοῦ τό ἐπέτρεψε ὁ χρόνος. Ἔτσι γιά τόν ἴδιο λόγο πού ἀφαιρέθηκε ὁ λόγος ἀπό τόν κ. Κοκκολιάδη, μοῦ ἀφαιρέθηκε κατὰ κάποιον τρόπο καί ἐμένα ὁ λόγος, μολονότι ἤμουν εἰσηγητής.

Ἦθελα νά ἀναφερθῶ στό θέμα πού ἔθιξε ὁ κ. Ἀλαβάνος. Ἐκτός ἀπό τό ὅτι ἡ Ἑλλάδα θά γινόταν κέντρο διεθνoῦς ἐνδιαφέροντος καί θά ἔπαιε νά εἶναι ἡ ἀπομονωμένη χώρα, πού δέν ἔχει καμμιᾶ θυλετική καί γλωσσική σχέση μέ καμμιᾶ ἄλλη χώρα στόν κόσμο πλην τῆς Κύπρου, ὑπάρχει καί κάτι ἄλλο: θά μπορούσε νά ἐπιβάλλει ραθυμία τή συμμόρφωση πρός τίς ὑποχρεώσεις πού ἔσχυν στήν ἀρχαία Ὀλυμπία. Ἐγὼ διαφωνῶ πλήρως μέ τήν ἀποψη ὅτι δέν πρέπει νά ἀνακατεύεται ἡ πολιτική στούς Ὀλυμπιακοὺς. Σήμερα ὑποκρινόμαστε ὅτι δέν ἀνακατεύεται ἡ πολιτική μέ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς. Ἄν θά ἔπρεπε νά ἔσχουν ὅσα ἔσχυν κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς, θά ἔπρεπε, γιά νά γίνεи δεκτὸ νά μετᾷσαι μιᾶ χώρα, νά μὴν μάνει πόλεμος. Δέν θά ἔπρεπε συνεπῶς νά ἀφήνουμε τό θέμα πόλεμος, εἴτε στό Βιετνάμ, εἴτε στό Ἀφγανιστάν ἀπ' ἔξω, γιά νά μὴν ἀνακατέψουμε τήν πολιτική μέ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς. Τὸ ἀντίθετο. Ἐπίσης θά μπορούσε θαυμάσια ὁ κανονισμὸς πού θά ἔσχυε γιά τήν μόνιμη λειτουργία τῶν Ὀλυμπιακῶν στήν Ἑλλάδα, νά προβλεπε ὅτι κατὰ τή διάρκεια τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων, ἀπαγορεύεται νά γίνονται θανατικές ἐκτελέσεις, πρόβλεψη πού ἔσχυε στοὺς ἀρχαίους Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες.

Δεύτερον, θά ἤθελα στήν ρομαντική ἀντιμετώπιση πού γίνεται πάντοτε τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων, νά ἀντιτάξω τήν πραγματικότητα καί τήν ἱστορία. Δυστυχῶς ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες πολὺ "ἰδεολογίζομαστε", ἂν ἐπιτρέπεται τὸ ῥῆμα, πολὺ κινούμεθα πέρα ἀπὸ τήν σφαίρα τῆς πραγματικότητας. Οἱ Ὀλυμπιακοί, ἐπιμένω, ἦταν μιᾶ πολὺ μεγάλη οἰκονομικὴ ἐπιχείρηση. Βεβαίως εἶχε τὰ ἰδεολιστικὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα μνημονεύονται κατὰ κόρο καί γράφονται ποιήματα γι' αὐτά. Μᾶς ἀπάνγγειλε ἄλλωστε ὁρεκτὸ ὁ κ. Κοκκολιάδης ἀπὸ ἐδῶς. Ἀλλὰ δέν πρέπει νά λησμονοῦμε ὅτι στοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες τῆς ἀρχαιότητος πέραν τῶν ἀθλητῶν ὑπῆρχαν καί 50.000 συρρέοντες ἐπισκέπτες ἀνᾶμεσα στοὺς ὁποίους

σωρεία επιχειρηματίες της εποχής που κατασκεύαζαν και που-
λούσαν αγάλματα και εκμαγεia αθλητών, ήταν οι ιερείς οι
οποίοι κόνανε θυσίες και έπαιρναν φυσικά τό σχετικό αντίτιμο,
οι μάγοι, οι γιατροί, για να μην άνασθώ και τίς πόρνες οι
οποίες συνέρρεαν για την έξυπνότερη του άνδρικού κοινού της
έποχής. Άλλά επί πλέον είναι επίσης άνακριβές ότι η άμοιβή
των αθλητών ήταν μόνο η άγριελιά, και ο κότινος. Άλλωστε και
σήμερα άπονέμεται ένα έλαχίστης συσσωρευμένης αξίας μετάλλιο.
Αυτό ήταν και είναι θεωρητικά η άμοιβή των αθλητών. Από κε
και πέρα όμως τί γίνεται και τί γίνεται;

Άγνοούμε άραγε την ιστορία; Δέν ξέρουμε ότι οι αθλητές
έχρησιμοποιοϋντο από τους πολιτικούς της εποχής εκείνης για
να προβληθεί τό έθνος ή η πόλη-κράτος ή τό κόμμα στο όποιο
άνηκε ο αθλητής; Δησμονούμε ότι οι όλυμπιονίκες συνετηροϋντο
έω' όρου ζωής στο πρυτανείο ή τους έδίδοντο τεράστια χρηματικά
ποσά; Ξεχνάμε ότι ο γνωστός Άλκιβιάδης έκανε επίδειξη και
αυτοδιδασκίαση ή ότι κατεχράσθη και τό θησαυρό των Άθηναίων
για να πεί με άρματα χρυσά στην Όλύμπια και να άγωνιστεί;

Όλα αυτά τά ξεχνάμε, σαν να μην ύπήρχαν, σαν να μην ήταν
Όλυμπιακοί Άγώνες. Παρά είναι μόνο τό "άρχατο πνεύμα άθάνατο"
και άλλα τέτοια σχετικά.

Και θά ήθελα να προσθέσω, σ' ό,τι άφορά τό στοιχείο περί
ρατσισμού τό όποιο πολύ σωστά τόνισε ο κ. Χωρέμης (τό είχαμε
άλλωστε συζητήσει άφου εκείνος πρώτος τό είχε έπισημάνει) ότι
πράγματι οι Όλυμπιακοί Άγώνες την εποχή εκείνη ένωναν όλες
τίς φυλές, έστω τίς έλληνικές, σήμερα όλου του κόσμου, και
προσθέτω, έσως και έναντίον της θελήσεως του Κουμπερτέν. Ό
καταστατικός χάρτης των συγχρόνων Όλυμπιακών Αγώνων, και θά
πρέπει να τό ξέρει ο κ. Νησιώτης καλύτερα άπ' όλους, προβλέπει
ότι ει' αϋτών θά προβληθεί η ύπεροχή της λευκής φυλής. Άν
σάλλω με συγχωρείτε που τό άνέθερα.

Πρίν τελειώσω, θά ήθελα να επανέλθω στα θέματα άεροδρομίου
Άνδραβίδας και περιοχής Άγουλινίτσας. Νομίζω ότι έπιλογή
της Άγουλινίτσας σαν χώρου εγκαταστάσεως για τους Όλυμπιακούς
πρέπει να προτιμηθεί. Διότι θά άπαλλάξει τό Κράτος άπό άπαλλο-
τριώσεις, ενώ είναι έντελώς άχρηστη περιοχή για άγροτική εκμε-
τάλλευση. Ή έ άλλου τό άεροδρόμιο Άνδραβίδας έλάχιστη δαπάνη

γιά διαιμόρφωση θά χρειαστεί μόνο. Όμως φοβούμαι ότι δεν θά προτιμηθούν αυτές οι λύσεις, γιατί θά ισχύσει τό ελληνικό σύνδρομο, κατά τό όποίο προτιμάται ή περιοχή ή όποία στοιχίζει περισσότερο στό δημόσιο, γιά νά "ώame" όσο γίνεται περισσότερα από τόν κρατικό προϋπολογισμό.

ΔΕΡΓΚΑΑΙΝ: Ζήτησα τόν λόγο γιά νά τονίσω καί πάλι ότι δέν παίρνω θέση έναντίον της τελέσεως τών 'Αγώνων στην 'Ελλάδα, αλλά εκφράζω μιάν άνησυχία γιά τό μέλλον της Αυτικής Πελοποννήσου. Αυτό πού ξέραμε μέχρι τώρα είναι ότι έχει γίνει μιá πρόταση καί έχει δοθεί μιá υπόσχεση καί τώρα μαθαίνουμε ότι γίνονται προτάσεις από διάφορους περίσημους αρχιτέκτονες στην Γαλλία κλπ. καί έδω στην 'Ελλάδα δέν ξέρουμε τίποτε. Δέν άμειβάλλω γιά τίς ικανότητες τών ξένων αρχιτεκτόνων καί τών άλλων ειδικών, ούτε άνησυχώ άν τά στάδια θά γίνουν όρατα καί σωστά. Άνησυχώ πού θά μπουv αυτά τά όρατα στάδια καί τί θά γίνει γύρω τους έξ αιτίας τών 'Ολυμπιακών έγκαταστάσεων. Έμεis δέν ξέρουμε τίποτα. Έν τώ μεταξύ οι κάτοικοι της 'Ηλείας πούλανε οικόπεδα καί κάνουν σχέδια νά κάνουν ανάπτυξεις τουριστικές. Καί θά βρεθούν πολλοί πρόθυμοι νά γεμίσουν τσιμέντα τίς δημοφες παραλίες καί τίς πλαγιές κτλ. Αυτό πού βασικά θέλουμε, είναι νά πάψει ή μυστικότητα, νά γίνει μιá οριοθέτηση τών περιοχών πού δέν πρέπει νά πειραχθούν επ'ούθενί λόγω, καί νά μπουv οι άρχές μιας σοβαρής μελέτης του θέματος.

ΔΕΜΠΕΣΗΣ: Έπάνω σέ αυτά πού λέχθηκαν τελευταία, ήθελα νά πώ δυό πράγματα: πρώτον, ότι επεδείχθησαν στόν κ. Γκιραντού πού επεσκέωθη τόν ευρύτερο χώρο της 'Ηλείας περιοχές οι όποτες άνήκουν στό ελληνικό δημόσιο, πού δέν άνήκουν σέ ιδιώτες.

Δεύτερον, πρόκειται γιά περιοχές οι όποτες είναι άγονες, πλην της περιοχής Καϊάσα, ή όποία επεδείχθη έπειδή υπάρχει ή λίμνη καί υπάρχει ή δυνατότης έξυπηρετήσεως τών ναυτοαθλητικών άθλημάτων: δέν παρουσιάστηκε όμως ως οριστική περιοχή' έλέχθη απλώς ότι μπορεί νά περιληφθεί σά ναυτικό άθλητικό κέντρο. Συγκεκριμένα μέ τήν Καϊάσα, υπάρχει μιá άκήρια μελέτη ή όποία δέν ξέρω πότε έγινε, νομίζω μέσα στά χρόνια της επταετίας, ή όποία προβλέπει τή σύνδεση της λίμνης μέ τή θάλασσα μέ μιá μαρίνα, καί μέ λοιπές έγκαταστάσεις. Δέν ξέρω ποιá είναι

αυτή ή μελέτη, απλώς άκουσα γι' αυτήν από τόν κ. Κυριακόπουλο, όταν είμαστε πάνω από τόν χώρο της 'Ολυμπίας.

Έν πάση περιπτώσει, σέ καμμία περίπτωση δέν συζήτησε ή 'Επιτροπή τών 'Ολυμπιακών 'Αγώνων τή χρήση της οπτικής περιοχής γύρω από τήν άρχαία 'Ολυμπία.

ΑΝΤΑΜΣ: 'Εγώ ήθελα νά πώ, ότι άν κοιτάξει κανείς τήν ποιότητα τών κτιρίων της 'Ολυμπιακής 'Ακαδημίας πού έχουν ήδη πραγματοποιηθεΐ στήν 'Ολυμπία, θά διαπιστώσει ότι δέν έχουν καμμία σχέση μέ τόν χαρακτήρα του ελληνικού χώρου καί της ελληνικής αρχιτεκτονικής ή μέ ότιδήποτε πού νά έχει σχέση μέ τήν άρχαία 'Ολυμπία· αυτό είναι αρκετά άνησυχητικό δείγμα γιά τό τί μπορεί νά συμβεΐ μέ τίς 'Ολυμπιακές εγκαταστάσεις. Εά παίρνα τή σαφή θέση νά αποκλεισθεΐ ή νότιος 'Ηλεία, σάν χώρος ψαξίματος· νά αποκλεισθεΐ έτσι μέ τό μαχαίρι καί νά δοϋμε από κεΐ καί πέρα, τί μπορούμε νά σκεφτοϋμε καί πώς μπορούμε νά οργανωθούμε.

ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Είναι πολύ άργά γιά νά προσθέσουμε ότιδήποτε. 'Εγώ θά έλεγα ότι συνεχώς υπάρχει ένα δίλημμα ή ψευδοδίλημα: πώς θά όποιασίσουμε όρισμένα πράγματα καί πώς θά μπορέσουμε σωστά νά τά εφαρμόσουμε.

Νομίζω λοιπόν ότι ένα στοιχείο όσων προτείνονται ή μελετιούνται, είναι ακριβώς πώς θά βροϋμε τούς τρόπους νά πείσουμε τήν κοινή γνώμη ότι οι νόμοι ή περιορισμοί ή όποιεσδήποτε ρυθμίσεις είναι όφέλιμες. Δέν θά έχει κανένα νόημα νά κάνουμε μελέτες καί νά μένουν στό ράσι, ή νόμους πού νά μήν εφαρμόζονται. Γιατί άν πράγματι γίνονται νόμοι καί όλος ό πληθυσμός δέν τούς εφαρμόζει, είτε διότι δέν τούς έχει καταλάβει, είτε διότι είναι άναντίον τους, δέν έχει κανένα νόημα νά προτείνονται.

Είναι έπομένως σκόπιμο, κάθε φορά πού σκεφτόμαστε νά προτείνουμε μιá ρύθμιση, νά ράζουμε συγχρόνως στό μυαλό μας τό πώς θά εφαρμοσθεΐ αυτό τό όποιο προτείνουμε. Καί επί τη εύκαιρία τών μελετών πού είπαμε πριν, νομίζω ότι έχουν γίνει καί γι' αυτόν τόν χώρο καί γιά άλλους χώρους πολλές μελέτες. "Αν μετρήσουμε, ός άνέφερα πριν ένα κατάλογο μελετών, άν μετρήσουμε γιά κάθε θέμα υπάρχουν πάρα πολλές μελέτες καί όμως τή στιγμή πού πάει νά εφαρμοσθεΐ κάτι, λείπουν τά στοιχεΐα.

Λίγο πριν άρχίσει ή σημερινή εκδήλωση, κάναμε μία συζήτηση,

άν θα μπορούσε ακόμα και στο Έθνικό Ίδρυμα Έρευνών να δημιουργηθεί ένα άρχείο μελετών και να συγκεντρωθούν όλες οι μελέτες που έχουν γίνει κατά καιρούς για τον ελληνικό χώρο. Νά είναι προσιτές σε όλους τους μελετητές και να ανατρέχουν κάθε φορά που υπάρχει ένα πρόβλημα.

ΧΟΡΕΠΗΣ: Στα όσα είπα προηγουμένως κάνοντας τον συνήγορο του διαβόλου, θά ήθελα να προσθέσω τά εξής:

Λιάβασα σε ένα από τά πολύ σημαντικά άρθρα που έγραψαν έναντίον της οργανώσεως Όλυμπιακών Αγώνων στην Ελλάδα και τά εξής: και τί θά γίνει, θά εξακολουθήσουμε να έχουμε αγωνίσματα όπως ή ποδηλατοδρομία, τό τζούντο, ή ιππασία; Απορίας άξιο είναι, πώς διετύπωσε τό έρώτημα αυτός ο οποίος τό έγραψε, ο οποίος είναι ο κατ'έξοχήν αρμόδιος για να γνωρίζει ότι και τά τρία αγωνίσματα υπήρχαν στους αρχαίους Όλυμπιακούς Αγώνες.

Οι ποδηλατοδρομίες είναι πολύ άθωότερο άγώνισμα από τίς αματοδρομίες που υπήρχαν στους Όλυμπιακούς. Η ιππασία είναι πολύ άθωότερο άγώνισμα από τίς ιπποδρομίες, οι οποίες δέν υπάρχουν στους σημερινούς Όλυμπιακούς Αγώνες και τό τζούντο είναι πολύ πιο ήπιο και μαλακό από τό παγκράτιο.

Μένω άναυδος μέ πόση άνευθυνότητα γράφονται όρισμένα πράγματα που άφορούν τόσο σημαντικά θέματα, μέ τήν βεβαιότητα, ότι έπειδή όλοι οι άλλοι δέν γνωρίζουν τίποτα, πιάνουν. Μέ συγχωρείτε που είμαι τόσο άβύς, αλλά είμαι όργισμένος μέ τόν άνεύθυνο τρόπο που αντιμετώπίζονται όλα τά θέματα σήμερα στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένου βεβαίως και του θέματος, όπως αντιμετώπιζεται τόσο προχειρόα από έμάς, που δέν είμαστε και υπεύθυνοι.

ΣΥΜΕΩΝ: Θά προσπαθήσω να συνοψίσω κάπως όσα ειπώθηκαν έδω άπόψε. Είσαγωγικά είχα πει ότι θά προσπαθούσαμε να απαντήσουμε στο θεμελιώδες έρώτημα άν είναι σκόπιμη ή δέν είναι σκόπιμη ή μόνιμη διεξαγωγή των Όλυμπιακών Αγώνων στην Ελλάδα. Νομίζω ότι από τους πέντε εισηγητές τουλάχιστον που κάθονται σε αυτό τό τραπέζι, κανείς δέν πήρε κατηγορηματική θέση, άν μπορού να έρμηνεύσω σωστά αυτά που είπαν. Μάς είπαν πάρα πολύ έντονα να μελετήσουμε τήν δυνατότητα, αλλά πάντως κάτω από άυστηρές προ-
ϋποθέσεις.

Ἀντίθετα, ἀπὸ τὸ ἀκροατήριον διατυπώθηκαν κατηγορηματικὲς θέσεις ἀπὸ ὀρισμένων ἐναντίον τοῦ ἐνδεχομένου νὰ γίνουν μό-
νιμα οἱ ἀγῶνες στὴν Ἑλλάδα, ἰδιαίτερα ἐντονα ἀπὸ τὴν κα Κα-
ρούζου. Τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἀποψη αὕτη χειροκροτήθηκε ἀπὸ ἕνα
μέρος τοῦ ἀκροατηρίου ἄρκετὰ μεγάλο, σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ
τὴν ἐγγράψουμε ὡς ὁποῖός ποτε καὶ αὕτη στὰ πορίσματα τῆς σημερινῆς
κουβέντας, σὺν κατὰ πολὺ σημαντικῷ, πού θὰ πρέπει νὰ προσεχτεῖ
ἰδιαίτερα.

Σχετικὰ μὲ τίς ἀπόψεις γιὰ τὰ πλεονεκτήματα καὶ μειονε-
κτῆματα πού διατυπώθηκαν, θεωρῶ πάρα πολὺ σημαντικὴ τὴν διὰ-
σταση πού ἀνέπτυξε ὁ κ. Ἀλαβάνος. Πράγματι, ὁ κ. Μαρίνος εἶχε
τὴν πρόθεση καὶ ἐκεῖνος νὰ μιλήσει γιὰ τὴν πολιτικὴ διάσταση
καὶ δὲν τὸ ἔκανε, γιὰ τὸ τοῦ περιορίσαμε τὸν χρόνον τοῦ. Ἡ πολι-
τικὴ διάσταση τοῦ θέματος εἶναι ἀπὸ τὰ πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα
θὰ μπορούσαν νὰ προκύβουν νιὰ τὸν τόπον μας ἀπὸ τὴν τέλεση τῶν
ἀγῶνων, ἀπὸ τὴν ταύτισή τῆς Ἑλλάδας μὲ αὐτὸ τὸ παγκόσμιον γε-
γονός τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων καὶ μὲ κάποιον μῆνυμα εἰρήνης πού
θὰ ἐκπορευόταν σὲ σχέση μὲ τίς Ὀλυμπιάδες ἀπὸ τὴν χώρα μας.

Ἐπίσης, ἀναφέρθηκε σὺν θετικῷ στοιχεῖο, τὸ στοιχεῖο τῆς
περιορισεως ἀνάπτυξης. Πράγματι, εἶναι στόχος πολλῶν προ-
ηγούμενων Ἑλληνικῶν ἀναπτυξιακῶν σχεδίων ἡ ἀνάπτυξη τῆς Ἀυ-
τικῆς Ἑλλάδας καὶ ἰδιαίτερα τῆς Ἀυτικῆς Πελοποννήσου. Αὐτό
πού ἐλέχθη ἐπομένως, εἶναι μήπως οἱ Ὀλυμπιακοὶ θὰ ἦταν τὸ
καταλυτικὸ ἐκεῖνο στοιχεῖο πού θὰ ἐπιτάχυνε τίς διαδικασίες.
Μὲ ἕνα δραματικὸ βέβαια καὶ ἴσως τραυματικὸ καὶ ἐπικίνδυνον
τρόπον, ἀλλὰ θὰ μπορούσε νὰ ἐπιταχύνει τὴν ἀναπτυξιακὴν διαδι-
κασία καὶ νὰ τὴν κάνει σχεδιασμένη, ἐνῶ διαθεoretικά ἴσως
ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ γίνῃ ἀσχεδίαστα.

Ἕνα ἄλλο στοιχεῖο πού τονίστηκε, νομίζω ἰδιαίτερα ἀπὸ
τὸν κ. Δεργιάδην, καὶ ἀπὸ τὸν κ. Ψομόπουλον μὲ ὅσα μᾶς εἶπε στὴν
παρέμβασή του, εἶναι ὅτι θὰ πρέπει πάρα πολὺ προσεκτικὰ νὰ
ἀντιμετωπίσουμε τὸν σχεδιασμό τοῦ χώρου σὲ πολὺ-πολὺ μεγάλη
κλίμακα· δηλαδή, ὅχι σὲ μιὰ μικρὴν ἀκτίνα γύρω στὴν Ὀλυμπία,
ἀλλὰ ἴσως στὸν εὐρύτερον ὅρον τῆς Ἀυτικῆς Πελοποννήσου· ὁ κ.
Χατζημιχαήλης μάλιστα μᾶς εἶπε, ἴσως ἐνδεχόμενα καὶ ἔξω ἀπὸ
αὐτὸ τὸν ὅρον. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τίθεται τὸ ἐρώτημα "ποῦ,

τί καί πώς πρέπει νά γίνει", δηλαδή ἡ ἀνάγκη μιᾶς σοβαρῆς μελέτης σχεδιασμοῦ καί προγραμματισμοῦ.

"Ἐνα ἄλλο στοιχεῖο πού τουλίστηκε στή συζήτηση, εἶναι ὅτι μέ μεγάλη προσοχή πρέπει νά δοῦμε τί εἰδους ἀγῶνες θέλουμε στήν Ἑλλάδα. Τό γεγονός ὅτι ἔγινε ἕνας ὁρισμένους τύπος ἀγῶνων στό Μόντρεαλ, στό Μόναχο ἢ παλιότερα στό Τόκιο, ἢ γίνεται τώρα στή Μόσχα, δέν σημαίνει ὅτι κατανάγκη τοὺς ἔδους αὐτοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες μέ τόν χαρακτήρα τοῦ γιγαντισμοῦ πού ἔχουν, θά πρέπει νά τοὺς φιλοξενήσουμε στήν Ἑλλάδα. Οἱ δικοί μας οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες θά μπορούσαν νά ἦταν διαφορετικοί, δηλαδή νά χαρακτηρίζονται ἀπὸ ἕνα πολὺ μεγαλύτερο πνεῦμα λιτότητας.

Σχετικὸ μέ τὸ θέμα αὐτὸ τοῦ μεγέθους καί τοῦ χαρακτήρα, εἶναι καί τὸ τί θά μπορούσαν νά εἶναι τὰ καταλύματα τὰ ὅποια θά χρησιμοποιηθοῦν" καί ἐδῶ τουλίστηκε ὅτι πρέπει νά δοῦμε τί σηκώνει ὁ τόπος, τί θά ἦταν σκόπιμο γιὰ τὸν τόπο σάν τουριστικὴ ἀνάπτυξη, καί νά κάνουμε αὐτὸ καί μόνο σάν μόνιμη ὑποδομὴ καί σάν μόνιμη ἐγκατάσταση. Ἀπὸ κεῖ καί πέρα, τὴν αἰχμὴ κατὰ τὴν τέλεση τῶν ἀγῶνων νά τὴν ἀντιμετωπίσουμε ἴσως μέ προσωρινές ἐγκαταστάσεις, μέ κἀμπινγκ, μέ σκηνές, μέ ἀγκυροβολημένα πλοῖα στό Κατάκολο κ.λ.π.

Βέβαια, ἐκεῖνο πού τουλίστηκε ἀπ' ὅλες τίς πλευρές, καί εἶναι αὐτονόητο, εἶναι ὅτι ὁ εὐρύτερος χώρος τῆς Ὀλυμπίας, πρέπει νά θεωρηθεῖ ἀπόλυτα ἱερὸς καί ἀπαραβίαστος καί ἐπομένως ὅποια-δήποτε μελέτη γίνει θά πρέπει νά θέσει αὐτὸ σάν βασικὴ πρό-ὑπόθεση. Καί ὅχι μονάχα μέ τὴν χοροθέτηση τῶν λειτουργιῶν, ἀλλὰ, ὅπως πολὺ σωστά μᾶς εἶπε ὁ κ. Χωρέμης, καί ὀργανωτικά. Κατὰ τὴν διάρκεια τῶν Ὀλυμπιάδων, θά πρέπει νά ὑπάρχουν αὐστηρότατοι περιορισμοὶ σχετικὰ μέ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐπισκεπτῶν πού θά μπορούν νά ἐπισκεφθοῦν τὸν ἀρχαιολογικὸν χώρον κ.λ.π.

Νομίζω ὅτι ἴσως τὸ κυριότερο συμπέρασμα πού βγαίνει ἀπὸ ὅλη τὴν ἀποψινὴ συζήτηση εἶναι ὅτι τὸ θέμα εἶναι πάρα-πάρα πολὺ μεγάλο καί σημαντικὸ γιὰ τὸν τόπο μας καί ὅτι δέν ἐπιτρέπεται νά τὸ ἀντιμετωπίσουμε παρὰ μέ μία σοβαρότατη μελέτη, μέ σοβαρὸ σχεδιασμὸ καί μέ σοβαρὸ προγραμματισμὸ. Καί ἂν ἀποτελεῖ μία συμβολή ἡ συζήτηση αὐτὴ πού ἔγινε ἀπόψε ἐδῶ, ἴσως ἡ συμβολή εἶναι ὅτι μπορεῖ νά δώσει ἕνα ἐρέθισμα, οἱ διαδικασίες αὐτές νά ἀρχί-

σουν έγκαιρα, δηλαδή νά μή βρεθούμε στην δυσάρεστη θέση, όπως χαρακτηριστικά γίνεται σχεδόν σέ κάθε περίπτωση στον τόπο μας, ή μελέτη καί ὁ διάλογος νά αρχίσουν όταν ούσιαστικά οἱ ἀπο-
φάσεις ἔχουν παρθεῖ καί οἱ δεσμεύσεις ἔχουν δημιουργηθεῖ.

Τέλος, θά θεωροῦσα σάν πόρισμα τῆς σημερινῆς κουβέντας καί σάν εὐχή προσωπική δική μου, στό χειρισμό τοῦ θέματος ἀπό ἐδῶ καί πέρα νά ὑπάρξουν πολύ πιό ἀνοιχτές διαδικασίες ἀπ' ὅ, τι ὑπῆρξαν μέχρι σήμερα, δηλαδή νά ὑπάρξει μεγαλύτερη πληροφόρηση πού θά δώσει τήν εὐκαιρία σέ ὅλο τόν ἐνδιαφερόμενο λαό καί, βεβαίως, στούς φορεῖς τούς κοινωνικούς πού ιδιαίτερα ἔχουν μία ἀρμοδιότητα πάνω στό θέμα νά ἐκφράσουν τίς ἀπόψεις τους, ἔτσι ὥστε οἱ τελικές ἀποφάσεις πού θά παρθεῖν νά εἶναι πολύ πιό ἔγκυρες.

Πᾶς εὐχαριστῶ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Πρός τή Διεθνή 'Ολυμπιακή 'Επιτροπή στή Λωζάνη

Πρός τή Γερμανική 'Ολυμπιακή 'Επιτροπή στή Φραγκφούρτη

Πρός τόν 'Ηνωμένο Γερμανικό Τύπο

" Διαισαυτορία τοῦ Συλλόγου Γερμανῶν 'Αρχαιολόγων σχετικά μέ τή μόνιμη διεξαγωγή τῶν 'Ολυμπιακῶν 'Αγῶνων στήν περιοχή τῆς 'Αρχαίας 'Ολυμπίας"

Μέ μεγάλη ἀνησυχία, ἡ φετεινή συγκέντρωση τῶν μελῶν τοῦ Γερμανικοῦ Συλλόγου 'Αρχαιολόγων ἔλαβε γνώση τῆς προσφοράς ἀπό μέρους τῆς 'Ελληνικῆς Κυβέρνησης πρός τή Διεθνή 'Ολυμπιακή 'Επιτροπή μιᾶς περιοχῆς στήν 'Ελλάδα κοντά στήν 'Αρχαία 'Ολυμπία γιά τή μόνιμη διεξαγωγή τῶν σημερινῶν 'Ολυμπιακῶν 'Αγῶνων. 'Ο Σύλλογος Γερμανῶν 'Αρχαιολόγων διαμαρτυρεῖται ἔντονα γι' αὐτή τήν ἀναγκαστική λύση στήν περιοχή τῆς 'Ολυμπίας. 'Εκτός ἀπό τό ὅτι θά μπορούσε νά ἀλλοιώσει τή διαμόρφωση ἑνός ὁλόκληρου τοπίου, θά μπορούσε τοῦτο νά ἐμποδίσει, τελικά ἀκόμα καί νά καταστρέψει, τήν ἐπιστημονική δραστηριότητα τῶν ἱστορικῶν καί ἀρχαιολόγων στήν ἴδια τήν ἀρχαία 'Ολυμπία μέ τοὺς 'Ολυμπιακοὺς 'Αγῶνες της.

Οἱ ἐπιτυχίες τῆς ἀρχαιολογικῆς καί ἱστορικῆς δραστηριότητος εἶχαν ἐμψυχωτική ἐπίδραση στή δημιουργία τῶν σημερινῶν 'Ολυμπιακῶν 'Αγῶνων.

Δέν προσφέρει τήν παραιμική ὑπηρεσία στήν ἐπιστήμη, οὔτε κἀν στή σημερινή 'Ολυμπιακή ἰδέα, τό νά μετατραπεῖ ἕνα ὁλόκληρο τοπίο σέ μιᾶ μόνιμη ἐγκατάσταση καί τοῦτο μέ τή λαθεμένη, χωρίς ἄλλο, ἐλπίδα νά βρεθεῖ μιᾶ λύση γιά διασφάλιση τῶν σημερινῶν πολιτικῶν διαφορῶν.

Οἱ σημερινοί 'Ολυμπιακοί 'Αγῶνες εἶναι, ὅπως ἀπέδειξαν οἱ τελευταῖες δεκαετίες, σέ τελευταία ἀνάλυση δυνατός μόνο σέ μεγάλες πολιτείες πού διαθέτουν τήν ἀνάλογη ὑποδομή.

Οἱ Γερμανοί 'Αρχαιολόγοι διαμαρτύρονται ἔντονα γιά ὅλα τά ψευδορωμαντικά σχέδια.

Ὁ Πρόεδρος Dr. Ernst Künze

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΣΥΝΑΓΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

3 Ιουνίου 1980

Πρός τόν
κ. Πρόεδρο της
Ελληνικής Δημοκρατίας
Ηρώδου Αττικού & Βασ. Γεωργίου
ΑΘΗΝΑ

Εξοχότατε Κύριε Πρόεδρε,

Τά μέλη της Εταιρείας Koldewey, μιὰς ένωσης γιά ιστορική έρευνα της αρχιτεκτονικής, έχουν δορυβηθεΐ σέ μεγάλο βαθμό μέ τά σχέδια της Ελληνικής Κυβέρνησης νά έγκταστήσει τούς Όλυμπιακούς Αγώνες στήν Πελοπόννησο.

Βλέπουμε μεγάλους κινδύνους γιά τά άναντικατάστατα έρείπια της Όλυμπίας καί γιά έλλα μνημεΐα καί φοβόμαστε ότι μέ τήν τεράστια οίκοδομική δραστηριότητα θά καταστραφούν ιστορικά τόπια.

Γι'αυτό έπικαλούμαστε τήν Ελληνική Κυβέρνηση νά κρατηθεΐ μακριά από τά σχέδια αυτά.

Μέ έξαιρέτους χαιρετισμούς

Υπογράφουν:

- Ο καθηγητής Dr. Schirmer
τοϋ Πανεπιστημίου της Καρλσρούης
- Ο Β' Πρόεδρος τοϋ Συλλόγου
καθηγητής Dr. Haas
τοϋ Πανεπιστημίου τοϋ Darmstadt

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

-Υπουργείο Πολιτισμού & Έπιστημών
Αριστείδου 14

ΑΘΗΝΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Τό μήνυμα ή " Έπιστροφή "

"Ψυχή μέν γάρ τελειωτάτη, σκηνέος
μοχθηρήν ορθοῦ, σκηνέος δέ ισχύς
ἀνευ λογισμοῦ, ψυχήν οὐδέν τί
ἀμείνω τίθησι "

Τό όλυμπιακό ίδεῶδες γενηθήκε από τόν τρόπο ζωής τῶν
Έλλήνων, πού ὁ ίδιος εἶναι φιλοσοφία, μία φιλοσοφία τελείως
ἀντίθετη από τίς άλλες τῆς Ἀσίας.

Οἱ φιλόσοφοι τήν πῆραν καί τήν εἰκοναν ἀξιῶματα.

" Νοῦς ὀγιής ἐν σώματι ὀγιεῖ "

Τοῦτο τό πνεῦμα καλλιεργήθηκε στήν Ὀλυμπία, μιά ἀνθησε
σ' ὁλόκληρη τήν Ἑλλάδα.

Καί τό πνεῦμα εἶναι σύμμικτο μέ τό σῶμα.

Δέν ἔχουμε παράδειγμα πού τό ἓνα ἀπό τό ἄλλο νά ξεχώρισαν.

Καί τοῦτο εἶναι ἀκριβῶς πού διακρίνει αὐτή τήν φιλοσοφία.

Ἡ Ἀνατολή προσπάθησε νά καταδυναστεύσει τό σῶμα νά τό
ἐξασκάνει γιά νά μείνει τάχα τό πνεῦμα, Μά τοῦτο δέν μπόρεσε
ποτέ νά γίνει.

Μοναδικός τόπος ή Ὀλυμπία. Μόνο μέσα σ' αὐτή τήν ἡρεμία,
τήν εὐση, τό κλίμα ἀκόμη, μπορεῖ νά γονιμοποιηθεῖ καί νά καρ-
ποφορήσει αὐτό τό πνεῦμα.

Ἀγῶνες Ὀλυμπιακοί ἔφω από τόν χῶρο τῆς Ὀλυμπίας εἶναι
κάτι σάν τήν ἐξωμήτρια κύηση.

Οἱ ἄγῶνες καθιερώθηκαν τό 776 π.χ. καί ἐξακολούθησαν 11
περίπου αἰῶνες, παίρνοντας οἰκουμενικό χαρακτήρα.

Τό Ἑλληνικό ἔθνος ποτέ δέν σταμάτησε τήν πορεία του.
Εἶναι ἱστορικό ἀτύχημα τό σταμάτημα τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων

στήν 'Ολυμπία καί πρέπει νά θεωροῦμε εὐτύχημα τήν ἀναβίωσή
τους πού ὀφείλεται στόν ἱερολόγο Γάλλο DE COUBERTIN μέ
οἰκουμένη βάζα καί σημασία.

Τό 'Ελληνικό 'Έθνος ὀφείλει νά ξαναγυρίσει στίς " 'Ολυμ-
πιάδες του".

'Εκεῖ θά μαζευτοῦν οἱ Πανέλληνες ἀπό τήν οἰκουμένη.
Μαζί τους ὅσοι ἀπό τοὺς ἄλλους θέλουν νά ἀγωνισθοῦν γιά τό
κλαδί τῆς 'Αγριελιδῆς....."γιατί ἔχουμε πρῶτα τίς πύλες τῆς
πόλεώς μας ἀνοιχτές, σέ ὅλους..." 'Αλήθεια πόσο αὐτό δικαιοῦνται
μέ τήν προσευχή τοῦ Ρενάν στήν 'Ακρόπολη.

"....."Ὁ οὐλὴ τῆς Εἰρήνης, Νομοθέτρια, πηγὴ τῶν δικαίων
πολιτευμάτων, Δημοκρατίας, Σὺ πού τό θεμελιώδες
δόγμα σου, εἶναι ὅτι ὅλα τὰ καλὰ προέρχονται ἀπὸ
τό Λαὸ καί ὅπου δέν ὑπάρχει Λαός, γιά νά τροφοδοτεῖ
καί νά ἐμπνέει τό πνεῦμα, τίποτε δέν ὑπάρχει....."

'Η Δημοκρατία ἔχει τὲς ρίζες τῆς βαθειὰ μέσα στό 'Ολυμπιακό
πνεῦμα, ἀπὸ κεῖ χυμοὺς βλάστησε, μεγάλωσε, ἔγινε δένδρο,
ἀγριελιά, ἔγινε δόξα.

Γιά τοὺς Πανέλληνες, τώρα πού ἡ Δημοκρατία ξαναγύρισε
στήν κοιτίδα τῆς, γιά νά στεριώσῃ καί νά βλαστήσῃ, νά γίνῃ
δένδρο, νά γίνῃ δόξα, ζητάει ρίζες.

Αὐτό εἶναι τό πρόσταγμα τῶν καιρῶν, τό μεγάλο μήνυμα:
Οἱ 'Ολυμπιακοὶ 'Αγῶνες στήν 'Ολυμπία, γιά τοὺς Πανέλληνες καί
ὅσους ἄλλους σκέπτονται 'Ελληνικά.

Οἱ προϋποθέσεις γιά διεξαγωγὴ ἀγῶνων σέ χῶρο κοντά στήν
'Αρχαία 'Ολυμπία, τεχνικά δέν ἔχει προβλήματα.

Κάθε μέλος-Κράτος θά εἶναι δυνατό νά χρηματοδοτεῖ τήν
διεξαγωγὴ τῶν ἀγῶνων, ἀφοῦ ἡ ὑπόλοιπη ὑποδομὴ θά εἶναι μόνιμη,
καί θά ἀναλαμβάνει τήν ὀργάνωση. 'Ετσι θά ἀνακηρύσσεται Χ ο -
ρ η γ ό ς, θά ἀνεγείρονται χορηγικά μνημεῖα στήν 'Ολυμπία καί
στό μέλος-Κράτος, δημοσίετυπα, πρὸς τιμὴ τους, μέ δαπάνη τῆς
Διεθνoῦς 'Επιτροπῆς.

Τὰ χρήματα γιά τό Στάδιο θά βρεθοῦν ἀνάμεσα στοὺς 'Ελληνες
πού θά ἐνστερνισθοῦν τήν ἰδέα καί σέ κείνους τοὺς δωρητὰς πού
θά θελήσουν νά συνδέσουν τό ὄνομά τους μέ τήν 'Ολυμπία.

"Αν τό 1896 ξανασιδιάσαμε ἓνα καλλιμάρμαρο στάδιο, τώρα

μπορούμε νά κάνουμε πολύ περισσότερα, μέ τήν ίδια ἀρετή καί λιγώτερη πενία.

Εἶναι πράγματι ἐφαίσιον ὅταν φαντασθεῖ κανεῖς πόσο ὄρατο θά εἶναι ὅταν στόν ἀνεπαράληπτο χῶρο τῆς Ὀλυμπίας, τήν Πανσέληνον τοῦ Αὐγούστου θά γίνωνται ὁλονύκτιες ἐορτές μέ τοὺς ὕμνους καί τὰ ἐγκωμιαστικά τραγούδια.

* " ἐν δ' ἔσπερον
ἔωλεξεν εὐώπιδος
σελήνας, ἐρατὸν ὥος,
αἰλδετο δέ πᾶν τέμενος τερπναῖσι θαλαῖαις
τό ἐγκώμιον ἀμφὶ τρόπον "

(Πινδάρου, Ὀλύμπιον Χ στ. 73-77)

"Ἔτσι οἱ ἀγῶνες θά διεξάγονται "περὶ ἀρετῆς" καί τό στεφάνι τῆς ἀγριελιδῆς θά εἶναι τό γέρας καί ὄχι τό χρῆμα, γιὰ νά μένει ἀνεξίτηλο τό ἐπίκλημα ὥσθου τοῦ σωφρονέστερου Πέρση Ἰριανταίχημ ὅταν ἀνέκραξεν " Παπαὶ Μαρδόνιε κοίλους ἐπ' ἄνδρας ἡγαγες μαχησαμένους ἡμέας, οἱ, οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιοῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς".

Ἡ Ὀλυμπία εἶναι ὁ Ναός καὶ ὁ Ἐθνικός ποιητής Παλαμᾶς τελειώνει μέ τοῦτα τὰ λόγια τὸν ὕμνο του.

" Κι ἔρχεται στό Ναό ἐδῶ Προσκυνητῆς Σου

Ἀρχαῖο πνεῦμα Ἀθάνατο, κάθε Λαός ".

Γιὰ τοῦτο τό μήνυμα θά ἀγωνισθοῦν μέσα καί ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα πολλοί, πάρα πολλοί.

* Ὁ ποιητής ἀνατρέχει καί ἱστορεῖ τὴν πρώτη Ὀλυμπιάδα καί τοὺς νικητὲς τῆς. (Μετάφρ. Χαράλ. Κριτζᾶ, Ἀρχαιολ.)

Ἐσώτισε τῆς ὁμορφῆς
σελήνης τ' ἀγαπημένο ὥος,
καί γέμισε τραγούδια ὅλο τό τέμενος ἀπὸ χαρμῶ-
συνες γιορτές
μέ τοὺς ρυθμούς τῆς νίκης.

Τό μήνυμα τοῦτο ὁ ὁμιλῶν μετὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς Δημοκρατίας τὸ 1975 ἔστειλε στὸν τότε Πρωθυπουργὸ καὶ σημερινό Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, τὸν Ὑπουργὸ Προεδρίας καὶ σημερινό Πρωθυπουργό, ὅπως ἐπίσης στὸν Πρόεδρο τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας καὶ ἀργότερα στὸν κ. Κάλλαχαν τ. Πρωθυπουργὸ τῆς Μεγ. Βρετανίας.

Τό ἄν τὸ 1975 σκέφθηκαν πὼς ἡ ἀποκατάσταση τῆς Δημοκρατίας ἦταν ἀνάγκη νὰ συνδεθεῖ πνευματικά μέ κάτι τὸ ἐξαιρετικά σπουδαῖο καὶ Ἑλληνικό, σήμερα μετὰ τὰ γεγονότα τῆς περασμένης καὶ ἐφετεινῆς Ὀλυμπιάδας, ἡ ἀνάγκη αὐτὴ παίρνει μιὰ ἄλλη διάσταση γιὰ νὰ συνδεθεῖ μέ τὴν παγκόσμια Εἰρήνη, μακριὰ ἀπὸ πολιτικές διαμάχες.

"Ἄν οἱ κλασσικοὶ ἀγάπησαν τὸ φῶς, ὅπως γράσει ὁ Παναγιώτης Κανελλόπουλος, ἢ ἂν οἱ ῥομαντικοὶ ἀγάπησαν τὴν νύχτα, οἱ λογικοὶ τὴν ὀρθογώνια σκέψη, οἱ μυστικοὶ τὴν ἀδηλη ἀλήθεια, ἐμεῖς εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀγαπήσουμε κάτι πῶς σπουδαῖο, τὴν "ἀγάπη".

Τὴν ἀγάπη αὐτὴ, πού ὁ Ἀγάθωνας τὴν ἔχει σάν καμάρι τῶν σοφῶν, καύχημα τῶν θεῶν καὶ ὁ Παῦλος σάν τὴν "μερίζουα" καὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος.

"Ἄν ἡ ἰδέα αὐτὴ μετουσιωθεῖ σέ ἀγάπη τότε καὶ ἡ πίστη μας καὶ ἡ ἐλπίδα μας γιὰ τὴν παγκόσμια Εἰρήνη θά γιγαντώνεται. Ἕνας γιγαντισμὸς ἀντίρροπος ἀπὸ αὐτὸν τὸν ὀλιστικὸ τῆς ἐποχῆς μας.

Γιὰ τοῦτο ἔγραψα τότε στὸν κ. Ζισκάρ Ντ' Ἐσταίν ὅτι μιὰ ἐπίσκεψή του στὴν Ὀλυμπία θά τοῦ ἔδινε τὴν εὐκαιρία μιᾶς ἐνόρρασης πού θά φανέρωνε δλόκληρο τὸ μεγαλεῖο τοῦ πνεύματος τῆς ἀπλότητος, αὐτῆς τῆς ἀπλότητος πού λείπει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ μας πού τὴν χαρακτηρίζει ὁ ἄκρατος γιγαντισμὸς.

"Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἐπίσημη πρόταση τοῦ σημερινοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας στοὺς διεθνεῖς κύκλους, τὸ θέμα τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων προβληματίσε ἐπαῖοντες καὶ μὴ. Τὰ τελευταῖα ὁμως γεγονότα ἔδειξαν ὅτι ἡ διαίσθησή του τὸν ὁδήγησε σέ μιὰ καλύτερα πρόταση πού τὸν δικαίωσε.

Στὸ μεταξὺ γράφτηκαν πολλὰ καὶ θόρυβος ἔγινε πολὺ περισσότερος γιὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες στὴν Ὀλυμπία, σέ σημεῖο πού νὰ ἔχει δημιουργηθεῖ φοβερὴ παρεξήγηση καὶ σύγχυση τέτοια πού ἡ ἀρχαιολόγος κα Σέμνη Καρούζου νὰ γράψει ἄρθρο στὸ "ΒΗΜΑ" τῆς Κυριακῆς 20.4.80 μέ τίτλο "τὸ Ὀλυμπιακὸ Παραλήρημα - Κίν-

δυνος καί συνέπειες".

"Όπως ή ίδια γράφει, τό άρθρο της αυτό άπετέλεσε θέμα της Αυστριακής Ραδιοφωνίας γιά μία έκπομπή στην Τηλεόραση της Βιέννης.

Τό κείμενο του άρθρου καταλήγει, ούτε λίγο ούτε πολύ, ότι σώνει καί καλά ή 'Ολυμπία θά καταστήσει κέντρο του έπαγγελματικού άθλητισμού, ή άκόμα, εάν νά ήταν άπαραίτητο, θά μεταβληθεί σ' ένα Μόντε Κάρλο.

Θεωρώ λοιπόν άναγκαίο, νά γίνει κάποια διευκρίνιση, γιά νά μήν όλισθαίνουμε σέ στεγρές κινδυνολογίες, ώςάν οι 'Ολυμπιακοί Άγώνες νά είναι κάτι τό νέο έφεύρημα καί δέν είναι αυτή τούτη ή γλώσσα ιστορία του 'Ελληνικού Έθνους, πού γιά ένα άρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα της τούς στερήθηκε, ενώ τά τελευταία όγδόντα χρόνια μετά την άναβίωσή τους, τούς άποστερήθηκε, βλέποντάς τους περιπλανώμενους, νά χάνουν σιγά σιγά την 'Ελληνικότητά τους.

"Ετσι ή 'Ολυμπία έμεινε μονάχα μέ τίς φανφάρες της "άφης του 'Ολυμπιακού φωτός", μέ τίς 'Ιέρειες ήθοποιούς καί τίς επικλήσεις στον Δία, μέ ένα ψεύτικο τελετουργικό, σά νά ήταν άπαραίτητο, πού θυμίζει μασκάρата του Καρνάβαλου.

Δέν άντιλαμβάνομαι λοιπόν πώς είναι δυνατόν καί πώς θά τό έννοούσε νά τελούνται οι άγώνες έξω από την 'Ολυμπία (δέν έννοώ, πρós Θεο, καί τό έπαναλαμβάνω τούς άρχαιολογικούς χώρους) εκτός εάν άρνούμεθα νά κάνουμε σάν "Έλληνες τέτοιους άγώνες" δηλαδή έπειδή όπως έξελεήχθησαν τά πράγματα κι' όνόμασαν τούς 'Ολυμπιακούς Άγώνες "Διεθνείς" έπαισαν νά είναι 'Ελληνικοί; Τούς άπεμπολούμε λοιπόν σάν έφαγώγιμο προϊόν;

"Όταν ό τότε Πρωθυπουργός έκανε την πρόταση αυτή είχε υπ' όψη τό κείμενο πού σας διάβασα καί βρίσκω πώς γίνεται πιά άντιληπτό ποιό ήταν τό πνεύμα αυτής της προτάσεως. "Αν τούτο πιθανόν δέν καλύπτει όλόκληρο τό φάσμα των περιπτώσεων ή των λεπτομερειών, δέν έχει τόση σημασία.

Σημασία έχει ποιό άκριβώς είναι ή κεντρική ιδέα, τί άκριβώς έννοούμε όταν θέλουμε τούς 'Ολυμπιακούς Άγώνες στην 'Ολυμπία.

"Αν πολλοί από τόν ένθουσιασμό τους -καί τό περίμενα αυτό

από τό 1975- ὁδηγήθηκαν σέ ἓνα "ξέφρενο παραλήρημα", ὅπως γράφει ἡ κα Καρούζου, τοῦτο δέν εἶναι ἄξιο μομφῆς. Ἀντίθετα εἶναι ἐπαινετό, γιατί ὁποτελεῖ τρανή ἀπόδειξη ὅτι ὁ σπόρος ἔπесε στήν γῆ τήν καλή καί βλάστησε.

Οἱ ἄγιοι ὁμως τοῦ Πνεύματος ἔχουν ὑποχρέωση, καί συμφωνῶ σ'αυτό μέ τήν κα Καρούζου, ὅτι δέν πρέπει νά ἀφήσουν τά κάθε εἶδους ζιζάνια νά καταπνίξουν τό φῶτρο.

"Ἄν ἀδιαφορήσουν, τότε πρέπει αὐτούς νά μεμφοῦμε καί ὄχι ἐκείνους πού καταλήφθηκαν ἀπό τόν ἐνθουσιασμό.

Γιατί ὁ ἐνθουσιασμός (ἐκ τῶν ἑνδον ὁ θεός) εἶναι λέξη καί κατάσταση πού οἱ Ἕλληνες κληροδότησαν σ'ὀλόκληρο τόν κόσμο, καί ἂν σέ πολλές περιστάσεις τό ἔθνος βρέθηκε σέ ὁμοψυχία, ὁφείλεται ἀκριβῶς στόν ἐνθουσιασμό.

Οἱ ἄφορισμοί, α PRIORI καί χωρίς "ἀκριβολογημένα" ἐπιχειρήματα, εἶναι ἔξω ἀπό κάθε ἐπιστημονική ἀντίληψη.

Προσωπικά πιστεύω πῶς τόν ἐνθουσιασμό θά διαδεχθεῖ ὅπως-δῆποτε ἡ σωφροσύνη τῶν σοφῶν καί τότε θά ἔλθει ἡ ὕρα τοῦ "τί δεῖ πράττειν καί ἀπό τίνος ἀπέχεσθαι". Οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες ἀνήκουν στό Ἑλληνικό ἔθνος καί εἶναι κληρονομικό προνόμιο τῶν Ἑλλήνων ὅπως προνόμιο τῶν ἡλείων ἦταν καί πρέπει νά εἶναι τό ἄξιωμα τοῦ Ἑλλανοδίκου.

Οἱ Ἕλληνες λοιπόν μόνο ἔχουν ὑποχρέωση καί δικαίωμα νά προσδιορίσουν ποῖα πρέπει νά εἶναι ἡ ὑπόσταση τῶν ἀγῶνων στήν ἐποχή μας, νά ἐπιλέξουν τά ἀθλήματα, νά καθιερώσουν τό γέρας τῆς ἀγριελείας καί νά κρατήσουν τήν ἀπλότητα καί τό μέτρο. Δεχόμαστε ὁμως ὅλους μέ ἀγάπη νά συμμετάσχουν ἀνεξάρτητα ἀπό ὁποιαδήποτε ἔθνικότητα σ'αὐτή τήν πανδαισία, καί τοῦτο γιατί ".....ἐποίησέ τε ἐξ ἑνός αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τό πρόσωπον τῆς γῆς...."

. τοῦ γάρ καί γένος ἐσμέν .

ΣΠ.ΚΟΚΚΟΔΙΑΛΗΣ

Ἀρχιτέκτων

Διευθυντής Ὑπουργείου Δ.Ε.

